

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2020

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

แพรว นากชื่น
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Early Childhood Education Commons](#)

Recommended Citation

นากชื่น, แพรว, "บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร" (2020). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 4191.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4191>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก็ดกีฬายูนิบอลในกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PARENTS' ROLES IN PROMOTING PLAY FOR PRESCHOOLERS IN BANGKOK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Curriculum and Instruction

FACULTY OF EDUCATION

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล
	ในกรุงเทพมหานคร
โดย	น.ส.แพรว นาคชื่น
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พงศ์อิฏกุล)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณัฏฐรณ์ จารุชัยนิวัฒน์)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แพร นากขึ้น : บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. (PARENTS' ROLES IN PROMOTING PLAY FOR PRESCHOOLERS IN BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา
หลัก : รศ. ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และ 2) วิเคราะห์ บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัด สภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี จำนวน 432 คน จากโรงเรียน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยเป็น ดังนี้

1) เด็กวัยอนุบาลเล่นใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา พบการเล่นสร้างสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 (2) การเล่นในมิติเชิงร่างกาย พบการเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97 และ (3) การเล่นในมิติเชิงสังคม พบการเล่นร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.9

2) ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 โดยการสนับสนุนการเล่นมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด เท่ากับ 4.32 รองลงมาคือ การจัด สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6083383727 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD: parents' roles, play, preschoolers, parents' role in promoting play

Prae Nakchuen : PARENTS' ROLES IN PROMOTING PLAY FOR PRESCHOOLERS IN BANGKOK. Advisor: Assoc. Prof. SASILAK KHAYANKIJ, Ph.D.

The purposes of this research were to study preschoolers' characteristic of play and parents' role in promoting play for preschoolers in Bangkok in 2 aspects which were organizing play environment and supporting play. Samples were 432 parents of children aged 3-6 years in schools located in Bangkok area under 4 offices which were schools under the Bangkok Education Bureau, the Office of the Basic Education Commission, the Office of the Private Education Commission and the Office of the Higher Education Commission. The research instruments were questionnaire and interviewing form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research findings were as follows:

1) All three types of play found in this research which were 1) constructive play (98.5%) was the most frequency according to intellectual play, 2) fine motor play (97%) was the most frequency according to physical play, and 3) associative play (83.9%) was the most frequency according to social play.

2) Parents' role in promoting play for preschoolers were at a high level mean score at 4.10. Supporting of play were the highest mean score at 4.32, followed by organizing play environment mean score at 3.88.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Early Childhood Education

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้โอกาสให้คำปรึกษาชี้แนะให้ความรู้ แก่ไขข้อบกพร่องในการทำวิจัยเป็นอย่างดี และติดตามการทำงานของผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเป็นแรงผลักดันในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณัฏฐพันธ์ จารุชัยนิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ที่มีคุณค่าต่องานวิจัย และผู้วิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูประจำชั้นระดับอนุบาล 1-3 และผู้ปกครองของเด็กอายุ 3 - 6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครทุกท่านที่ให้ความกรุณา อนุญาต และสละเวลาให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เก็บข้อมูลวิจัย อำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลที่ประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ และเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ไปเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้ความรัก และความเอาใจใส่อย่างดีเสมอมา และขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในสาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจที่ดีให้กันมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับการสนับสนุนจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์” ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

แพรว นากชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. การเล่นของเด็กวัยอนุบาล	6
1.1 ความหมายของการเล่น.....	6
1.2 ความสำคัญของการเล่น	7
1.3 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการเล่นของเด็กวัยอนุบาล.....	10
1.4 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล.....	13
2. บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล.....	21
2.1 บทบาทผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู.....	21

2.2 บทบาทผู้ปกครองในการจัดการเล่นให้เด็ก	23
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3.1 งานวิจัยในประเทศ.....	30
3.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	35
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง	41
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง.....	54
ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล.....	58
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร	62
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	72
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผลการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	93
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	20
ตารางที่ 2 ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	35
ตารางที่ 3 ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริม	37
ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและตัวอย่าง จำแนกตามสังกัดและขนาด	42
ตารางที่ 5 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัด	43
ตารางที่ 6 ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามสังกัด	43
ตารางที่ 7 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
ตารางที่ 8 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	45
ตารางที่ 9 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล.....	46
ตารางที่ 10 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์.....	47
ตารางที่ 11 ประเด็นการปรับแก้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ	50
ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง	54
ตารางที่ 13 ข้อมูลการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	59
ตารางที่ 14 ความถี่ในการเล่นของเด็กวัยอนุบาล.....	61
ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกโดยภาพรวม	63
ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามสังกัด	64
ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อม	68

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูล ด้านการสนับสนุนการเล่น	71
ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล	73
ตารางที่ 20 รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	125

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	33
แผนภาพที่ 2 การสังเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล กรุงเทพมหานคร	34

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงวัยนี้สำคัญมากเพราะเป็นเวลาของการสร้างรากฐานชีวิต เพื่อให้เด็กในวัยนี้เติบโตและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข เด็กจึงควรได้ปลดปล่อยตัวตน จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจโลกรอบตัว ผ่านการเล่น (Bowman, 2018) เด็กอายุระหว่าง 2 - 6 ปี เป็นช่วงวัยที่ร่างกายต้องการเคลื่อนไหว เพื่อออกกำลังกายพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และเล็ก มีใช้การอยู่กับที่ เพราะหน้าที่ของเด็กที่สำคัญที่สุดคือ การเล่น (วรรณิ เตชะรัตนประเสริฐ, 2558) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็ก ในการเล่นทางสันติภาพที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก ระบุว่า เด็กทุกคนต้องได้เล่น ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่น ถึงแม้ว่าเด็กพร้อมที่จะเล่นตลอดเวลา แต่สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ในการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการเล่น (United Nations High Commissioner for Human Rights [UNHCHR], 1989)

การเล่นทำให้เด็กมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว ช่วยให้เด็กสามารถสร้างและสำรวจโลก สามารถเอาชนะความกลัว ผักผ่อนบทบาทของผู้ใหญ่ นำไปสู่ความมั่นใจที่เพิ่มขึ้น เรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งปัน เจรจา แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเรียนรู้ด้วยตนเอง (Hurwitz, 2003) นำไปสู่การรับผิดชอบตัวเอง ปรับตัวให้เข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม ลักษณะการเล่นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันหรือตามสภาพแวดล้อมของแต่ละครอบครัว การเล่นของเด็กที่มีผู้ใหญ่ร่วมเล่นด้วย ส่วนมากเด็กมักถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ โดยกำกับให้ยอมรับกฎและกติกาต่าง ๆ ผู้ใหญ่มีความพยายามตั้งเป้าหมายในการเล่นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์จากการเล่น โดยมีได้มองถึงความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง นำไปสู่การจำกัดโอกาสในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังนั้น การทำความเข้าใจกับบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมเล่นกับเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดความผูกพันที่ดีในครอบครัว อีกทั้งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะและพัฒนาการทุกด้านแก่เด็กปฐมวัย (เช็มพร วิรุณราพันธ์, 2561)

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเล่น คือ ความสนุก ความเพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วย ความสนใจ และยังช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อลดภาวะเนือยนิ่ง ดึงจอนเน้นการพัฒนาสุขภาพ และสร้างสุขภาวะที่ดีให้เด็ก (Community Health & the Built Environment Project Team, 2011) การเล่นเป็นกิจกรรมสำคัญในการเรียนรู้โลกของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเองไม่มีการบังคับ ไม่มีกฎเกณฑ์ เมื่อเด็กได้เล่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการ

สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ได้พูดคุย สื่อสาร ได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ เกิดความสุข ผ่อนคลาย อารมณ์ ทำให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม การเล่นช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตทางอารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กมีการควบคุมตนเองที่ดีขึ้น การแก้ไขข้อขัดแย้ง และฝึกการเจรจาต่อรอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเด็กให้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งยังช่วยป้องกันผลกระทบจากแรงกดดันและความเครียด (Ginsburg & the Committee on Communications and the Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health, 2007)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรและสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งกระทบโดยตรงกับสถาบันครอบครัว กลายเป็นสังคมของครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ความสัมพันธ์ไม่เหนียวแน่น มีการสื่อสารระหว่างกันน้อย มีโลกส่วนตัวสูง ทำให้การเล่นระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน และการออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ นอกห้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ของเด็กลดน้อยลง (สุริยเดว ทรีปาตี, 2552) เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็กมากขึ้น ของเล่นอิเล็กทรอนิกส์และเกมคอมพิวเตอร์ถูกพัฒนาอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย ทำให้เด็กอยู่ในโลกเสมือนจริงมากกว่าโลกแห่งความเป็นจริง เด็กใช้เวลากับสื่อ ดิตหน้าจอ ไม่ต่ำกว่าวันละ 8 ชั่วโมง สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กมีโอกาสน้อยลงในการเล่นโดยอาศัยจินตนาการของตนเองน้อยลงอย่างมาก ส่งผลให้การเล่นของเด็กแตกต่างไปจากเดิม ทำให้เด็กไม่พร้อมเข้าสู่สังคม ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว รวมไปถึงโรคทางกายแทรกซ้อน (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2562)

ผลจากรายงานวิจัยของ Real play coalition (2018) ที่ทำการสำรวจการเล่นของเด็กและครอบครัวจำนวนมากกว่า 100 ประเทศ พบว่า การเล่นของเด็กมีแนวโน้มลดลง จากข้อมูลด้านสถิติในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เวลาในการเล่นของเด็กลดลงถึงร้อยละ 25 ผู้ปกครองมีเวลาการเล่นร่วมกับเด็กน้อยกว่า 5 นาทีต่อวัน หรือในประเทศสหราชอาณาจักร พบว่า ผู้ปกครองให้เวลาเด็กในการเล่นกลางแจ้งลดลงถึงร้อยละ 50 อีกทั้งยังมีผลการศึกษาที่แสดงถึงการขาดโอกาสในการเล่นปัญหาของการเล่นร่วมกันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองลดลง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก

ครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันต่างไปจากเดิมรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ครอบครัวส่วนมากเป็นครอบครัวเดี่ยว มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ การแข่งขันสูง ผู้ปกครองต้องทำงานมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการลดทอนความผูกพันระหว่างคนในครอบครัว การมีเวลาร่วมกัน และกระทบต่อความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก โดยผู้ปกครองจำนวนมากมักเร่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ตั้งแต่เรียนระดับอนุบาล สนับสนุนให้เด็กต้องเรียนพิเศษเสริม ต้องอ่าน ต้องเขียนหรือต้อง

ห้องจำ มุ่งพัฒนาด้านสติปัญญา เพื่อการแข่งขันทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้านความปลอดภัย ผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อย มีความกังวลในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด และจำกัดเวลาในการให้เด็กเล่นนอกบ้าน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นกลางแจ้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก (เข็มพร วิรุณราพันธ์, 2561; พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2560)

การส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล ต้องอาศัยความเข้าใจจากครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังช่วยเหลือตนเองได้ไม่เต็มความสามารถ ผู้ปกครองซึ่งเปรียบเสมือนครูคนแรก จึงมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะการจัดโอกาสให้เด็กได้เล่น เพราะหากเด็กไม่ได้เล่น ถูกจำกัดการเล่น หรือได้รับการส่งเสริมการเล่นที่ผิดวิธีย่อมส่งผลต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก ผู้ปกครองสามารถช่วยให้เวลาในการเล่นเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยได้โดยการส่งเสริมการเล่น ใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดหาพื้นที่ในการเล่น ด้านการจัดหาอุปกรณ์การเล่น และด้านการส่งเสริมความสมดุลในการเล่น ให้เวลาในการร่วมเล่นกับเด็ก ผ่านการเป็นแบบอย่างและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเล่น (Myers, 2019; นิติธร ปิลวาสน์, 2556) นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นร่วมกับเด็กอย่างมีคุณภาพ โดยการเอาใจใส่ในสิ่งที่เด็กสนใจ การสร้างความปลอดภัยทางจิตใจ คิดบวกและเคารพในตัวตนของเด็ก การส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การขยายขอบเขตการเรียนรู้ การไม่เข้าไปแทรกแซงการเล่นของเด็ก และการสังเกตและให้เวลาเด็กในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ก่อนร่วมเล่น (Drake, 2014; Pearce & Mendizza, 2003) หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจย่อมสามารถนำประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จัดหาพื้นที่ให้เด็กได้ริเริ่มการเล่น ตามความสนใจ ความสามารถและพัฒนาการตามวัย อีกทั้งยังสามารถมีส่วนร่วมในการเล่นร่วมกับเด็ก เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองและเด็กได้มีส่วนร่วมระหว่างกันอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมให้เด็กมีความสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีพัฒนาการรอบด้าน (Ginsburg & the Committee on Communications and the Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health, 2007; กิ่งแก้ว ปาจริย์, 2551)

บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในทุกด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมการเล่น ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมต่อการเรียนรู้ของเด็กกับโลกภายนอก เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเป็นปัจเจกบุคคล สร้างความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่งผลให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เต็มศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง แต่จากบริบทของสังคมไทย ผู้ปกครองต้องเผชิญกับความบีบคั้นในหลาย ๆ ด้าน และจากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นในบริบทของสังคมไทยในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา พบข้อมูลน้อยมาก โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบางมิติ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการจัดการเล่นในธรรมชาติ (ชุติกัญจน์ มานะญาณกิจ, ทัพพานันต์

ตันสกุล, และ เพลงไพโร รัตนจารย์, 2558) ด้านลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็ก ลักษณะการเล่นของเด็ก (จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และ ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, 2558) ยังไม่พบการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กปฐมวัยในเขต กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การวางแผนการส่งเสริมการเล่นอย่างเหมาะสม ให้เด็กเกิด สุขภาวะ ความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม

คำถามการวิจัย

1. เด็กวัยอนุบาลได้เล่นลักษณะใด
2. ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล
 2. วิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร
- ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กอายุ 3 - 6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา คือ ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น

นิยามศัพท์

การเล่น หมายถึง การเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล เกิดจากแรงจูงใจภายใน ผ่านการจัดกระทำกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผ่านประสาทสัมผัส เป็นกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย มีสมาธิ

จดจ่อกับสิ่งที่ทำ และเกิดการพัฒนาทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา ประกอบด้วย การเล่น 3 มิติ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติเชิงร่างกาย การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่น หมายถึง การปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ที่เป็นหลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยอนุบาล เพื่อสร้างสภาพการณ์และโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมผ่านการเล่นอย่างเป็นอิสระ ตามความสนใจ ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดบรรยากาศทางกายภาพ ทั้งเวลา สถานที่ อุปกรณ์การเล่น และบรรยากาศที่ปลอดภัย ให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เอื้อต่อการเล่นของเด็ก ประกอบด้วย การจัดเวลา ให้เด็กมีเวลาว่างเพียงพอในแต่ละวันสำหรับการเล่น การจำกัดเวลา การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดพื้นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการเล่นตามพัฒนาการ ทั้งในที่ร่มและกลางแจ้ง การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น หรือของเล่นที่เด็กสามารถนำไปเล่นได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก และการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เพื่อสร้างความรู้สึก เจตคติที่ดี บรรยากาศที่เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการเล่น การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก การให้ความสนใจ และให้เวลากับเด็ก

การสนับสนุนการเล่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มการเล่นตามความสนใจและความสามารถของเด็ก โดยผู้ใหญ่สังเกตความสนใจของเด็ก เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ ให้การเสริมแรง และเป็นตัวแบบ ประกอบด้วย การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก โดยผู้ใหญ่สังเกต ฟังและเฝ้ามองเด็กโดยปราศจากอคติ และจัดการเล่นตามที่เด็กสนใจ การมีปฏิสัมพันธ์ โดยผู้ใหญ่ยอมรับ และเคารพความคิดของเด็ก เล่นร่วมกับเด็กตามบทบาทที่เด็กกำหนด ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ไม่ตีกรอบการเล่นของเด็ก คอยกระตุ้น ตั้งคำถาม การให้การเสริมแรง โดยใช้คำพูดหรือท่าทางเพื่อจูงใจให้เด็กเล่นอย่างเหมาะสม และการเป็นตัวแบบโดยผู้ใหญ่ทำให้เด็กเห็นและซึมซับทางความคิด และพฤติกรรมการแสดงออก

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล
2. เป็นแนวทางให้แก่ผู้ปกครองในการวางแผนการส่งเสริมการเล่นอย่างเหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การเล่นของเด็กวัยอนุบาล
 - 1.1 ความหมายของการเล่น
 - 1.2 ความสำคัญของการเล่น
 - 1.3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการเล่นของเด็กวัยอนุบาล
 - 1.4 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล
2. บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล
 - 2.1 บทบาทผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.2 บทบาทผู้ปกครองในการจัดการเล่นให้เด็ก
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การเล่นของเด็กวัยอนุบาล

การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในชีวิตประจำวันของเด็กวัยอนุบาล ทำให้เด็กได้เรียนรู้ความต้องการของตนเอง ได้รับความรู้สึกของผู้อื่น มีมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจตามธรรมชาติ ทำให้เด็กต้องการเข้าร่วมโดยสมัครใจ เกิดความสนุกสนาน และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

1.1 ความหมายของการเล่น

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างได้ให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายว่า การเล่น คือ การกระทำเพื่อสนุก ผ่อนคลาย หรือ การสละวณหรือหมกมุ่นอยู่กับสิ่งใด ๆ ด้วยความเพลิดเพลิน

วิณา ประชากุล (2547) กล่าวว่า การเล่นของเด็ก คือ วิธีการการศึกษา การเล่นจัดเป็นการศึกษาของเด็ก เพราะการเล่นทำให้เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ตรงและเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เช่น การฝึกฝนมารยาทที่ดีของเด็ก การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อนฝูง การสร้างมิตร การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ การใช้ภาษา การกระตุ้นและ

ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก การเล่นเป็นการระบายอารมณ์และความต้องการต่าง ๆ ของเด็กอันเป็นการผ่อนคลายไม่ให้เกิดความตึงเครียด

Brown and Vaughan (2009) ศึกษาเรื่องการเล่นของเด็ก พบว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ไม่มีเป้าประสงค์ เกิดขึ้นโดยความสนใจ เป็นสิ่งจูงใจตามธรรมชาติ เป็นอิสระจากเวลา ช่วยลดอัตรา

Newfoundland labor education and early learning (2016) ได้อธิบายความหมายว่า การเล่น คือ ยานพาหนะสู่การเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นโดยธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่เด็กเต็มใจจะใช้โอกาสในการสร้างความรู้ เมื่อเด็กเล่น เด็กจะมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมอย่างจริงจัง ได้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ง่าย ๆ การเล่นก่อให้เกิดแรงกระตุ้น การมีปฏิสัมพันธ์ เปิดโอกาสสู่การคิด

Play England (2016) กล่าวว่า การเล่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และเป็นกระบวนการที่เด็กมีส่วนร่วมตามธรรมชาติ เป็นศูนย์กลางของความเป็นอยู่ที่ดีและความสนุกสนานในวัยเด็ก

Pearce and Mendizza (2003) กล่าวว่า การเล่นของเด็ก คือ สภาวะที่มีคุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งก่อให้เกิดความเพลิดเพลินจากการจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ เด็กจะเชื่อมต่อกันระหว่างสิ่งที่เล่นและตัวตนของเขา โดยข้ามผ่านข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้เข้าสู่สภาวะสั่นไหวไปอย่างเป็นธรรมชาติ และนำไปสู่ การพัฒนาระบบการทำงานของสมอง

สรุปได้ว่า การเล่น หมายถึง การเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล เกิดจากแรงจูงใจภายใน ผ่านการจัดกระทำกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านประสาทสัมผัส เป็นกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย มีสมาธิ จดจ่อกับสิ่งที่ทำ และเกิดการพัฒนาร่างกาย จิต สังคม และปัญญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2 ความสำคัญของการเล่น

Lindqvist (1995) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในการเล่น และการสอนโดยการเล่นร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก ทฤษฎีการเล่นและจินตนาการของ Vygotsky โดยได้กล่าวถึงคุณสมบัติหลักของการเล่น คือ การสร้างสถานการณ์ในจินตนาการ และการสร้างกฎมาอธิบายสถานการณ์ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ดังนี้

1) ด้านการรับรู้และความสนใจ ในการเล่น เด็กจะได้แสดงสิ่งที่สนใจและก่อให้เกิดกระบวนการรับรู้ เมื่อเด็กสร้างสถานการณ์ในจินตนาการ ที่เหนือความเป็นจริง เด็กจะมุ่งความสนใจไปที่เหตุการณ์ ตัวละครและความสัมพันธ์ ที่แตกต่างจากสถานการณ์รอบตัวและสังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กเกิดตัวตนที่เป็นอิสระจากสิ่งที่รับรู้

2) ด้านความรู้ความเข้าใจ การเล่นทำให้เด็กได้ประมวลผลประสบการณ์เดิมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก นำมาสร้างจินตนาการที่มีตัวละครที่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร และวิธีการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านการสำรวจ ความตึงเครียด ความขัดแย้ง ซึ่งในกระบวนการนี้เด็กต้องใช้จินตนาการในการใช้วัตถุ หรือ เพื่อน แทนสิ่งของ หรือบุคคล โดยการให้ความหมายใหม่ให้กับวัตถุนั้น ๆ

3) ด้านความมุ่งมั่นและการกำกับตนเอง การเล่นสร้างความตั้งใจและพัฒนาการกำกับตนเองของเด็ก ในการเล่นเด็กพัฒนาความสามารถในการหยุดพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่น และเด็กสามารถแสดงพฤติกรรมตอบโต้สิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง ในระหว่างการพัฒนา การวางแผน การสร้างสถานการณ์ในจินตนาการ เด็กจะเริ่มสำรวจและเข้าใจความหมายของการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ

4) ด้านการพัฒนาทางอารมณ์ การเล่นเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการเติบโตทางอารมณ์ เด็กจะสร้างมุมมองใหม่ ๆ ทางอารมณ์ และประสบการณ์ชีวิต ผ่านการแสดงอารมณ์ของตัวละครที่เด็กจินตนาการขึ้น ซึ่งเด็กจะได้รับมุมมองทางอารมณ์ที่แปลกใหม่และการรับรู้อารมณ์ของคนอื่น

Brown and Vaughan (2009) ศึกษาเรื่องการเล่นของเด็ก พบว่า การเล่นมีส่วนต่อการพัฒนาสมองของเด็กมาก ทั้งการสร้างจินตนาการ สุขภาวะ ช่วยสร้างความผูกพันในครอบครัว ช่วยสร้างความประทับใจให้เป็นความทรงจำของชีวิต ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตของเด็กในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กเล่น

Hennigar (2013) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเล่นว่า เป็นการพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสุขภาพจิต เมื่อเด็กได้เล่น เด็กจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการเติบโตทางปัญญา (Intellectual growth) ซึ่งการเล่น สามารถสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใน 3 ด้าน ดังนี้

1.1) การมีประสบการณ์กับประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ผู้รอบตัว สิ่งแวดล้อม และทำความเข้าใจโลก

1.2) การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กที่ได้เล่นอย่างสร้างสรรค์จะได้รับประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

1.3) ความเข้าใจในสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรม ในการเล่นสมมติ จะช่วยให้เด็กเข้าใจและปรับใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ

2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การเล่นมากมายที่เป็นโอกาสในการส่งเสริม องค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1) บุคลิกภาพ เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความพิเศษเฉพาะตน และมักจะพาตนเองเข้าไปทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์เสมอ และมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ อดทน และเป็นธรรมชาติ

2.2) การเติบโตทางปัญญา การเล่นสร้างโอกาสให้เด็กได้เข้าใกล้ปัญหาด้วยการเปิดใจด้วยการแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

2.3) การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ การเล่นเป็นการกระตุ้นให้เด็กเป็นผู้มีพรสวรรค์ที่สร้างสรรค์ นำพาความคิดออกจากกรอบ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

3) ด้านทักษะทางสังคม การเล่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาทักษะทางสังคม ขณะเล่นเด็ก ๆ จะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

3.1) บทบาททางสังคม จะเกิดขึ้นขณะที่เด็กเล่น โดยเฉพาะการเล่นบทบาทสมมุติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททางสังคม และบริบทรอบ ๆ ตัวของเด็ก

3.2) ลดความเอาแต่ใจ การเล่นช่วยให้เด็กได้มีโอกาสมองเห็นสิ่งที่แตกต่างจากมุมมองของตนเอง และได้มองในมุมมองผู้อื่น

3.3) กฎขั้นพื้นฐานทางสังคม การเล่นจะช่วยสอนให้เด็กรู้จักหลัก และกฎพื้นฐานทางสังคม จากการแลกเปลี่ยน เช่น การพูดคุย การฟัง การรอคอย การเป็นผู้นำผู้ตาม

4) ด้านภาษาและการรู้หนังสือ การเล่นเป็นการพัฒนาทักษะการพูดและ การเขียนของเด็กผ่านองค์ประกอบ ดังนี้

4.1) การเล่นกับเสียง เด็กได้สำรวจเสียงที่รวมเป็นคำ ได้ทดลองรวมคำหลายคำเข้าด้วยกัน

4.2) การเล่นกับระบบเสียง เด็กได้เรียนรู้การผสมเสียง และจดจำโครงสร้างประโยค

4.3) การเล่นคำ และทำนอง เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างของคำ และความหมายของคำผ่านทำนองเพลง

4.4) การเล่นกับบทสนทนา เด็กได้เรียนรู้จังหวะในการสื่อสาร และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

4.5) การได้ยิน และการรู้จักคำใหม่ การเล่นช่วยให้เด็กจดจำคำศัพท์ใหม่ๆ การฟังคำสั่ง

5) ด้านการคิดคำนวณ การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการคิดคำนวณในหลายทาง โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม ดังนี้

5.1) การใช้วัตถุในการจับคู่ จัดเรียง เปรียบเทียบ วัดปริมาณ จัดประเภท

5.2) การก่อสร้างวัตถุ ให้มีความสัมพันธ์กัน

5.3) การแก้ไขปัญหาอย่างมีตรรกะ และมีความคิดที่ยืดหยุ่น

5.4) แบบรูป การวัด และเรขาคณิต

5.5) การมีมุมมองที่หลากหลาย

6) ด้านร่างกายและสุขภาพ ด้านที่เห็นได้ชัดคือด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ในเรื่องที่มาจากการเล่น แบบ Active play โดยเฉพาะ การเล่นกลางแจ้ง ซึ่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย จะได้รับการส่งเสริม ดังนี้

6.1) การพัฒนาการเคลื่อนไหวทั้งหมด ควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยการเล่น แบบ Active play จะช่วยส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และนอกจากนั้น คือ การประสานกันของระบบสัมผัส กล้ามเนื้อต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาทางร่างกาย จากการปีนป่าย วิ่ง การแกว่ง กระโดด การรับโยนสิ่งของ และมีความแข็งแรงของร่างกาย เมื่อทำกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและกลางแจ้ง

6.2) การพัฒนาการเคลื่อนไหว จะได้รับการปรับแต่งในชั้นอนุบาล ในขณะที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เช่น การตัด ใช้กรรไกร การปัก การสร้างบล็อก ได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเล่น เป็นต้น

7) ด้านอารมณ์ การเล่นช่วยส่งเสริมในเรื่องของการควบคุมตนเอง และพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ช่วยลดความกังวล ความผิดหวัง ความขัดแย้ง สิ่งที่ไม่คุ้นเคย สร้างแนวคิด และสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย นอกเหนือจากนั้นการเล่นยังช่วยให้เด็กจำนวนมากรู้สึกดีกับตัวเอง เพราะว่าการเล่นไม่มีถูกและไม่มีผิด และมีเด็กจำนวนมากที่ประสบความสำเร็จจากการเล่น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทางบวกตัวสำหรับเด็ก ถือเป็นการรักษาอีกรูปแบบหนึ่ง

1.3 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

Mitchell and Mason (1948) และ Ellis (1973) ได้แบ่งทฤษฎีการเล่นออกเป็น 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีคลาสสิก ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และ ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีคลาสสิก (Classic Theories) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงสาเหตุและจุดประสงค์ของการเล่น เป็นทฤษฎีใหญ่ที่ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1.1) ทฤษฎีพลังหรือส่วนเกิน (Surplus Energy Theory) ที่กล่าวไว้ว่ามนุษย์มีพลังงานต่าง ๆ มากมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น พลังงานที่เหลือ มนุษย์จึงใช้มาทำกิจกรรมการเล่น

1.2) ทฤษฎีนั้นหนาทนาการหรือการผ่อนคลาย (Recreation Relaxation Theory) อธิบายตรงกันข้ามกับทฤษฎีของ Spencer คือ การเล่นเป็นการเพิ่มพลังขึ้นในตัวมนุษย์ ทำให้ร่างกายสดชื่นขึ้น เพื่อที่จะนำไปใช้ในการทำงาน

1.3) ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinct Theory) หรือเรียกอีกชื่อว่า ทฤษฎีฝึกหัด (The Pre-exercise Theory) ซึ่งเชื่อว่าการเล่นเป็นการเตรียมรับบทต่อไปในอนาคต

1.4) ทฤษฎีกระทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ซึ่งตรงกันข้ามกับทฤษฎีสัญชาตญาณ โดยทฤษฎีนี้อธิบายว่า การเล่นของเด็กที่กระทำซ้ำ ๆ จะมีผลในด้านการดำรงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรม ตลอดจนการสืบทอดของกิจกรรมการเล่น

2) ทฤษฎีโมเดิร์น (Modern Theory) ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย ๆ ที่อธิบายถึงความสำคัญของผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีหลัก 3 ทฤษฎี ดังนี้

2.1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis theory) ของ Freud (อ้างถึงใน Isenberg & Jalongo, 1997) เป็นทฤษฎีที่เน้นพฤติกรรมการเล่นของเด็ก เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เชื่อว่าการเล่นเป็นการปลดปล่อยอารมณ์ของเด็ก เป็นทางออกให้เด็กได้แสดงความรู้สึกออกมาจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามความสามารถและศักยภาพของเด็กแต่ละคน สอดคล้องกับ Peller (1959) กล่าวว่า การเล่นเป็นการเก็บรวบรวมกระบวนการที่ต้องเผชิญกับความคับข้องใจ ความกังวล ความผิดหวัง ที่มักเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างซ้ำ ๆ และมั่นคง การเล่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการควบคุมตนเอง โดยไม่ต้องสูญเสียความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง

Erikson (1963) เชื่อว่า การเล่นช่วยให้เด็กได้ฝึกหัด ทดลอง และเรียนรู้สถานการณ์ของการเป็นผู้ใหญ่ การเล่นเป็นกระบวนการต่อเนื่องของความสัมพันธ์ของความจริงทางด้านจิตใจ และสังคม โดยเด็กจะมีพัฒนาการการเล่นตามขั้นตอนต่อไปนี้

ระยะที่ 1 Autocosmic เป็นระยะที่เด็กมีความสุขจากการได้สัมผัสร่างกายของตนเองหรือมารดา

ระยะที่ 2 Microsphere เป็นระยะที่เด็กสร้างโลกของตนเอง โดยการเล่นสมมติกับของเล่นขนาดเล็ก เช่น ตุ๊กตา บ้าน ฯลฯ

ระยะที่ 3 Macrosphere เด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นสมมติตัวเองในบทบาทอาชีพต่าง ๆ เช่น การเล่นพิมพ์ดีด รับโทรศัพท์ ทำครัว เป็นต้น ซึ่งเป็นการเล่นที่เด็กได้สร้างโลกของการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.2) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive – Development Theory) เป็นทฤษฎีที่เห็นความสำคัญของเนื้อหาสาระในการเล่นที่จะนำไปสู่พัฒนาการทางสติปัญญา โดยการเล่นของเด็กเปรียบเสมือนกระจกที่ส่องให้เห็นความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก (Isenberg &

Jalongo, 1997) โดย Piaget กล่าวว่า เด็กจะสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้โดย การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมในการเล่น เด็กจะใช้ความรู้เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ ทำให้เกิดทักษะ เกิดกรอบแนวคิดใหม่ ๆ และเกิดประสบการณ์ใหม่ แล้วจึงสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ (Sutton, 1972) ได้อธิบายว่าการเล่นช่วยส่งเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญา การเล่นช่วยพัฒนาความคิดยืดหยุ่น เพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา การปรับตัวในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการเล่นจะสร้างพื้นฐานและเชื่อมโยงความคิดให้เด็กสามารถ นำมาใช้ในเวลาที่ต้องการได้

Piaget (1962) กล่าวว่า การเล่นของเด็กเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ในวัยทารก เด็กจะเลียนแบบกิริยาจากบุคคลหรือสัตว์ และจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว จากนั้นจึงค่อยๆ พัฒนาเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ การเล่นฝึก (Practice Play) การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) และ การเล่นที่มีกฎ กติกา (Games with Rules) ดังต่อไปนี้

1) การเล่นฝึก (Practice Play)

การเล่นส่วนใหญ่ของเด็กเป็นไปเพื่อความพึงพอใจในประสาทสัมผัสอัน ได้แก่ความรู้สึกรับสัมผัส การเคลื่อนไหวแขนขา นิ้วมือ นิ้วเท้า โดยการเล่นจะเริ่มตั้งแต่เด็ก อยู่ในขั้นการใช้ประสาทสัมผัส เด็กจะทำกิริยาที่ตนพึงพอใจซ้ำ ๆ เป็นการกระทำเพื่อความสุข ความพอใจ ซึ่งภายหลังจะเข้าไปสู่รูปแบบการเล่นที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

2) การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play)

การเล่นฝึกเพื่อความเพลิดเพลินในขั้นก่อนหน้านี้นี้ จะกลายเป็นการเล่นที่ใช้จินตนาการ การสมมติ หรือการแสดงมากขึ้น การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์เป็นการเล่นที่ ดัดแปลงหรือบิดเบือนความเป็นจริง แล้วนำมาใช้แทนวัสดุ สิ่งของ การเล่นลักษณะนี้เป็นการเล่นที่ เกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ของชีวิตเด็กวัย 2 – 5 ปี เช่น การที่เด็กใช้กล่องแทนรถยนต์ ใช้ไม้กวาดหรือก้านกล้วยแทนม้าเป็นการเล่นสมมติ หรือการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ เด็กที่เล่นสมมติจะสามารถแยกแยะระหว่าง จินตนาการกับความเป็นจริงออกจากกันได้ โดยการเล่นเป็นวิธีการทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใน ชีวิตจริงนอกจากนี้ Piaget ยังได้กล่าวว่า เด็กบางคนอาจจะเล่นชดเชย (Compensatory Play) เช่น ถ้าเด็กถูกตี เขาจะตีหรือด่าตุ๊กตาของตนเอง หากเด็กได้พบเห็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม หรือ เหตุการณ์น่าตื่นเต้น ตกใจ เด็กก็จะนำมาเล่นสมมติด้วย ทั้งนี้ Piaget เชื่อว่า การเล่นชดเชยจะทำให้ เด็กสามารถแยกแยะการกระทำที่ไม่พึงพอใจออกจากสถานการณ์ได้ พร้อมทั้งซึมซับวิธีการเหล่านั้น ด้วย

3) เกมที่มีกฎกติกา (Games with Rules)

เกมที่มีกฎ กติกา เริ่มตั้งแต่อายุ 4 – 7 ขวบ และจะเกิดขึ้น ส่วนใหญ่ในขั้นการคิดเป็นรูปธรรม ในช่วงอายุ 7 – 11 ขวบ โดยการเล่นเกมที่มีกติกาจะพัฒนาขึ้น

ตลอดช่วงอายุคน และพัฒนาในผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะมากขึ้น ทั้งนี้เด็กเล็กก็สามารถเล่นเกมที่มีกฎกติกาได้ง่ายๆได้ กฎนั้นอาจเกิดขึ้นมาเอง หรือมีการกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเด็กจะเรียนรู้การเล่นจากการเลียนแบบพี่ๆ หรือเพื่อน โดยมีครู หรือผู้ใหญ่คอยช่วยควบคุม แนะนำการเล่น การรักษากฎ และดูแลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2.3) ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม (Ecological Theories) ทฤษฎีนี้จะเน้นความสำคัญของโครงสร้างและสถานการณ์ที่ทำให้การเล่นของเด็กแตกต่างกันออกไป จากผลการวิจัยของ Krasnor and Pepler (1980) การเล่นตามทฤษฎีสิ่งแวดล้อมพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการการเล่นของเด็กมี 5 ประการ คือ 1) จำนวนเด็ก 2) วัสดุที่ใช้ในการเล่น 3) เพศของเพื่อนเล่น 4) การควบคุมของผู้ใหญ่ และ 5) สนามเด็กเล่น

1.4 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

Parten (1932) ทำการศึกษาการเล่นของเด็กวัยอนุบาลและได้จัดแบ่งพฤติกรรมการเล่นทางสังคมออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเฝ้าดู (Unoccupied Behavior) ในขั้นนี้ดูเหมือนว่าเด็กจะไม่เล่น แต่จะเฝ้าดูว่าอะไรที่เป็นที่น่าสนใจสำหรับตน เด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และไม่มีจุดหมาย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ

2) ขั้นเล่นอิสระหรือเล่นคนเดียว (Solitary Independent Play) เป็นขั้นการเล่นกับของเล่นอย่างจริงจังตามลำพังคนเดียว ไม่พูดหรือเล่นใกล้คนอื่น

3) ขั้นสังเกต (Onlooker Behavior) ในขั้นนี้เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่สังเกตกิจกรรม และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความพยายามที่จะสื่อสารกับเพื่อน แต่เป็นไปในทางอ้อม

4) ขั้นเล่นขนาน (Parallel Play) เป็นขั้นการเล่นของเด็กสองคนขึ้นไปที่เล่นกิจกรรมหรือของเล่นคล้าย ๆ กัน แต่ไม่เล่นด้วยกัน

5) ขั้นเล่นร่วมกัน (Associative Play) เป็นขั้นที่เด็กจะเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละคนมีจุดสนใจของตนเอง แสดงพฤติกรรมหรือความสนใจของตนเองโดยไม่มีเป้าหมายร่วมกัน

6) ขั้นร่วมมือ (Cooperative Play) ในขั้นนี้กิจกรรมการเล่นจะมีจุดหมายมีทิศทาง มีการแบ่งงาน มีบทบาทหน้าที่ มีการช่วยเหลือของกลุ่ม และจะมีเด็กบางคนที่แสดงตนเป็นผู้นำการเล่น

Sutton (1972) ได้แยกประเภทการเล่นออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1) การเลียนแบบ (Imitation) การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นและทราบถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้เล่นในด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เล่นหรือเด็ก จะช่วยให้เด็กเกิด

การเรียนรู้สิ่งรอบตัวผ่านเข้าทางประสาทสัมผัสแต่ยังไม่เข้าใจหรือรู้ความหมายได้ในทันทีที่รับรู้ ในการเล่นเลียนแบบ เด็กจะผสมผสานกลมกลืนหรือปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่สอดคล้องกับสิ่งที่เรียนรู้แล้วคุ้นเคยแล้ว จะเห็นได้จากการที่เด็กมักจะเลียนแบบสิ่งที่ตนคุ้นเคยก่อนและเห็นว่าสำคัญแต่สถานการณ์หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของเด็กแต่ละคน

2) การสำรวจ (Exploration) ความสนใจ ความสงสัยและความกระตือรือร้น ใครรู้ในสิ่งรอบตัวต่าง ๆ เป็นคุณสมบัติประจำตัวของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัย 3 – 6 ปี และเป็นรากฐานของการเล่นเลียนแบบ สำรวจ หากผู้ใหญ่รู้จักสนับสนุนการเล่นให้ถูกวิธีแล้ว คุณสมบัติประจำวัยนี้ก็จะได้รับการพัฒนาและมีติดตัวเด็กต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งยังจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่มีความหมายในการเล่นสำรวจเด็กจะได้ใช้ประสาทรับรู้สัมผัสของเขามากมายจากการจับ จี๊ซของเล่น กลิ้งไปมา ตม ดูปู ฟังเสียง เป็นต้น ความไวของประสาทรับรู้สัมผัสจะเกิดหรือพัฒนาตามประสบการณ์ใหม่ของการเล่นสำรวจอยู่เสมอ การเล่นสำรวจนี้จะเป็นพฤติกรรมขั้นที่จะนำเด็กไปสู่การค้นพบและการแก้ปัญหาบางสิ่งหรือสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก่อน

3) การทดสอบ (Testing) ในการเล่นแบบทดสอบเด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจและความรู้เดิมจากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นรากฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่นเพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของของเล่นและวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่ อย่างไร ก่อนการทดสอบเด็กจึงควรมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุหรือสถานการณ์ที่เล่นก่อน โดยการเล่นสำรวจและเล่นเลียนแบบ

คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นเด่นชัดคือ ส่งเสริมพัฒนาการการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลเหตุและผลจะได้จากการสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทดสอบและผู้เล่นจะได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเองด้วย

4) การสร้าง (Construction) การเล่นสร้าง หมายถึง การเล่นที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองหรือกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ การเล่นสร้างจะเริ่มต้นจากการที่เด็กสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร โดยมีเหตุผลพอที่จะสรุปแยกแยะความแตกต่างและความเหมือนนั้นได้ และโดยไม่รู้ตัวเด็กจะเริ่มใช้อารมณ์และความคิดเห็นนั้นของเขาออกมาเป็นการกระทำซึ่งตัวเด็กเองสามารถควบคุมได้ การเล่นสร้างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ความคิดและเหตุผลให้มาสัมพันธ์กันขึ้นในรูปรวมใหม่เพื่อก่อให้เกิดความคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ในด้านสร้างสรรค์ เพื่อให้เป้าหมายของการทำหรือการเล่นสร้างประสบความสำเร็จ ผู้เล่นหรือเด็กยังต้องใช้ความคิดความสามารถอื่น ๆ ประกอบ

Lloyd and Howe (2003) แบ่งการเล่นออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ 1) การเล่นเชิงสติปัญญา (Cognitive play) 2) การเล่นเชิงสังคม (Social play) และ 3) การเล่นไม่ใช้การเล่น (Nonplay) แต่ละหมวดประกอบด้วยการเล่นและลักษณะการเล่น ดังนี้

1) หมวดการเล่นเชิงสติปัญญา (Cognitive play)

การเล่นตามหน้าที่ (Functional play) เด็กแสดงออกอย่างเรียบง่าย เคลื่อนไหว ซ้ำ ๆ กับวัตถุหรือไม่ก็ได้

การเล่นสร้าง (Constructive play) เด็กจัดการกับวัตถุเพื่อจุดประสงค์ในการสร้างบางสิ่ง

การเล่นบทบาทสมมติ (Dramatic play) เด็กมีส่วนร่วมในการสวมบทบาท หรือ แสดงออกเกี่ยวกับบทบาทสมมติหรือ สถานการณ์ต่าง ๆ

การเล่นเกมอย่างมีกติกา (Games-with-rules) เด็กร่วมกิจกรรมในรูปแบบเกมโดยมีกติกาประกอบ

2) หมวดการเล่นเชิงสังคม (Social play)

การเล่นคนเดียว (Solitary play) เด็กเล่นคนเดียวโดยที่เล่นกับสิ่งของที่แตกต่างจากที่เด็กคนอื่นเล่น และไม่มีการพูดคุยกับใคร

การเล่นคู่ขนาน (Parallel play) เด็กเล่นเฉพาะของตัวเองแต่อยู่ท่ามกลางเพื่อนๆ โดยใช้ของเล่นเหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่เด็กมีการระมัดระวังเพื่อนๆ จึงไม่มีการแบ่งปันหรือมีปฏิสัมพันธ์

การเล่นเป็นกลุ่ม (Group play) เด็กเล่นกับคนอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายหรือจุดประสงค์ทั่ว ๆ ไปนำไปสู่กิจกรรม

3) หมวดการเล่นไม่ใช้การเล่น (Nonplay)

การเล่นต่อสู้ (Rough-and-tumble) เด็กมีส่วนร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพอย่างสนุกสนานกับเพื่อน แกล้งทำเป็นต่อสู้หรือมีพฤติกรรมปล้ำต่อสู้กัน

การเป็นผู้ชม (Onlooker) เด็กดูเด็กคนอื่นเล่นแต่ไม่มีส่วนร่วม

การอยู่เฉยๆ (Unoccupied) เด็กไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นใด ๆ หรือเจตนาสังเกตการเล่นของเด็กคนอื่น

การมีส่วนร่วมกับรอยเชื่อมต่อกิจกรรม (Transition) เด็กอยู่ในช่วงเชื่อมต่อระหว่างกิจกรรม การเก็บของทำความสะอาด หรือเตรียมของสำหรับกิจกรรม หรือเคลื่อนตัวจากกิจกรรมหนึ่งไปกิจกรรมถัดไป

การสำรวจ (Exploratory) เด็กสำรวจสิ่งของ สถานการณ์หรือเหตุการณ์โดยมีจุดประสงค์เพื่อรับข้อมูล

การอ่าน (Reading) เด็กอ่านหนังสือหรือเปิดดูหนังสือ

การสนทนา (Conversation) เด็กมีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยคำพูดกับเด็กด้วยกันหรือกับผู้ใหญ่

การเดินไปทั่ว (Wandering) เด็กเดินไปทั่ว ๆ ห้อยอย่างไม่มีจุดหมาย

Frost, Wortham, and Reifel (2012) กล่าวว่า การเล่นของเด็กวัย 2-6 ปี เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาต่าง ๆ เป็นช่วงวัยที่เด็กได้เล่นมากที่สุด เด็กได้พัฒนาทักษะด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในระดับหนึ่ง จนกระทั่งสามารถนำทักษะเหล่านั้นมาใช้ในการเล่น โดยสะท้อน ความโดดเด่นในทักษะนั้น ๆ ออกมาในการเป็นผู้นำในการเล่น เช่น เด็กที่มีทักษะสังคมที่มั่นคง กลายเป็นผู้นำทางการเล่นสมมติเชิงสังคม หรือเด็กที่มีทักษะทางร่างกายดี สามารถใช้ร่างกาย เคลื่อนไหวในการเล่นสมมติได้ดี การเล่นมี 3 ลักษณะที่สำคัญ คือ การเล่นเชิงร่างกาย การเล่นเชิงสติปัญญา และการเล่นเชิงสังคม ดังนี้

1) การเล่นเชิงร่างกาย (Physical play) การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อโครงสร้างเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่ทำให้เด็กได้มีการใช้พลังงานของร่างกาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1) การเล่นโดยใช้ร่างกายโดยตรง (Directed physical play) เป็นการเล่นของเด็กวัยเรียนที่มักจัดขึ้นโดยผู้ใหญ่ เช่น การเล่นกีฬา กิจกรรมทางกาย เพื่อให้ร่างกายได้เคลื่อนไหว

1.2) การเล่นอิสระ (Free play) การเล่นที่เด็กได้เลือกและริเริ่มการเล่นในแบบของตนเอง ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับตายตัว โดยผ่านกิจกรรมทางกายที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการเล่นเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นจากการเล่นนอกบ้าน

2) การเล่นเชิงสติปัญญา (Cognitive play) สะท้อนถึงอายุของเด็ก ความคิดรวบยอดด้านความเข้าใจ และประสบการณ์เบื้องหลังของเด็ก การเล่นเชิงสติปัญญามีการรวบรวมมาจากแนวคิดของนักการศึกษาปฐมวัย คือ Piaget, Vygotsky และ Smilansky โดยแบ่งเป็นหมวดการเล่น ดังนี้

2.1) การเล่นตามหน้าที่ (Functional play) เป็นการเล่นของเด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ปี มีลักษณะคือ ความง่าย ความเพลิดเพลิน เป็นการเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ กับสิ่งของ ผู้คน และภาษา

2.2) การเล่นสร้าง (Constructive play) เป็นลักษณะการเล่นที่มักพบในเด็กวัยอนุบาล เป็นการสร้างบางสิ่งบางอย่างตามที่ได้วางแผนไว้ก่อน และเด็กจะสนใจผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

2.3) การเล่นบทบาทสมมติ (Dramatic play) มักพบในเด็กวัย 2 ปีเป็นต้นไป และมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเล่นบทบาทสมมติสะท้อนพัฒนาการและความสามารถทางจิตใจของเด็ก ในการสมมติสิ่งของ การกระทำ หรือคำพูดแทนบางสิ่งหรือบางคน สนใจในเรื่องบทบาททางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแสดงออกในหลายรูปแบบ ทั้งการเล่น เลียนแบบ การใช้จินตนาการ การแสดงบทบาท การเล่นละคร เด็กมีการวางแผนทั้งความคิดและ คำพูด เพื่อแสดงออกซึ่งการกระทำบทบาท การเปลี่ยนผ่านสิ่งของต่าง ๆ และการกระทำเพื่อ แสดงออกซึ่งความรู้สึกและความคิดของตนเอง

2.4) การเล่นเกมอย่างมีกติกา (Games with rules) มักพบในเด็กวัยเรียน เป็น การเตรียมกฎเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมการเล่นที่เป็นที่ยอมรับ เช่น การเล่นเกม บอร์ดเกม เกมไพ่ การเล่นเกมกลางแจ้ง อย่างการเตะลูกบอล เพราะเด็กวัยเรียนมีการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางสังคม มากขึ้น เด็กจึงสามารถทำตามกฎกติกาและสามารถเจรจากับเพื่อนได้ การเล่นลักษณะนี้ช่วยส่งเสริม การทำงานประสานกันของร่างกาย และขัดเกลาทักษะทางภาษาและสังคมให้ดีขึ้น สร้างความคิด รวบยอดเกี่ยวกับเรื่องการร่วมมือกันและการแข่งขัน

3) การเล่นเกมเชิงสังคม (Social play) ถือเป็นความสามารถของเด็กในการมี ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน โดยการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล สามารถแยกเป็น 2 หมวดหมู่ คือ พฤติกรรมที่ไม่ใช่การเล่น และพฤติกรรมการเล่น ดังนี้

3.1) พฤติกรรมที่ไม่ใช่การเล่น

3.1.1) การไม่เล่น (Unoccupied behavior) เด็กไม่ได้เล่น แต่ดูการทำ กิจกรรม ของคนอื่น หรือเล่นกับร่างกายตนเอง ลูกนั่งเก้าอี้ เดินไปอย่างไร้จุดหมาย มองไปรอบห้อง

3.1.2) การเป็นผู้ชม (Onlooker) เด็กใช้เวลาทั้งหมดไปกับการมองและ สังเกตเด็กคนอื่นเล่น ถามคำถาม คุยกับเด็กคนอื่นอยู่ห่างๆ ให้ข้อเสนอแนะ แต่ไม่ได้เข้าไปเล่น ต่าง จากการไม่เล่นตรงที่เด็กสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการพูดอยู่ห่างๆ เด็กคนอื่นที่เล่นอยู่

3.1.3) การมีส่วนร่วมกับรอยเชื่อมต่อกิจกรรม (Transition) เด็กอยู่ในช่วง เชื่อมต่อระหว่างกิจกรรม การเก็บของทำความสะอาด หรือเตรียมของสำหรับกิจกรรม หรือเคลื่อนตัว จากกิจกรรมหนึ่งไปกิจกรรมถัดไป

3.1.4) การสนทนา (Active Conversation) เด็กมีส่วนร่วมในการสื่อสาร ด้วยคำพูดกับเด็กด้วยกันหรือกับผู้ใหญ่

3.1.5) พฤติกรรมก้าวร้าว (Aggression) เด็กมีส่วนร่วมในพฤติกรรม เองกับเด็กคนอื่น อาจมีการใช้กำลังเตะ หรือ ตี

3.1.6) การเล่นต่อสู้ (Rough-and-tumble) เด็กมีส่วนร่วมกับการมี ปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพอย่างสนุกสนานกับเพื่อน แกล้งทำเป็นต่อสู้หรือมีพฤติกรรมปล้ำต่อสู้กัน

3.2) พฤติกรรมการเล่น

3.2.1) การเล่นคนเดียว (Solitary play) เด็กเล่นคนเดียวกับของเล่น และ ไม่พยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับเด็กคนอื่นเลย เด็กจะเล่นในแบบของตนเองและมีเป้าหมายเดียว

3.2.2) การเล่นคู่ขนาน (Parallel play) เล่นของเล่นที่คล้ายกัน เล่นใน แบบของตนเองโดยไม่มีการแบ่งของเล่น เด็กจะนั่งเล่นใกล้ ๆ กับเพื่อนแต่ไม่ได้เล่นด้วยกัน

3.2.3) การเล่นแบบกลุ่ม (Group play) จุดประสงค์ของการเล่น คือ การเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กเล่นกับคนอื่น ๆ โดยมีเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างผลงาน หรือเล่น

สถานการณ์สมมติ หรือเล่นเกม เป้าหมายในการเล่นเกี่ยวข้องกับการแบ่งงาน การรับบทบาทและการจัดกิจกรรม

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2558) กล่าวถึงลักษณะและพฤติกรรม การแสดงออกในการเล่นของเด็ก โดยแบ่งออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้

- 1) การเล่นสำรวจสิ่งของ เป็นการฝึกทักษะในเรื่องการสังเกต
- 2) การเล่นใช้กำลังหรือออกแรง เป็นการช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรง
- 3) การเล่นเลียนแบบชีวิตจริง เป็นการทำตามอย่างสิ่งที่เด็กเห็นในชีวิตประจำวัน
- 4) การเล่นบทบาทสมมติ เกิดจากการที่เด็กมีจินตนาการและได้เรียนรู้จากความเป็นจริงของชีวิต
- 5) การเล่นสร้างสรรค์ เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์สิ่งใหม่
- 6) การเล่นเกมมีกติกา เป็นการสอนให้เด็กเรียนรู้วินัยและยอมรับกติกาอย่างง่าย
- 7) การเล่นรวมกลุ่มคน เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสเล่นร่วมกับผู้อื่น นอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว
- 8) การเล่นกับวัสดุธรรมชาติ เป็นการปล่อยให้เด็กเรียนรู้จักธรรมชาติรอบตัว
- 9) การเล่นกลางแจ้ง เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่นอกบ้าน
- 10) การเล่นเคลื่อนไหวตามจังหวะ เป็นการช่วยให้เด็กสนุกสนานผ่อนคลายไปกับเสียงเพลงเสียงดนตรี

Whitebread (2012) แสดงให้เห็นว่าการเล่นของเด็กสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ที่แตกต่างกัน ดังนี้

- 1) การเล่นทางกายภาพ การเล่นที่ต้องใช้แรง อาศัยการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การวิ่งวนเป็นวงกลม การรูด การมุด การเล่นทางกายภาพ ช่วยให้เด็กสามารถควบคุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และฝึกการรับรู้ความรู้สึกของตนเอง ได้บริหารความเสี่ยง เข้าใจขอบเขตของร่างกาย และการควบคุมตนเอง เด็ก ๆ ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเล่นทางกายภาพ จะรู้ความสามารถของร่างกายตนเอง
- 2) การเล่นกับวัตถุ การเล่นกับวัตถุนั้นมักเกี่ยวข้องกับ 'การพูดส่วนตัว' โดยที่เด็ก ๆ มักแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือวัตถุต่าง ๆ ช่วยให้เด็กอยู่กับความสนใจ เป้าหมาย ในการทำกิจกรรม ผลที่ตามมาคือการสร้างและการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทัศนคติเชิงบวก ต่อความท้าทาย
- 3) การเล่นเชิงสัญลักษณ์ การใช้ระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลาย เช่น ภาษาพูด การอ่าน และการเขียน หมายเลขสื่อภาพต่าง ๆ (การวาดภาพต่อกัน) เพลง การเล่นประเภทนี้

สนับสนุนความสามารถด้านเทคนิควิธีการที่พัฒนาขึ้น เพื่อแสดงและสะท้อนประสบการณ์ความคิดและอารมณ์ของพวกเขา

4) การเล่นเกมบทบาทสมมติ / การเล่นเกมทางสังคม การเล่นที่เกี่ยวกับการใช้จินตนาการ และการสำรวจว่าโลกทำงานอย่างไร เด็กอาจแสดงออกถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติเป็นแม่ กำลังแต่งตัว เปลี่ยนผ้าอ้อม และป้อนข้าวลูก การเล่นเกมแบบแฟนตาซีช่วยให้เด็ก ๆ ได้จินตนาการ

5) การเล่นเกมที่มีกติกา เด็กมีแรงจูงใจอย่างมากที่จะเข้าใจโลกและกฎเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งนี้ เด็ก ๆ มักสนุกกับเกมที่มีกฎเกณฑ์และคิดค้นเกมด้วยตนเอง การช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ การมีส่วนร่วม นั้นมาจากธรรมชาติทางสังคมในขณะที่ยังเด็กเล่น ได้เรียนรู้การแบ่งปัน การทำความเข้าใจกับมุมมองของผู้อื่น

Rock (2019) กล่าวว่า การเล่นเกมสร้างความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาทักษะทางสังคมที่สำคัญ ตามที่ Parten ได้อธิบายการเล่นและแบ่งพฤติกรรมการเล่นทางสังคมออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเฝ้าดู ขั้นเล่นอิสระหรือเล่นคนเดียว ขั้นสังเกต ขั้นเล่นขนาน ขั้นเล่นร่วมกัน และ ขั้นร่วมมือ ตามอายุอารมณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคม นอกจากนี้ ยังมีการเล่นประเภทอื่น ๆ ที่มักจะพัฒนาเมื่อเด็กเริ่มมีส่วนร่วมในการเล่นแบบร่วมมือ ดังนี้

1) การเล่นเกมละคร/แฟนตาซี (Dramatic/Fantasy Play) เป็นการเล่นบทบาทสมมติโดยใช้จินตนาการ ได้เรียนรู้วิธีการร่วมมือและทำงาน ได้ฝึกพัฒนาการทางภาษา ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานในพื้นที่ที่ใหญ่กว่าสิ่งที่เด็กคุ้นเคย

2) การเล่นเกมแข่งขัน (Competitive Play) การมีส่วนร่วมในการแข่งขัน เข้าใจกฎกติกา การทำงานเป็นส่วนหนึ่งของทีมเป็นสิ่งสำคัญในการเล่นประเภทนี้ ซึ่งผู้ใหญ่ต้องให้คำแนะนำเด็กเกี่ยวกับการจัดการกับการชนะและการแพ้

3) การเล่นเกมกายภาพ (Physical Play) ทักษะการเล่นขั้นต้นและการเคลื่อนไหว เช่น การขว้างลูกบอล หรือ ขี่จักรยาน การเล่นเกมกายภาพส่งเสริมให้เด็กมีความกระตือรือร้น

4) การเล่นเกมสร้าง (Constructive Play) รูปแบบการเล่นที่สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสร้างตึกด้วยบล็อก ทำถนนสำหรับรถของเล่น หรือสร้างป้อมจากหมอนที่นอน การเล่นที่สร้างสรรค์สอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับการจัดการการสร้างและการประกอบสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

5) การเล่นเกมเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Play) การเล่นเกมนี้สามารถเป็นการเปล่งเสียง ทำเพลง การทำภาพกราฟิก การนับ เช่น การร้องเพลง เล่นตลก การวาดภาพ ระบายสี ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะในการแสดงออกและสำรวจประสบการณ์ความคิดและอารมณ์ของตน

รายละเอียดการสังเคราะห์ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	Parten (1932)	Sutton (1972)	Lloyd & Howe (2003)	Frost, Wortham, & Reifel (2012)	Whitebread (2012)	Rock (2019)
การเล่นในมิติเชิงสังคม						
การเป็นผู้ชม	✓	✓	✓	✓		✓
การสังเกต	✓	✓		✓		✓
การเล่นคนเดียว	✓		✓	✓		✓
การเล่นคู่ขนาน	✓		✓	✓		✓
การเล่นร่วมกัน	✓		✓			✓
การเล่นแบบร่วมมือ	✓					✓
การเล่นในมิติทางร่างกาย						
การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่			✓	✓		✓
การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก				✓		✓
การเล่นเชิงสติปัญญา						
การเล่นตามหน้าที่			✓	✓		
การเล่นสร้าง		✓	✓	✓		✓
การเล่นสมมติ		✓	✓	✓	✓	✓
การเล่นเชิงสัญลักษณ์					✓	✓
การเล่นเกมอย่างมีกติกา			✓	✓	✓	
การเล่นแข่งขัน					✓	✓

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล (Hughes, 2006; Lloyd & Howe, 2003; Frost, Wortham, & Reifel, 2012; Parten, 1932; Rock, 2019; Sutton, 1972; Whitebread, 2012) ได้มุมมองการเล่นของเด็ก 3 มิติ ประกอบด้วย มิติทางร่างกาย ได้แก่ การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มิติเชิงสังคม ได้แก่ การเป็นผู้ชม การสังเกต การเล่นคนเดียว การเล่นคู่ขนาน การเล่นร่วมกัน การเล่นแบบร่วมมือ และมิติเชิงสติปัญญา ได้แก่ การเล่นตามหน้าที่ การเล่นสร้าง การเล่นสมมติ การเล่นเชิงสัญลักษณ์ การเล่นเกมอย่างมีกติกา

การเล่นแข่งขัน ข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลมีความสำคัญต่อพัฒนาทุกด้าน ทั้งกาย จิต สังคม ปัญญา โดยแบ่งออกเป็น มิติทางร่างกาย มิติเชิงสติปัญญา และ มิติเชิงสังคม

ผู้วิจัยสรุปว่า การเล่นของเด็กวัยอนุบาล คือ กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กผ่านประสบการณ์ตรงที่เด็กทำด้วยความเต็มใจ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการระบายอารมณ์ ความต้องการ และความสนใจของตนเอง ทำให้เด็กมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมอย่างแท้จริง การเล่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นโอกาสในการสร้างองค์ความรู้ การทำความเข้าใจโลกรอบตัว และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ผ่านการคิด แก้ปัญหา แต่ลักษณะการเล่นของเด็กแต่ละคนก็แตกต่างกันออกไปตามช่วงวัย บุคลิกภาพ ความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ผู้ปกครองจึงต้องเข้าใจความสำคัญของการเล่น และลักษณะการเล่นของเด็ก เพื่อการส่งเสริมการเล่นอย่างเหมาะสม

2. บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

เด็กวัยอนุบาลเรียนรู้ผ่านการเล่น การเล่นเป็นกิจกรรมตามธรรมชาติที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตนเองและโลกรอบตัว เริ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมความเป็นตัวตน ผู้ปกครองในฐานะครูคนแรกของเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเล่นที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

2.1 บทบาทผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้กล่าวถึง บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาอย่างเต็มที่ 12 ข้อ ดังนี้

1) รักอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่วางเงื่อนไขในการให้ความรักแก่เด็ก แต่ให้ความอบอุ่นและความไว้วางใจ

2) เข้าใจการเรียนรู้ของเด็กตั้งแต่ปฐมวัย และการเรียนรู้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป และต้องเข้าใจว่ากระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำคัญมากในปฐมวัย เฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการของสมอง ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว

3) เข้าใจว่าในการเรียนรู้ทุกอย่างต้องให้เด็กมีส่วนร่วมและมีส่วนแสดงความคิดเห็น เพราะเด็กเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง

4) สนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ผ่านการพูดคุยกับเพื่อน กับพ่อแม่ กับครูหรือผู้ดูแลเด็ก และ กับผู้ใหญ่คนอื่น ๆ เรียนรู้ผ่านการเล่น การฟังนิทาน การอ่านหนังสือและดูรูปเอง การเล่าเรื่องหรือประสบการณ์ของตน การมีกิจกรรมศิลปะ และดนตรี กิจกรรมในบ้าน และประสบการณ์ตรงอื่น ๆ

5) ให้ความสำคัญกับการฟัง การถาม และการสังเกต เพราะเด็กกำลังเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เขาสังเกตเห็นและสงสัย

6) ส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง คือความสามารถในการบังคับพฤติกรรมของตนเอง ด้วยตนเอง คอยสนับสนุนและเอื้อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกการมีวินัยในตนเอง โดยพ่อแม่ก็ต้องมีวินัยในตนเองด้วยเป็นแบบอย่าง

7) ไม่กดดันเด็กหรือเร่งเด็กในการพัฒนา หรือ กัดดันให้เด็กเรียนรู้เร็วจนเกินกำลัง ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อ เด็กมากกว่าจะเป็นผลดี การถูกกดดันจะสร้างความเครียดให้แก่เด็ก วิธีการที่ดีที่สุด คือสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติของเขา

8) ไม่ใช้วิธีบังคับฝืนใจ หรือก้าวร้าว หรือทำร้ายทารุณเด็ก ผู้ปกครองควรใช้วิธี ชักชวนและหวานล่อให้เด็กสนใจที่จะทำ อธิบายขยายความให้เข้าใจเหตุและผล

9) สร้างความรู้สึกปลอดภัยทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและอารมณ์ ความไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญ เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้นในการเลี้ยงดูเด็กปัจจุบันเพื่อให้เด็กมีภูมิคุ้มกันนี้ไปต่อสู้กับชีวิตต่อไปในอนาคต

10) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ สัมผัส และสนใจสังเกตตัวเอง รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

11) สร้างความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ความแตกต่างมีทั้ง ร่างกาย จิตใจ ความคิด ลักษณะอารมณ์ การแสดงออก และทั้งหมดเป็นเรื่องธรรมชาติ สอนให้เด็ก ตระหนักและเคารพให้เกียรติกันในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้โลกเราน่าอยู่และน่าสนใจ และเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ทำให้เราแตกต่างไปจากหุ่นยนต์

12) ยึดหลัก ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก การให้ความสำคัญแก่เด็ก โดยใช้ชีวิต อย่างมีสมดุลระหว่างการงานกับความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก

กระทรวงศึกษาธิการ (2556) ได้กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่ และการทำความเข้าใจ เด็กปฐมวัย ดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลการพัฒนาด้านต่าง ๆ
- 2) หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบระหว่างเด็ก
- 3) อธิบายโดยไม่ตัดสินว่าเด็กไม่ฉลาดหรือเข้าใจช้า
- 4) ส่งเสริมให้กำลังใจเด็ก ให้เด็กมีความสามารถแสดงพฤติกรรมเหมาะสมตามวัย
- 5) ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กไว้ ดังนี้

1) ผู้ปกครองต้องเป็นคนที่รักการเรียนรู้ศึกษา สิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถ อธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับเด็กได้ และ เป็นแบบอย่างของเด็กในการปรับตัวและใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2) พ่อแม่ควรมีการเสริมสร้างกำลังใจให้กับเด็ก เช่น การพูดที่ให้กำลังใจมากกว่า การดูว่ากล่าวเมื่อเด็กทำผิดพลาด หรืออย่าพูด ทำนองเปรียบเทียบจนเด็กรู้สึกว่าเขาเป็นคน ไม่ดีไม่เก่ง ไม่มีความสามารถจนหมดกำลังใจ

3) พ่อแม่ควรมีกิจกรรมร่วมกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็น เรื่องการเล่น การสนทนา หรือ การเรียน หรือ กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทำให้จิตใจเด็กมีความมั่นคง และเรียนรู้จาก พ่อแม่ในชีวิตจริง

4) พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์และ คุณธรรมที่ดี สามารถเป็นมิตรกับผู้อื่น ร่วมมือกับคนอื่นได้ มีความสามารถในการประนีประนอม ขณะเดียวกันก็มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว

5) ร่วมมือกับทางโรงเรียน รู้ถึงปัญหาของเด็ก ตั้งแต่เนิ่น ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาค่ ช่อนเร้นอยู่จะได้เข้าใจและช่วยกันแก้ไขตั้งแต่แรก ๆ

ผู้วิจัยสรุปว่า บทบาทของผู้ปกครอง คือ การปฏิบัติตามหน้าที่หรือความรับผิดชอบของพ่อแม่ หรือผู้เป็นหลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตและสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่มีหน้าที่ดูแล ส่งเสริมการเล่น และมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยอนุบาล

2.2 บทบาทผู้ปกครองในการจัดการเล่นให้เด็ก

การจัดประสบการณ์การเล่นของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก หากผู้ปกครองมีการจัดประสบการณ์การเล่นของเด็กอย่างถูกต้อง จะทำให้เด็กมีความสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) ได้กล่าวถึง การเล่นและของเล่นว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเล่นของเด็กได้ ดังนี้

- 1) จัดสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ของเล่นและเวลาในการเล่นให้กับเด็ก ให้เด็กได้เล่นอย่างเป็นอิสระเสรี
- 2) เลือกซื้ออุปกรณ์ของเล่น โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และความเหมาะสมกับอายุของเด็ก
- 3) ช่วยเหลือให้คำแนะนำการเล่นเมื่อเด็กต้องการ
- 4) ให้เวลาเด็กเล่นอย่างอิสระและนาน ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
- 5) ให้ความสนใจในการเล่นของเด็ก กระตือรือร้น และซักถาม และมีส่วนร่วมด้วยความยินดีในเวลาเด็กเล่น เมื่อเด็กต้องการ
- 6) ให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี และสนุกสนานเพลิดเพลิน

7) จัดการเล่นและของเล่นที่เหมาะสมต่อความเข้าใจของเด็ก เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเล่นและอยากเล่นต่อไป

8) ของเล่นนั้น ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก เพราะถ้ามีมากเกินไปจะทำให้เด็กเลือกไม่ถูก เกิดความสับสน

9) ไม่ควรคาดหวังในการเล่นของเด็ก ว่าจะต้องเล่นได้ดีบรรลุจุดหมายที่วางไว้

หากการเล่นของเด็กได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครองแล้ว จะทำให้การเล่นของเด็กนั้นเกิดประโยชน์และส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

Zosh et al. (2017) ได้แบ่งบทบาทของผู้ใหญ่ในการส่งเสริมประสบการณ์การเล่นของเด็กตามลักษณะการเล่น ดังนี้

1) การเล่นอิสระ (Free play) คือ การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น สำรวจ และค้นพบ สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ โดยเด็กเป็นผู้ริเริ่มการเล่นด้วยตนเอง

2) การเล่นแบบชี้แนะ (Guided play) คือ การเล่นที่เด็กเป็นผู้นำในการเล่น แต่มีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ หรือเป็นผู้ร่วมเล่น

3) เกม (Game) คือ การเล่นที่ผู้ใหญ่เป็นผู้ออกแบบ ช่วยเหลือ ตั้งกฎเกณฑ์และกำหนดข้อจำกัดในการเล่น

4) การสอนทางตรง (Direct instruction) คือ การทำกิจกรรมโดยผู้ใหญ่ออกแบบควบคุม และตั้งข้อจำกัดทั้งหมด

Tovey (2007) ได้แบ่งบทบาทของผู้ปกครองจำแนกตามลักษณะการเล่นนอกห้องเรียนของเด็ก ดังนี้

1) การเล่นแบบมีโครงสร้าง คือ การเล่นที่มีการควบคุมโดยผู้ใหญ่ การวางแผนการเล่นนี้เกิดขึ้นเพราะปัจจัยหลากหลาย เช่น โครงสร้างทางร่างกาย โครงสร้างทางสังคม การให้คุณค่า โดยผู้ใหญ่เป็นผู้เตรียมการเล่นตามข้อจำกัดที่มี นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการวางแผน จัดการพื้นที่ เวลา และแหล่งเรียนรู้อีกด้วย

2) การเล่นแบบชี้แนะ คือ การเล่นที่ผู้ใหญ่เป็นผู้ควบคุมวิธีการ แนวทางและกิจกรรมในการเล่น โดยผู้ใหญ่เป็นผู้ริเริ่มการเล่น แต่ให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่นนั้น ๆ ด้วย

3) การเล่นแบบควบคุม คือ การเล่นที่มีผู้ใหญ่เป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลการเล่น เพราะต้องการดูแลเด็กในการทำกิจกรรม ความปลอดภัย และต้องการใกล้ชิดกับเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือ

4) การเล่นเกมวางแผน คือ การเล่นที่ผู้ใหญ่ได้วางแผนจัดการสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ พื้นที่ และเวลา รวมถึงการวางแผนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็กด้วย ทั้งนี้เด็กจะต้องเป็นผู้ที่ริเริ่มการเล่น และเล่นด้วยตนเอง โดยผู้ใหญ่เข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้ช่วย ในการวางแผนการเล่นและให้ความช่วยเหลือเด็ก

5) การเล่นเกมอิสระ คือ การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มการเล่นด้วยตนเอง ผ่านการดำเนินการควบคุมการเล่นด้วยตนเองโดยปราศจากการควบคุมของผู้ใหญ่ ผ่านกิจกรรม สถานที่ สภาพแวดล้อมที่ผู้ใหญ่จัดเตรียมไว้อย่างหลากหลาย

Johnson, Christie, and Yawkey (1999) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก โดยผู้ใหญ่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม สังเกตขณะที่เด็กเล่น เพื่อการเข้าช่วยเหลือ หรือเสริมมุมมอง และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็กอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมและความสนใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเล่น ดังนี้

1) การจัดหาทรัพยากรในการเล่น

1.1) เวลา เด็กวัยอนุบาลต้องการเวลาในการเล่นอย่างน้อย 45 นาทีต่อครั้ง แต่ยิ่งเพิ่มเวลาในการเล่นจะยิ่งส่งผลดีต่อเด็ก และผู้ปกครองควรควบคุมและจำกัดเวลาในการดูโทรทัศน์ สื่อสารสนเทศ และเพิ่มเวลาในการเล่นให้มากขึ้น

1.2) สถานที่ เด็กต้องการพื้นที่ในการเล่น ผู้ปกครองจึงต้องจัดหาพื้นที่ จัดมุมในบ้าน และอนุญาตให้เด็กสามารถนำของเล่นมาเล่นในห้องต่าง ๆ ของบ้านได้

1.3) อุปกรณ์ เป็นส่วนประกอบสำคัญของการเล่นอย่างมีคุณภาพ ผู้ปกครองควรจัดหาของเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ของใช้ในบ้านที่เด็กคุ้นเคยเพื่อสร้างความเชื่อในการเล่นของเด็ก วัสดุที่หลากหลาย ของเล่นปลายเปิด เพื่อการพัฒนาจินตนาการ

1.4) การจัดประสบการณ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ทำให้เด็กเข้าใจโลกรอบตัวมากขึ้น

2) การสังเกตการเล่น การมีส่วนร่วมในการเล่นของผู้ใหญ่จะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับการสังเกตการเล่นของเด็กอย่างถี่ถ้วน การสังเกตทำให้ทราบว่าเด็กจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด และช่วยขยายขอบเขตการเล่นของเด็กได้ ทำให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมกับการเล่นของเด็กตามความต้องการและความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง

3) การมีส่วนร่วม บทบาทในการร่วมเล่นของผู้ใหญ่เป็นเรื่องสำคัญมาก การสนับสนุนและตอบสนองความต้องการของเด็กในขณะที่เด็กเล่นนั้น อาจช่วยพัฒนาประสบการณ์ในการเล่นของเด็กอย่างเต็มที่ หรือ หากผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมมากเกินไปก็อาจเป็นการขัดขวางพัฒนาการของเด็กได้ ซึ่งอาจแบ่งบทบาทของผู้ใหญ่ในการร่วมเล่นกับเด็กได้ ดังนี้

3.1) การไม่มีส่วนร่วมในการเล่น การที่ผู้ใหญ่ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการเล่นของเด็ก

3.2) การเป็นผู้ชม การที่ผู้ใหญ่สังเกตการเล่นของเด็ก แต่ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการเล่น นั่งอยู่บริเวณใกล้เคียงที่เด็กเล่น เป็นการทำให้เด็กเห็นว่าการเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ และผู้ใหญ่ได้เห็นพฤติกรรมขณะที่เด็กเล่น

3.3) การเป็นผู้จัดการ การที่ผู้ใหญ่เป็นผู้จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ เช่น การหาอุปกรณ์ การแต่งตัว

3.4) การร่วมเล่น การที่ผู้ใหญ่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเล่น เป็นการเล่นตามบทบาทที่เด็กมอบให้ โดยไม่ควบคุมการเล่นของเด็ก ส่วนใหญ่มักจะเล่นเป็นตัวละครที่มีบทบาทไม่มากนัก เพื่อปล่อยให้เด็กได้เป็นผู้นำ

3.5) การเป็นผู้นำการเล่น การที่ผู้ใหญ่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเล่น และมีบทบาทในการแนะนำแนวทางการเล่น ชี้แนะอุปกรณ์การเล่นใหม่ ๆ ซึ่งผู้ใหญ่มักจะใช้บทบาทนี้เมื่อเด็กไม่รู้ว่าจะเริ่มเล่นอย่างไร

3.6) การเป็นผู้ควบคุมการเล่น ผู้ใหญ่เป็นหลักในการดำเนินการเล่น เป็นผู้ควบคุมทิศทางในการเล่นของเด็ก

บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก คือ การปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ที่เป็นหลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อสร้างสภาพการณ์และโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมผ่านการเล่นอย่างเป็นอิสระ ตามความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า บทบาทของผู้ปกครองที่เหมาะสมในการสนับสนุนการเล่นของเด็ก คือ บทบาทของการเป็นผู้ชม การเป็นผู้จัดการ การร่วมเล่น และการเป็นผู้นำการเล่น ส่วนบทบาทการไม่มีส่วนร่วมในการเล่น และการเป็นผู้ควบคุมการเล่น เป็นบทบาทที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อประสบการณ์ในการเล่นของเด็ก (Fein & Fryer, 1995)

Pearce and Mendizza (2003) กล่าวว่า การเล่นเป็นช่วงเวลาที่เด็กจะได้รับประสบการณ์ ได้สำรวจ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสและความสามารถทั้งหมดที่มี เพื่อผสมผสานความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่การเลี้ยงดูส่วนใหญ่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมให้เด็กได้เล่น ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ใหญ่เห็นว่าถูกต้อง ให้เล่นในสิ่งที่ผู้ปกครองคิดว่าเป็นประโยชน์ โดยไม่ได้สังเกตความต้องการ ความสนใจของเด็ก ทำให้หลายครั้งที่เด็กแสดงอาการขัดแย้ง ต่อต้าน ทั้งสองได้คิดหลักการสำหรับผู้ปกครองในการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุดต่อการส่งเสริมการเล่นของเด็ก ดังนี้

1) การเอาใจใส่ในสิ่งที่เด็กสนใจ ตระหนักถึงความสนใจของเด็ก โดยวิธีการแสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ ช่วยเด็กทำความเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2) การสร้างความปลอดภัยทางจิตใจ ยอมรับ และเคารพในตัวตนของเด็ก และเมื่อเด็กรู้สึกปลอดภัย จะเกิดภาวะจดจ่อ ภาวะลื่นไหล และการเล่น

3) การยอมรับในสิ่งที่ไม่ได้คาดคิดไว้ เนื่องจากเมื่อผู้ปกครองรับรู้ข้อมูล พฤติกรรมสมองจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมโดยอัตโนมัติ ดังนั้นการยอมรับในสิ่งที่อาจแตกต่างไปจึงมีความสำคัญเพื่อการสร้างความรู้ใหม่ และความยืดหยุ่น

4) การสังเกตเด็ก เป็นการสังเกตเด็กโดยปราศจากอคติ ใช้การฟัง และการสังเกตอย่างลึกซึ้ง ไม่เปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กได้สร้างแนวทางด้วยตนเอง

5) การตอบสนองอย่างลึกซึ้งและเต็มที่ โดยอาศัย 2 ปัจจัยหลักคือการจดจ่อ และการให้เวลากับเด็ก

6) ความคิดสร้างสรรค์ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างอิสระ และผู้ปกครองไม่ควรตีกรอบการเล่นของเด็ก

7) เริ่มต้นใหม่ ปรับการรับรู้ และวิธีทำความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์โดยการแสดงออกผ่านการเล่น เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างท้าทายตามความสามารถของตน

Myers (2019) กล่าวว่า ผู้ปกครองสามารถช่วยให้เวลาในการเล่นเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยได้โดยการส่งเสริมการเล่น ดังนี้

1) จัดหาพื้นที่ในการเล่น

- 1.1) พื้นที่สำหรับเด็ก และสะอาด
- 1.2) หลีกเลียงพื้นที่ที่มีการกระตุ้นที่มากเกินไป
- 1.3) มีพื้นที่ที่เด็กสามารถทิ้งสิ่งที่เล่นค้างไว้ และกลับมาเล่นใหม่ได้
- 1.4) มีพื้นที่จัดเก็บของเล่นอย่างปลอดภัย และเข้าถึงได้ง่าย

2) จัดหาอุปกรณ์การเล่น

- 2.1) ของเล่นปลายเปิด สามารถใช้ได้หลายวิธี
- 2.2) ของเล่นที่ให้เด็ก ๆ ตัดสินวิธีการเล่นได้ด้วยตนเอง
- 2.3) ของเล่นที่ดึงดูดความสนใจของเด็กมากกว่าหนึ่งช่วงวัย
- 2.4) ของเล่นที่สามารถใช้กับของเล่นอื่น เพื่อให้เกิดการเล่นใหม่และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 2.5) ของเล่นที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาทักษะและความสนใจใหม่ ๆ
- 2.6) ของเล่นที่ช่วยพัฒนาทักษะและประสาทสัมผัส

3) ส่งเสริมความสมดุลในการเล่น

- 3.1) ลดหรือกำจัดเวลาน้ำจอ (สูงสุด 1 หรือ 2 ชั่วโมงต่อวัน)
- 3.2) ส่งเสริมการเล่นกลางแจ้งที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีน

3.3) ลดเวลาที่ใช้ไปกับกิจกรรมที่ผู้ใหญ่จัดขึ้น ส่งเสริมให้เด็กได้กำกับการเล่นด้วยตนเอง

3.4) อย่าให้เด็กมีตารางกิจกรรมประจำวันแน่นจนเกินไป ควรสนับสนุนให้เด็กได้ริเริ่มการเล่นด้วยตนเอง

3.5) ส่งเสริมกิจกรรมใหม่ ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี การเล่นสร้าง หรือ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ โดยผู้ใหญ่ทำการแนะนำแล้วปล่อยให้เด็กได้ทำกิจกรรมเหล่านั้นด้วยตัวเอง

3.6) ปล่อยให้เด็ก ๆ สนุกกับการช่วยงานในครัวและในบ้าน จัดหาเครื่องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก ๆ เพื่อให้เด็กได้ช่วยงานในบ้าน

นิติธร ปิลวาสน์ (2556) กล่าวว่า ผู้ปกครองต้องเห็นความสำคัญของการเล่นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมการเล่น ดังนี้

1) เป็นแบบอย่างและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเล่น ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างและปลูกฝังให้เด็กเห็นว่าการเล่นมีความสำคัญ เช่น การเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย

2) จัดหาสื่อการเรียนรู้และจัดเตรียมสถานที่ การเลือกซื้อหรือจัดหาสื่อ เพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ ควรยึดพัฒนาการเด็กเป็นหลักหรืออาจเลียนแบบของเล่นที่เด็กเล่นที่โรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติมที่บ้าน

3) ร่วมเล่นกับเด็ก ผู้ปกครองควรเล่นกับตั้งแต่เล็ก ๆ เพื่อกระตุ้น เสริมแรง ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างสรรค์การเล่น และยังเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในครอบครัว ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการลดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก

The lego foundation (2019) ได้แนะนำแนวทางการจัดประสบการณ์การเล่นของผู้ปกครองและเด็กที่นำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ดังนี้

1) ความสนุกสนาน ผู้ปกครองสามารถสบตาเด็กในระหว่างการเล่น เพื่อสื่อสารความสุขของการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การยิ้ม หัวเราะ แสดงท่าทาง ประทับมือ เมื่อเด็กทำภารกิจที่ยุ่งยากสำเร็จ

2) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กและเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ผ่านการกระตุ้นให้เด็กได้รับรู้จากประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เช่น หากเด็กแก้มเล่นขยับยานอวกาศไปยังดวงจันทร์ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วม โดยการสร้างเสียง ให้กำลังใจ หรือหาวัตถุม่าเป็นตัวแทนของดวงจันทร์ เช่น ของเล่นทรงกลม ลูกบอล

3) การโต้ตอบทางสังคม ผู้ปกครองสามารถเล่นคู่ขนานไปกับเด็ก ทำให้การเรียนรู้ลึกซึ้งขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ปกครองและเด็ก หรือในระหว่างการเล่นสมมติ ผู้ปกครองสามารถเล่นบทบาทตัวละครที่จะต้องเจรจา วางแผน และมีการทำงานร่วมกับเด็กเพื่อให้

บรรลุผลสำเร็จบางประการ เป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม ในระหว่างการเล่นจะทำให้เกิดการโต้ตอบทางสังคมอย่างแท้จริง

4) การเล่นอย่างมีความหมาย การเล่นสมมติพ่อแม่ลูก ช่วยให้เด็ก ๆ ทำความเข้าใจโลก เข้าใจสภาพแวดล้อมและการแสดงออก ระหว่างการเล่นสมมติ ผู้ปกครองสามารถจำลองวิธีใช้สิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ให้การเล่นเป็นเสมือนการฝึกฝนสำหรับการกระทำในชีวิตจริง

5) การทำซ้ำ เด็กชอบที่จะสำรวจและลองทำสิ่งต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกในการเล่น ผู้ปกครองสามารถนึกถึงการเล่นซ้ำเป็นการทดลองทางวิทยาศาสตร์ขนาดเล็ก และสามารถสนับสนุนสิ่งนี้ผ่านการกระตุ้นให้เกิดการปรับแต่งและทำซ้ำอย่างสนุกสนาน

The Raising Children Network (n.d.) กล่าวถึง แนวทางของผู้ปกครองในการเล่นกับเด็ก ดังนี้

- 1) เล่นตามคำแนะนำของเด็ก แต่ต้องแน่ใจว่าสิ่งที่เล่นนั้นปลอดภัย และควบคุมได้
- 2) เล่นกับเด็ก โดยไม่ตีกรอบการเล่น ให้เด็กเป็นคนเปลี่ยนแนวทางการเล่น
- 3) รับฟัง แต่ไม่ก้าวก่ายการเล่นของเด็ก
- 4) พูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำและให้กำลังใจ
- 5) จัดสรรเวลาให้เด็กได้เล่น
- 6) ให้เด็กได้ทดลองและได้พบข้อผิดพลาด
- 7) หลีกเลี่ยงการแข่งขันกับเด็ก
- 8) ชื่นชมและสนับสนุนความพยายามของเด็ก เช่น จัดวางผลงานศิลปะของเด็ก

Drake (2014) กล่าวถึง แนวทางของผู้ใหญ่ในการมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นร่วมกับเด็กอย่างมีคุณภาพ ดังนี้

- 1) มีทัศนคติเชิงบวกและเคารพในตัวตนของเด็ก
 - 1.1) มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็ก
 - 1.2) ใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ และไม่ดังจนเกินไป
 - 1.3) ชื่นชมในความพยายามและการประสบความสำเร็จของเด็ก
- 2) ใส่ใจความต้องการและความสนใจของเด็ก
 - 2.1) สังเกต และรับฟังสิ่งที่เด็กต้องการและสนใจ
 - 2.2) รับฟัง และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ดูแลเด็ก
- 3) เตรียมสนับสนุนความคิดความสนใจของเด็ก
 - 3.1) เล่นร่วมกับเด็ก ค้นหาสิ่งต่าง ๆ ไปด้วยกัน

3.2) ใช้เวลาในการแลกเปลี่ยนความคิด ความสนใจ รับฟัง และตอบสนอง
ความคิดของเด็ก

3.3) เป็นตัวแบบ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเด็ก

- 4) ตั้งความคาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็กตามพัฒนาการ
- 5) ส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง สนับสนุนให้เด็กสร้างทางเลือกและตัดสินใจ
- 6) ใช้คำถามที่ท้าทายความคิดเด็กและขยายขอบเขตการเรียนรู้
 - 6.1) ใช้คำถามปลายเปิด
 - 6.2) ใช้เวลาในการหาคำตอบ
- 7) ไม่เข้าไปแทรกแซงการเล่นของเด็ก
- 8) ปล่อยให้เด็กในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ก่อนร่วมเล่น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับเรื่องบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

3.1 งานวิจัยในประเทศ

พิชฌาย์เนตร ฤกษ์อนันต์ (2550) ได้ศึกษาการสำรวจเกณฑ์การเลือกของเล่น และ
แหล่งข้อมูลการเลือกของเล่นของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับ
ปริญญาตรีมีแนวโน้มในการใช้เกณฑ์ด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการพิจารณาเลือกของ
เล่นให้เด็กก่อนวัยเรียนมากที่สุด โดยผู้ปกครองกลุ่มนี้ จะเลือกอ่านนิตยสารที่มีเนื้อหาเชิงวิชาการ
และเฉพาะเจาะจงมากกว่า เช่น นิตยสารประเภทการเลี้ยงดูบุตร แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองที่มี
การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการอ่านข้อมูลเพิ่มเติมและตรวจสอบข้อมูลใน
การเลี้ยงดูบุตรหลาน มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ชุตिकाญจน์ มานะญาณกิจ ทัพพานันต์ ดันสกุล และ เพลงไพร รัตนจารย์ (2558) ได้
ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเล่นในธรรมชาติให้กับลูกวัยอนุบาลของพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร
พบว่า พ่อแม่มีแนวโน้มพาลูกออกไปเล่นในธรรมชาติหากพ่อแม่รับรู้ว่าการเล่นในธรรมชาติไม่ได้ใช้
เวลามาก และมีพื้นที่ที่เอื้อต่อการจัดการเล่นในธรรมชาติบริเวณที่อยู่อาศัย

ณัฐณี สุขปรีดี (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่าง
ผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าเรียน (3-5 ปี) พบว่า แบบสังเกตดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการสร้าง
เสริมพฤติกรรมการเล่นที่มีคุณภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าเรียนได้ในระดับดีมาก โดย
วัดจาก 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของผู้ปกครอง การแสดง

พฤติกรรมและอารมณ์ทางบวกของเด็ก การมีส่วนร่วมในการเล่น การยอมรับซึ่งกันและกัน การส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา และการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

สุกัญญา สอนสี (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมการเล่นในบุตรวัยก่อนเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นอารมณ์ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่บ้าน และการสนับสนุนจากสังคม มีความสำคัญและส่งผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมการเล่นในบุตรวัยก่อนเรียน ดังนั้นพยาบาลและบุคลากรด้านสุขภาพควรส่งเสริมมารดาในการส่งเสริมการเล่นแก่บุตรวัยก่อนเรียน โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก การส่งเสริมการเล่นในเด็กที่มีพื้นอารมณ์ต่างกัน และให้มารดาได้รับการสนับสนุนจากสังคม

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2558) ได้ศึกษาการเล่นของเด็กในครอบครัวไทย ลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเด็กในช่วงปฐมวัย พบว่า ลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัยในครอบครัวไทยมีความหลากหลาย จากภูมิหลังของครอบครัวและคุณลักษณะของเด็กที่แตกต่างกัน ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัยในครอบครัวไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านพัฒนาการเด็ก โดยที่พฤติกรรมการเล่นของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นการเล่นสำรวจซึ่งใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในขณะที่พฤติกรรมการเล่นของเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการเล่นสร้างสรรค์ซึ่งต้องอาศัยความคิด จินตนาการของเด็ก และปัจจัยด้านความแตกต่างทางเพศของเด็ก โดยที่เด็กชายแสดงออกถึงการเล่นใช้กำลังและออกแรงมากกว่า ในขณะที่เด็กหญิงแสดงถึงการเล่นคิด จินตนาการมากกว่า และการส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัยในครอบครัวไทยทั้ง สองกลุ่มอายุ มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับคนที่เล่นกับเด็ก การจัดหาของเล่นให้กับเด็ก และการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กเล่น

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Hunter, Graves, and Bodensteiner (2017) ได้ศึกษามุมมองของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ในการจัดสภาพแวดล้อมทางศึกษาปฐมวัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความกังวลกับเวลาในการเล่น และการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของการเล่นกลางแจ้ง ส่วนครูมีความกังวลในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนกลางแจ้ง

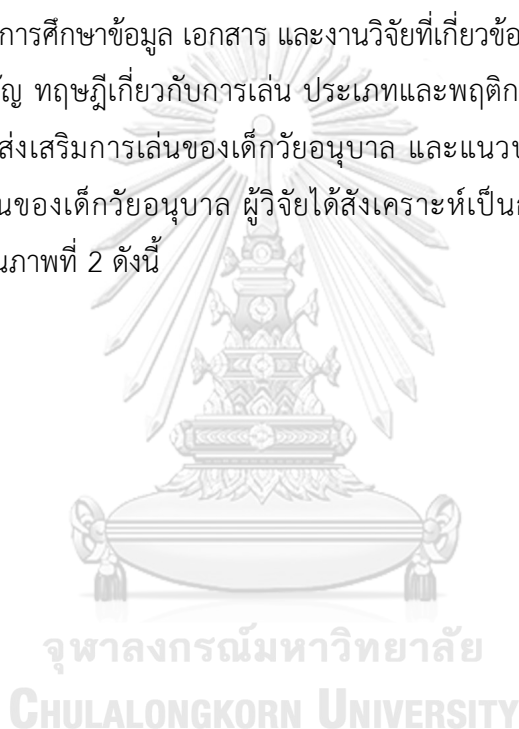
Laforett and Mendez (2017) ได้ศึกษาความเชื่อของผู้ปกครองในการพัฒนาการเล่นของเด็กอย่างเหมาะสม และมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับทักษะการเล่นของเด็ก พบว่า ความเชื่อตามวัฒนธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อในการจัดการเล่นของผู้ปกครอง ซึ่งส่งผลโดยตรงกับการเล่นของเด็ก

lhmeideh (2019) ได้ศึกษาการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็ก: การรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในประเทศกาตาร์กับการเล่นของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเล่น รับรู้ว่าการเล่นช่วยพัฒนาเด็กและการเรียนรู้ของเด็ก ส่วนมากผู้ปกครองมี

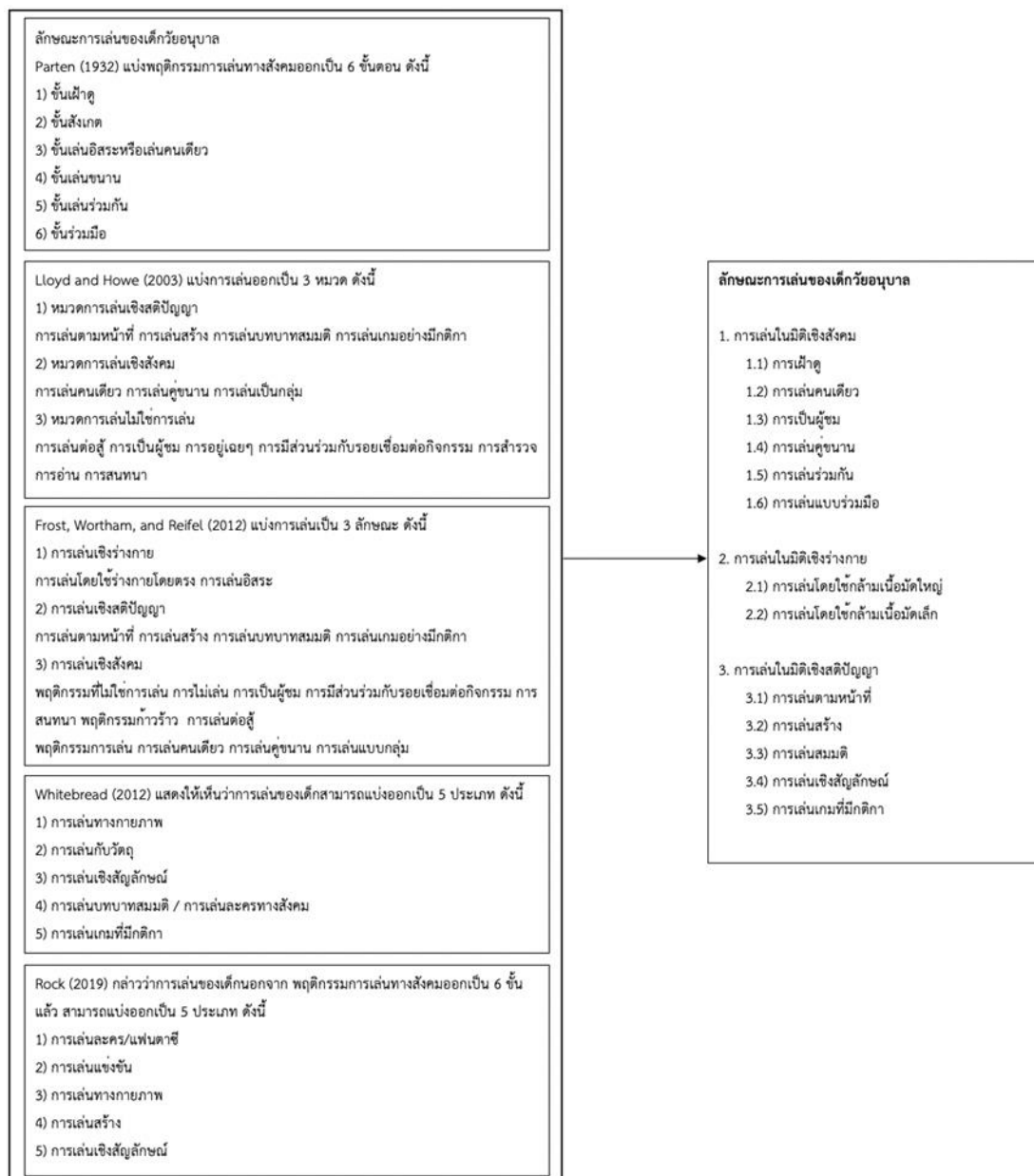
ส่วนร่วมกับการเล่นทุกประเภทของเด็ก แต่ที่มากที่สุด คือ การเล่นที่พัฒนาทางกายภาพ และการเล่นสำรวจ ตามลำดับ

Runcan, Petracovski, and Borca (2012) ได้ศึกษาความสำคัญของการเล่นในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง พบว่า หากผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการเล่นน้อย เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองน้อย การเล่นช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและมีการพัฒนาความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัส การเล่นช่วยให้เด็กค้นพบตัวตน เข้าใจความพึงพอใจในสิ่งต่าง ๆ การเล่นเป็นการยืนยันตัวตนของเด็ก ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ เพิ่มความรู้ในโลกและในชีวิตและเพิ่มความสามารถในการเข้าใจความซับซ้อนในสถานการณ์ต่าง

ผลจากการศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การเล่นของเด็กวัยอนุบาล ความหมายความสำคัญ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น ประเภทและพฤติกรรมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล บทบาทผู้ปกครองในส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และแนวปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเล่นของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 2 ดังนี้

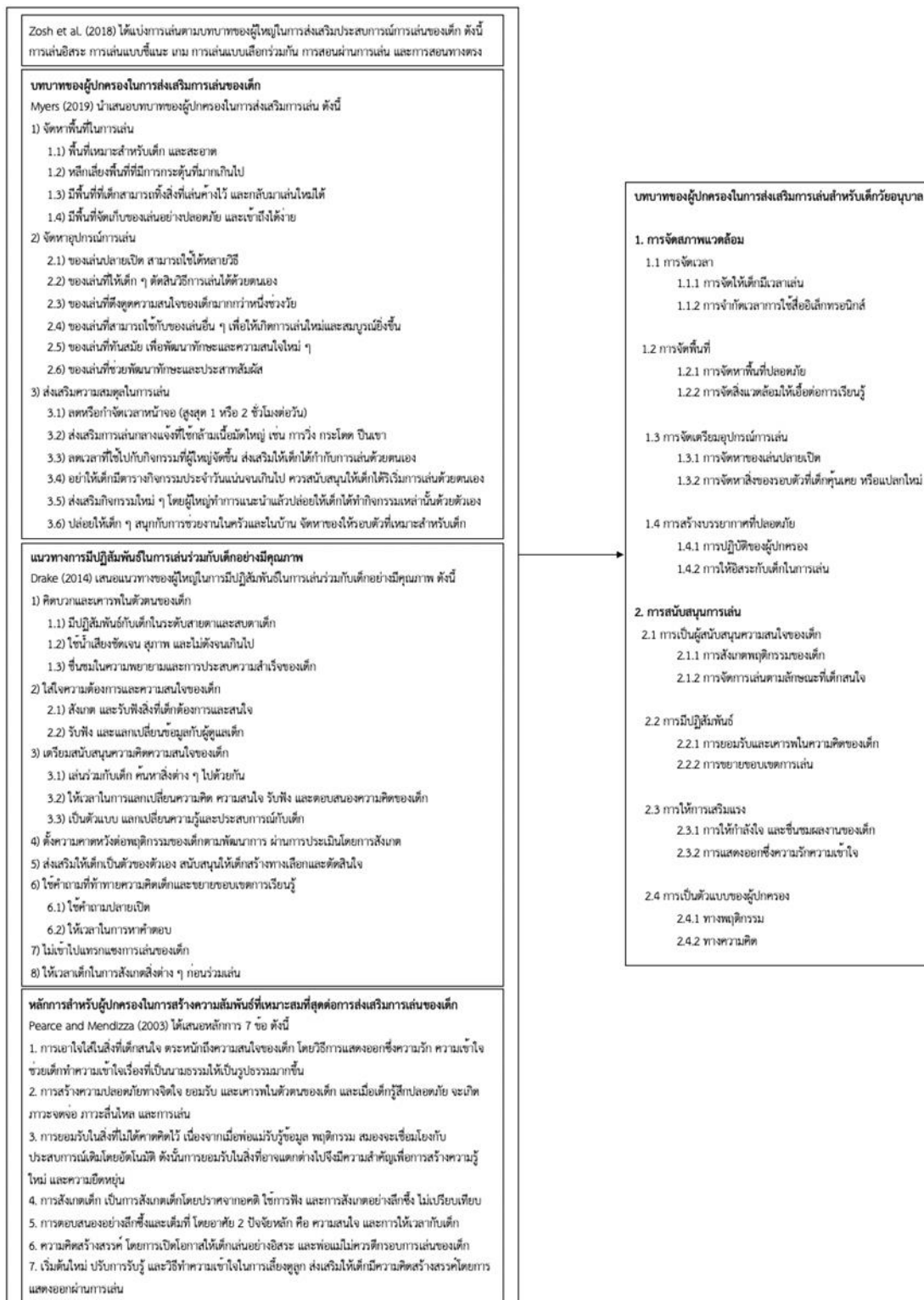

แผนภาพที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

แผนภาพที่ 2 การสังเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลและวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง
3. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และนำมาสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม	การเล่นที่เด็กได้มีส่วนร่วมทางสังคม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	
1.1 การเฝ้าดู	พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เพื่อดูว่าสิ่งใดน่าสนใจ	การสำรวจของเล่น โดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
1.2 การเล่นคนเดียว	การเล่นตามลำพัง ไม่พูด หรือเล่นกับผู้อื่น	การเล่นเองตามลำพัง แม้มีผู้อื่นหรือเด็กคนอื่นอยู่ใกล้ ๆ
1.3 การเป็นผู้ชม	การดูผู้อื่นเล่น โดยไม่เข้ามีส่วนร่วม	การมองเพื่อนหรือเด็กคนอื่นเล่น โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเล่น

ตารางที่ 2 (ต่อ) ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะการเล่นของเด็ก วัยอนุบาล	ความหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้
1.4 การเล่นคู่ขนาน	การเล่นของเด็ก 2 คนขึ้นไป ที่เล่นคล้ายกัน แต่ไม่มีการเล่นด้วยกัน	การเล่นของเล่นคล้ายๆ กันกับเด็กคนอื่นในบริเวณใกล้เคียงๆ กัน แต่ไม่มีการแบ่งของเล่นกัน
1.5 การเล่นร่วมกัน	การเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแต่ละคนมีความสนใจของตนเอง ไม่มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน	การเล่นร่วมกับคนอื่น ได้แก่ พี่น้อง เพื่อนบ้าน แต่มีจุดสนใจของตนเอง การเล่นร่วมกันที่สนามเด็กเล่น
1.6 การเล่นแบบร่วมมือ	การเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมี การแบ่งบทบาทหน้าที่ที่กำหนดทิศทางการเล่น มีการช่วยเหลือกัน	การเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมี การแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน การเล่นเป็นหมอ – คนไข้ การเล่นเป็นครู – นักเรียน
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย	การเล่นที่เด็กได้มีการใช้พลังงานกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย	
2.1 การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อบริเวณลำตัว แขน ขา และความสัมพันธ์กันของอวัยวะต่าง ๆ	การเล่นเครื่องเล่นสนาม หรือเล่น เคลื่อนไหวร่างกาย การเดินตาม จังหวะ ตามเสียงเพลง การทรงตัว วิ่ง กระโดด ปีนป่าย
2.2 การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อตั้งแต่บริเวณข้อมือ บริเวณฝ่ามือ นิ้ว แต่ละนิ้ว	การเล่นของเล่นชิ้นเล็ก การต่อไม้บล็อก ร้อยลูกปัด ระบายสี ที่ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์มือตาขณะเล่น
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา	การเล่นที่เด็กได้ใช้ ความคิด ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ใน การแสดงออกซึ่งความรู้สึกและ ความคิดของตนเอง	
3.1 การเล่นตามหน้าที่	การเล่นโดยการเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ กับสิ่งของ ผู้คน ภาษา	การเล่นของเล่นตามวิธีการเล่นหรือการใช้งาน นำรถของเล่นมาไล่ไปมาบนพื้น
3.2 การเล่นสร้าง	การเล่นโดยการจัดกระทำกับวัตถุ เพื่อการสร้างบางสิ่งบางอย่าง	การเล่นสร้าง ต่อ รื้อ หรือสร้างเป็น สิ่งก่อสร้างตามจินตนาการ

ตารางที่ 2 (ต่อ) ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้
3.3 การเล่นสมมติ	การเล่นโดยการมีส่วนร่วมในการสวมบทบาท ได้แสดงออกถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต	การเล่นเลียนแบบ หรือทำตามสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน การทำท่ายกแก้วของเล่นขึ้นดื่ม น้ำ หรือ การถือไม้กวาดทำท่ากวาดบ้าน
3.4 การเล่นเชิงสัญลักษณ์	การเล่นโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ในสมมติสิ่งของ การกระทำ หรือคำพูด แทนบางสิ่งหรือบางคน	การเล่นบทบาทสมมติโดยใช้จินตนาการ สมมติตนเองเป็นแม่ ป้อนข้าวให้ตุ๊กตาเป็นลูก
3.5 การเล่นเกมที่มีกติกา	การเล่นที่มีกฎเกณฑ์ มีกติกาเป็นส่วนหนึ่งของการเล่น	การเล่นเกมที่มีกติกา หรือคำสั่งง่ายๆ ประเภทเกมจับคู่ เกมโดมิโน หรือการเล่นกีฬา

ตารางที่ 3 ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	ประเด็นย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การจัดสภาพแวดล้อม	การปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเล่นของเด็ก		
1.1 การจัดเวลา	การกำหนดช่วงเวลาในแต่ละวันให้เด็กมีเวลาว่างเพียงพอสำหรับการเล่น	1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น	1) การจัดให้เด็กได้เล่นตามตารางกิจวัตรประจำวัน ที่กำหนดไว้ 2) การจัดเวลาให้เด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาทีต่อครั้ง
		1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	1) การกำหนดเวลาในการใช้สื่อ สูงสุดไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน 2) การใช้สื่อร่วมกับเด็ก มีการพูดคุย ตอบโต้ระหว่างกัน ขณะใช้สื่อ

ตารางที่ 3 (ต่อ) ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองใน
การส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

บทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเล่น แก่เด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	ประเด็นย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
1.2 การจัดพื้นที่	การเตรียมหรือจัดหา สถานที่ที่ปลอดภัย เด็ก เข้าถึงการเล่นได้ด้วย ตนเอง และเหมาะสมกับ การเล่นของเด็กตาม พัฒนาการ โดย ครอบคลุมทั้งการเล่นใน ร่มและกลางแจ้ง	1.2.1 การจัดหาพื้นที่ ปลอดภัย 1.2.2 การจัดสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้	1) การจัดมุมของเล่นใน บ้าน ให้สะดวกต่อ การหยิบเล่นของเด็ก 2) การหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มี สิ่งเร้าที่มากเกินไป เช่น พื้นที่ที่มีเสียงรบกวน 1) การจัดพื้นที่ให้เด็ก สามารถทั้งสิ่งที่เล่นค้างไว้ และกลับมาเล่นใหม่ได้ 2) การจัดให้เด็กได้ออก กำลังกายกลางแจ้ง
1.3 การจัดเตรียม อุปกรณ์การเล่น	การจัดหาของที่ หลากหลาย เหมาะสมกับ พัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของ เด็กแต่ละคน	1.3.1 การจัดหาของเล่น ปลายเปิด 1.3.2 การจัดหาสิ่งของ รอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือ แปลกใหม่	1) การจัดเตรียมของเล่น จินตนาการที่เล่นได้ หลากหลายเหมาะกับวัย 2) การจัดหาของเล่นที่มี ความหลากหลาย เพื่อ พัฒนาทักษะและความ สนใจใหม่ ๆ 1) การจัดหาของเล่นที่ สามารถใช้กับของเล่นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเล่นใหม่ และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) การจัดหาเครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้านที่เด็ก คุ้นเคยให้เด็กเล่น

ตารางที่ 3 (ต่อ) ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองใน
การส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

บทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเล่น แก่เด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	ประเด็นย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
1.4 การสร้าง บรรยากาศที่ปลอดภัย	การปฏิบัติของผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้สึกร อคติที่ดี บรรยากาศที่เด็ก รู้สึกมั่นคงปลอดภัยต่อ การเล่น	1.4.1 การปฏิบัติของ ผู้ปกครอง	1) การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ในระดับสายตาและสบตา เด็ก 2) การใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนใน การตอบสนองต่อเด็ก
		1.4.2 การให้อิสระกับเด็ก ในการเล่น	1) การเตรียมพร้อมใน การให้ความช่วยเหลือเมื่อ เด็กต้องการ 2) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ เล่นอิสระโดยไม่กำหนด หรือชี้นำการเล่น
2. การสนับสนุนการ เล่น	การปฏิบัติของผู้ปกครอง ในการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ริเริ่มการเล่นตาม พัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของ เด็ก		
2.1 การเป็น ผู้สนับสนุน ความสนใจของเด็ก	การปฏิบัติของผู้ปกครอง ในการในการสังเกตเด็ก ขณะเล่นแบบไม่มีส่วน ร่วม	2.1.1 การสังเกต พฤติกรรมของเด็ก	1) การสังเกตรูปแบบ การเล่นของเด็ก 2) การรับฟังสิ่งที่เด็ก ต้องการสื่อสาร
		2.1.2 การจัดการเล่นตาม ลักษณะที่เด็กสนใจ	1) การให้เด็กได้เลือกเล่น ตามความสนใจ 2) การให้ความร่วมมือใน การเล่นร่วมกับเด็กในสิ่งที่ เด็กสนใจ

**ตารางที่ 3 (ต่อ) ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองใน
การส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล**

บทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเล่น แก่เด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	ประเด็นย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	การมีส่วนร่วมระหว่าง เด็กและผู้ปกครองเพื่อ สร้างความสัมพันธ์ที่ เหมาะสมที่สุดต่อ การส่งเสริมการเล่นของ เด็ก	2.2.1 การยอมรับและ เคารพในความคิดของ เด็ก 2.2.2 การขยายขอบเขต การเล่น	1) การเปิดโอกาสให้เด็ก กำหนดเป้าหมายใน การเล่น 2) การเล่นร่วมกับเด็กตาม บทบาทที่เด็กมอบให้ 1) การใช้คำถามปลายเปิด ที่ท้าทายความสามารถ ของเด็ก 2) การสำรวจ ค้นคว้าสิ่ง ต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก
2.3 การให้ การเสริมแรง	การปฏิบัติของผู้ปกครอง ในการพูด จูงใจให้เด็ก เกิดพฤติกรรมการเล่น อย่างเหมาะสม	2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก 2.3.2 การแสดงออกซึ่ง ความรัก ความเข้าใจ	1) การชื่นชมเมื่อเด็กเล่น อย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ ผลงานที่มาจากความคิด ริเริ่มของตนเอง 2) การให้กำลังใจต่อความ พยายามในการเล่นซึ่งทำ ทลายความสามารถของเด็ก 1) การสร้างความไว้วางใจ ให้เด็กเกิดความมั่นใจใน การพูดคุยกับพ่อแม่ เมื่อ เกิดปัญหา 2) การให้ความช่วยเหลือ ในการทำความเข้าใจสิ่ง ต่าง ๆ เมื่อเด็กต้องการ

**ตารางที่ 3 (ต่อ) ความหมาย ประเด็นย่อย และพฤติกรรมบ่งชี้ของบทบาทผู้ปกครองใน
การส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล**

บทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเล่น แก่เด็กวัยอนุบาล	ความหมาย	ประเด็นย่อย	พฤติกรรมบ่งชี้
2.4 การเป็นตัวแทน ของผู้ปกครอง	การปฏิบัติของผู้ปกครอง อย่างเหมาะสมเพื่อเป็น แบบอย่างให้เด็ก	2.4.1 ทางพฤติกรรม	1) การมีความยืดหยุ่น พร้อมจะเข้าใจสถานการณ์ ที่ต่างไปจากความคุ้นเคย ของตนเอง 2) การมีความสุขสนุก และมีจินตนาการใน การเล่นร่วมกับเด็ก
		2.4.2 ทางความคิด	1) การมีมุมมองเชิงบวกต่อ ความคิดเด็ก 2) การเคารพยอมรับความ เป็นตัวตนของเด็ก

2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กก่อนอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน 4 สังกัด รวมทั้งสิ้น 151,697 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2561; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2559) โดยอ้างอิงจากจำนวนผู้ปกครอง 1 คน ต่อนักเรียน 1 คน รายละเอียดแต่ละสังกัดสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	5,605	คน
2.1.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	96,561	คน
2.1.3 สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.)	47,883	คน
2.1.4 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	1,648	คน

2.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กก่อนอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี ปีการศึกษา 2563 ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน 4 สังกัด รวม 432 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดของตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้จำนวนตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 399 คน

2.2.2 ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา เป็นการเลือกตัวอย่างโดยคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของประชากร และได้เพิ่มจำนวนตัวอย่างของผู้ปกครองในแต่ละสังกัดให้มีจำนวนเท่า ๆ กัน ได้จำนวนตัวอย่างรวม 432 คน คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดละ 108 คน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ครอบคลุมในแต่ละสังกัด

2.2.3 ผู้วิจัยแบ่งจำนวนโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและตัวอย่าง จำแนกตามสังกัดและขนาด

สังกัด	จำนวนโรงเรียน			รวม (โรง)	ประชากร (คน)	จำนวนโรงเรียน			รวม (โรง)	ตัวอย่าง (คน)
	(โรง)					(โรง)				
	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่			ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่		
1.สพฐ.	20	11	4	35	5,605	1	1	1	3	108
2.สช.	300	175	138	613	96,561	1	1	1	3	108
3.กทม.	320	88	21	429	47,883	1	1	1	3	108
4.สกอ.	3	2	1	6	1,648	1	1	1	3	108
รวม	643	276	164	1,083	151,697	4	4	4	12	432

2.2.4 ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยกำหนดขนาดและคุณลักษณะของตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-3 ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบถึงวัตถุประสงค์ การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระยะเวลาในการทำวิจัย และขอความยินยอมในการให้ข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบ โดยเกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง คือ กรณีที่ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามไม่ครบตามที่กำหนดไว้ จากการวิจัยครั้งนี้มีการคัดออก 7 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับมาไม่ครบถ้วน

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) รายชื่อโรงเรียนแต่ละขนาดตามแต่ละสังกัด จนครบตามจำนวนอย่างละเท่า ๆ กัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัด

สังกัด	ขนาด โรงเรียน	ประชากร				ตัวอย่าง			
		ผู้ปกครอง เด็กอ.1	ผู้ปกครอง เด็กอ.2	ผู้ปกครอง เด็กอ.3	รวม	ผู้ปกครอง เด็กอ.1	ผู้ปกครอง เด็กอ.2	ผู้ปกครอง เด็กอ.3	รวม
		(คน)	(คน)	(คน)	(คน)	(คน)	(คน)	(คน)	(คน)
1. สพฐ.	เล็ก	22	19	19	60	12	12	12	36
	กลาง	97	101	56	254	12	12	12	36
	ใหญ่	134	139	127	400	12	12	12	36
2. สช.	เล็ก	23	19	28	70	12	12	12	36
	กลาง	74	92	67	233	12	12	12	36
	ใหญ่	74	151	113	338	12	12	12	36
3. กทม.	เล็ก	27	36	0	63	18	18	0	36
	กลาง	89	80	0	169	18	18	0	36
	ใหญ่	166	174	0	340	18	18	0	36
4. สกอ.	เล็ก	32	33	29	94	12	12	12	36
	กลาง	99	104	95	298	12	12	12	36
	ใหญ่	225	541	107	873	12	12	12	36
รวม		1,062	1,489	641	3,192	162	162	108	432

2.2.5 ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติจากแบบสอบถามสูงที่สุด 3 อันดับแรก และต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย รวมสังกัดละ 6 คน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามสังกัด

สังกัด	ค่าเฉลี่ยสูงสุด (คน)	ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (คน)	รวม (คน)
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3	3	6
2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	3	3	6
3. สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	3	3	6
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	3	3	6
รวม	12	12	24

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นโครงสร้างในการสร้างแบบสอบถามผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล และแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

3.1.2 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์
ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล		
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม		
1.1) การเฝ้าดู	✓	-
1.2) การเล่นคนเดียว	✓	-
1.3) การเป็นผู้ชม	✓	-
1.4) การเล่นคู่ขนาน	✓	-
1.5) การเล่นร่วมกัน	✓	-
1.6) การเล่นแบบร่วมมือ	✓	-
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย		
2.1) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	✓	-
2.2) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	✓	-
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา		
3.1) การเล่นตามหน้าที่	✓	-
3.2) การเล่นสร้าง	✓	-
3.3) การเล่นสมมติ	✓	-
3.4) การเล่นเชิงสัญลักษณ์	✓	-
3.5) การเล่นเกมที่ฝึกคิด	✓	-
3.6) การเล่นแข่งขัน	✓	-

ตารางที่ 7 (ต่อ) โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์
บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล		
1. การจัดสภาพแวดล้อม		
1.1 การจัดเวลา	✓	✓
1.2 การจัดพื้นที่	✓	✓
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	✓	✓
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	✓	✓
2. การสนับสนุนการเล่น		
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	✓	✓
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	✓	✓
2.3 การให้การเสริมแรง	✓	✓
2.4 การเป็นตัวอย่างของผู้ปกครอง	✓	✓

3.1.3 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเนื้อหา ข้อคำถามของแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ประเด็นที่ศึกษา	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ข้อที่
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม	46.2	6	1-6
1.1) การเฝ้าดู	7.7	1	1
1.2) การเล่นคนเดียว	7.7	1	2
1.3) การเป็นผู้ชม	7.7	1	3
1.4) การเล่นคู่ขนาน	7.7	1	4
1.5) การเล่นร่วมกัน	7.7	1	5
1.6) การเล่นแบบร่วมมือ	7.7	1	6
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย	15.4	2	7-8
2.1) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	7.7	1	7
2.2) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	7.7	1	8
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา	38.5	5	9-13
3.1) การเล่นตามหน้าที่	7.7	1	9
3.2) การเล่นสร้าง	7.7	1	10

ตารางที่ 8 (ต่อ) โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ประเด็นที่ศึกษา	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ข้อที่
3.3) การเล่นเกม	7.7	1	11
3.4) การเล่นเกมเชิงสัญลักษณ์	7.7	1	12
3.5) การเล่นเกมที่มีกติกา	7.7	1	13

3.1.4 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเนื้อหา ข้อคำถามของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิด บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ดังตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

ประเด็นที่ศึกษา	น้ำหนัก(%)	จำนวน (ข้อ)	ข้อที่
1. การจัดสภาพแวดล้อม	50	16	1-16
1.1 การจัดเวลา	12.5	4	1-4
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น	6.25	2	1-2
1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	6.25	2	3-4
1.2 การจัดพื้นที่	12.5	4	5-8
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย	6.25	2	5-6
1.2.2 การจัดสิ่งแวดลอมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	6.25	2	7-8
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	12.5	4	9-12
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด	6.25	2	9-10
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่	6.25	2	11-12
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	12.5	4	13-16
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง	6.25	2	13-14
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น	6.25	2	15-16

ตารางที่ 9 (ต่อ) โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประเด็นบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

ประเด็นที่ศึกษา	น้ำหนัก(%)	จำนวน (ข้อ)	ข้อที่
2. การสนับสนุนการเล่น	50	16	17-32
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	12.5	4	17-20
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก	6.25	2	17-18
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ	6.25	2	19-20
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	12.5	4	21-24
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก	6.25	2	21-22
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น	6.25	2	23-24
2.3 การให้การเสริมแรง	12.5	4	25-28
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก	6.25	2	25-26
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ	6.25	2	27-28
2.4 การเป็นตัวอย่างของผู้ปกครอง	12.5	4	29-32
2.4.1 ทางพฤติกรรม	6.25	2	29-30
2.4.2 ทางความคิด	6.25	2	31-32

ตารางที่ 10 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

ประเด็นที่ศึกษา	แบบสัมภาษณ์	
	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การจัดสภาพแวดล้อม	50	8
1.1 การจัดเวลา	12.5	2
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น	6.25	1
1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	6.25	1
1.2 การจัดพื้นที่	12.5	2
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย	6.25	1
1.2.2 การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	6.25	1
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	12.5	2
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด	6.25	1
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่	6.25	1
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	12.5	2
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง	6.25	1
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น	6.25	1

ตารางที่ 10 (ต่อ) โครงสร้างเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

ประเด็นที่ศึกษา	แบบสัมภาษณ์	
	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
2. การสนับสนุนการเล่น	50	8
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	12.5	2
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก	6.25	1
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ	6.25	1
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	12.5	2
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก	6.25	1
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น	6.25	1
2.3 การให้การเสริมแรง	12.5	2
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก	6.25	1
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ	6.25	1
2.4 การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง	12.5	2
2.4.1 ทางพฤติกรรม	6.25	1
2.4.2 ทางความคิด	6.25	1

3.1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1) แบบสอบถามผู้ปกครอง เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร การกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันธรรมดาและวันหยุด บุคคลที่เด็กมักเล่นด้วย และระดับความสำคัญของการเล่น

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของบุตรหลาน ลักษณะเป็นแบบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่ จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลใน 3 มิติ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติเชิงร่างกาย การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา และความถี่ของการเล่น 5 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บ่อย นาน ๆ ครั้ง แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น จำนวน 32 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้ง
- 4 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
- 2 หมายถึง ปฏิบัติบางครั้ง
- 1 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวันที่ให้สัมภาษณ์ เวลา วุฒิการศึกษา อาชีพ ช่วงเวลาที่อยู่กับเด็ก คำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น มีลักษณะคำถามเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 16 ข้อ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 นำเครื่องมือ จำนวน 2 ชุด เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยการพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
- 0 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
- 1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

3.2.2 นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of item-Objective Congruence) เป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ ค่า $IOC > 0.5$ ขึ้นไป จะถือว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา (วรณี แกมเกตุ, 2555) ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 และค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์รวมทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 แสดงว่าเครื่องมือทั้ง 2 ชุด มีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง

3.2.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ประเด็นการปรับแก้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
1) แบบสอบถาม	1.1 ปรับการใช้คำที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เหมาะสมกับบริบท	ปรับคำให้ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน
	1.2 เพิ่มเติมตัวอย่างและการอธิบายบริบทเพื่อการสื่อสารตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น	ปรับเพิ่มตัวอย่างในข้อคำถามที่อาจมีข้อสงสัย ยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นจริง
2) แบบสัมภาษณ์	2.1 ปรับภาษาและคำศัพท์เฉพาะทางให้เข้าใจง่าย	ปรับภาษาให้รูปประโยคชัดเจน เข้าใจง่าย อธิบายคำศัพท์ให้ผู้ปกครองขณะสัมภาษณ์ ยกตัวอย่างให้ผู้ตอบแบบ
	2.2 เพิ่มตัวอย่างในการอธิบายข้อคำถามในการสัมภาษณ์	สัมภาษณ์เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลงรายละเอียดต่างจากแบบสอบถาม

3.3 การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างที่จะศึกษา แต่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน จาก 4 สังกัด สังกัดละ 10 คน ได้แก่ ผู้ปกครองจากโรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดบางสะแกโน โรงเรียนสหบำรุง และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมแนบจดหมายขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนและเข้าไปปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ได้เท่ากับ 0.908 แสดงว่า แบบสอบถามมีคุณภาพสูง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ได้คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม

สูงสุด จำนวน 4 คน และผู้ปกครองที่ได้คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามต่ำสุด จำนวน 4 คน รวม 8 คน แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

3.3.2 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ (ภาคผนวก ค)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามหรือแบบสอบถามทางออนไลน์ให้กับผู้ปกครอง

4.1.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากโรงเรียนในการแจกแบบสอบถามหรือแบบสอบถามออนไลน์ให้กับผู้ปกครอง พร้อมทั้งหนังสือขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (consensus form) ให้ผู้ปกครองลงนาม และนัดหมายการรับแบบสอบถามคืน 3 วิธี ได้แก่ 1) แนบบแบบสอบถามส่งไปยังผู้ให้ข้อมูล พร้อมซองเปล่าติดสแตมป์เพื่อให้ผู้ปกครองส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ 2) เข้ารับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองที่โรงเรียน 3) ให้ผู้ปกครองทำแบบสอบถามทางออนไลน์

4.1.3 หากผู้ปกครองส่งแบบสอบถามล่าช้า ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อสอบถามทางโทรศัพท์ และส่งแบบสอบถามอีกครั้งในกรณีที่เอกสารสูญหาย ผู้วิจัยโทรศัพท์นัดหมายวันและเวลาเพื่อเดิน ทางไปขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

4.1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน โดยแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและความสมบูรณ์ จำนวน 329 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76 โดยเป็นค่าที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 (นิศาชล รัตนมณี และ ประสพชัย พสุนนท์, 2562) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้ก็ครอบคลุมทุกขนาด และทุกสังกัดของโรงเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก ง)

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่มีผู้ปกครองแต่ละสังกัดที่ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติจากแบบสอบถามสูงที่สุด 3 อันดับแรก และต่ำที่สุด 3 อันดับท้าย จากแต่ละสังกัด รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน

4.2.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ และนำส่งจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่โรงเรียน พร้อมทั้งหนังสือขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (consensus form) ให้ผู้ปกครองลงนาม เพื่อขออนัดหมายวันและเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก

4.2.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปกครองทางโทรศัพท์ตามวันและเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม เก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 45 นาที และนำมาถอดเทปการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ การป้องกัน การวางแผนเฝ้าระวังความเสี่ยง ความไม่สะดวก หรือความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลการวิจัย แนวทางการรักษาความลับเกี่ยวกับข้อมูลของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

5.1 ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จะถูกทำลาย ภายใน 1 ปี หลังเสร็จสิ้นการวิจัย

5.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของบุตรหลาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองในการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบสอบถามเป็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับ

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองอยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ตาม
ประเด็น ต่าง ๆ และนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

5.3 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดย
รวบรวมข้อมูล เรียบเรียงคำตอบเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ความสัมพันธ์กับเด็ก จำนวนบุตร ลำดับการเกิดของบุตร การกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันธรรมดาและวันหยุด บุคคลที่เด็กมักเล่นด้วย และระดับความสำคัญของการเล่น นำเสนอในตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	259	78.7
ชาย	70	21.3
2. อายุ		
21-30 ปี	65	19.8
31-40 ปี	164	49.8
41-50 ปี	91	27.7
50 ปีขึ้นไป	9	2.7

ตารางที่ 12 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
3. สถานภาพครอบครัว		
อยู่ด้วยกัน	287	87.2
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	37	11.3
อื่น ๆ ได้แก่		
เด็กอยู่ในความดูแลของ	5	1.5
บุคคลอื่นในครอบครัว		
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	129	39.2
ปริญญาโท	55	16.7
ปริญญาเอก	23	7.0
อื่น ๆ ได้แก่		
ประถมศึกษาตอนปลาย		
มัธยมศึกษาตอนต้น	122	37.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย		
ปวช.		
ปวส.		
5. อาชีพ		
ข้าราชการ	55	16.7
รัฐวิสาหกิจ	6	1.8
พนักงานเอกชน	114	34.7
ธุรกิจส่วนตัว	79	24.0
แม่บ้าน	43	13.1
อื่น ๆ ได้แก่		
ครู, อาจารย์	32	9.7
รับจ้างทั่วไป		
ประกอบอาชีพอิสระ		
6. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 30,000 บาท	120	36.6
30,001 - 40,000 บาท	86	26.1
40,001 - 50,000 บาท	35	10.6
มากกว่า 50,000 บาท	88	26.7

ตารางที่ 12 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
7. ความสัมพันธ์กับเด็ก		
พ่อ	68	20.7
แม่	247	75.1
ปู่ย่า/ ตายาย	8	2.4
ลุง ป้า น้า อา	6	1.8
อื่น ๆ	-	-
8. จำนวนบุตร		
1 คน	153	46.5
2 คน	143	43.5
3 คน	32	9.7
4 คน	1	0.3
9. เพศของบุตร		
หญิง	185	56.2
ชาย	127	38.6
10. ท่านกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์)		
ต่ำกว่า 30 นาที	6	1.8
30 - 45 นาที	31	9.4
1 ชั่วโมง	74	22.5
1 - 2 ชั่วโมง	140	42.6
มากกว่า 2 ชั่วโมง	68	20.7
อื่น ๆ ได้แก่		
ไม่กำหนดเวลาการเล่น	10	3.0
ไม่จำกัดเวลาการเล่น		
11. ท่านกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์ - วันอาทิตย์)		
ต่ำกว่า 30 นาที	-	-
30 - 45 นาที	5	1.5
1 ชั่วโมง	16	4.9
1 - 2 ชั่วโมง	45	13.7
มากกว่า 2 ชั่วโมง	244	74.1
อื่น ๆ ได้แก่		
ไม่กำหนดเวลาการเล่น	19	5.8
ไม่จำกัดเวลาการเล่น		

ตารางที่ 12 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
12. เด็กมักเล่นกับใครมากที่สุด		
เล่นคนเดียว	25	7.6
เล่นกับพ่อ	43	13.1
เล่นกับแม่	50	15.2
เล่นกับปู่ย่า / ตายาย	18	5.5
เล่นกับลุง ป้า น้า อา	6	1.8
อื่น ๆ ได้แก่		
พี่น้อง		
เพื่อน	187	56.8
พี่เลี้ยง		
ทุกคนในครอบครัว		
13. ท่านคิดว่า การเล่น ของเด็กมีความสำคัญในระดับใด		
มากที่สุด	170	51.7
มาก	133	40.4
ปานกลาง	24	7.3
น้อย	2	0.6
น้อยที่สุด	-	-

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.7 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.2 สถานภาพครอบครัวอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 87.2 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวน้อยกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.6 ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นมารดาของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 75.1 มีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 โดยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.3 ผู้ปกครองกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่น 1 – 2 ชั่วโมง ในวันธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 42.6 และให้เด็กได้เล่น มากกว่า 2 ชั่วโมง ในวันหยุดสุดสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 74.1 โดยเด็กมักเล่นกับทุกคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 56.8 ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่า การเล่นของเด็กมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามได้ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก และกลุ่มที่ 2 ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามได้ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติต่ำสุด 3 อันดับท้าย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (11 คน) เพศชาย (1 คน) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (8 คน) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาปีที่ 3 (1 คน) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (1 คน) ปริญญาโท (1 คน) และปริญญาเอก (1 คน) ในวันธรรมดา ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กตั้งแต่ตื่นนอน พาไปส่งโรงเรียน รับกลับบ้านและพาเข้านอน (8 คน) ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กทั้งวัน (11 คน)

กลุ่มที่ 2 ผู้ปกครองทุกคนเป็นเพศหญิง (12 คน) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (5 คน) รองลงมาคือ ปริญญาโท (4 คน) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (2 คน) และมัธยมศึกษาปีที่ 3 (1 คน) ในวันธรรมดา ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กตั้งแต่ตื่นนอน พาไปส่งโรงเรียน รับกลับบ้านและพาเข้านอน (4 คน) ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กทั้งวัน (9 คน)

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ภาพรวมของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลและความถี่ในการเล่น ดังนี้

2.1 ภาพรวมของลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า เด็กวัยอนุบาลเล่นทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติเชิงร่างกาย การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา (ตารางที่ 13) ดังนี้

1) การเล่นในมิติเชิงสังคม พบว่า เด็กเล่นร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.9 รองลงมาคือ การเล่นคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 55 ส่วนการเล่นแบบร่วมมือพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6

2) การเล่นในมิติเชิงร่างกาย พบว่า เด็กเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาคือ การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 95.1

3) การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา พบว่า เด็กเล่นสร้างสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 รองลงมาคือ การเล่นสมมติ คิดเป็นร้อยละ 96.4 ส่วนการเล่นเชิงสัญลักษณ์พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.7

เมื่อพิจารณาแต่ละระดับชั้น พบว่า เด็กมีการเล่นทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติเชิงร่างกาย การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา โดยการเล่นของเด็กในแต่ละระดับชั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ข้อมูลการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ลักษณะการเล่น	อนุบาล 1		อนุบาล 2		อนุบาล 3		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน) (n=112)		(คน) (n=131)		(คน) (n=86)		(คน) (n=329)	
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม								
1.1 การเล่นคนเดียว	65	58.0	70	53.4	46	53.5	181	55.0
1.2 การเล่นคู่ขนาน	37	33.0	40	30.5	25	29.1	102	31.0
1.3 การเล่นร่วมกัน	93	83.0	110	84.0	73	84.9	276	83.90
1.4 การเล่นแบบ ร่วมมือ	31	27.7	2	1.5	2	2.3	35	10.60
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย								
2.1 การเล่นโดยใช้ กล้ามเนื้อมัดใหญ่	106	94.6	121	92.4	86	100.0	313	95.10
2.2 การเล่นโดยใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็ก	107	95.5	127	96.9	85	98.8	319	97.00
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา								
3.1 การเล่นตาม หน้าที่	108	96.4	124	94.7	84	97.7	316	96.00
3.2 การเล่นสร้าง	110	98.2	128	97.7	86	100.0	324	98.50
3.3 การเล่นสมมติ	108	96.4	127	96.9	82	95.3	317	96.40
3.4 การเล่นเชิง สัญลักษณ์	99	88.4	101	77.1	72	83.7	272	82.70
3.5 การเล่นเกมที่มี กติกา	96	85.7	118	90.1	82	95.3	296	90.00

2.2 ความถี่ในการเล่น

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า เด็กวัยอนุบาลเล่นในแต่ละลักษณะด้วยความถี่ต่างกัน (ตาราง 14) ดังนี้

1) การเล่นในมิติเชิงสังคม ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ การเล่นคนเดียว การเล่นคู่ขนาน การเล่นร่วมกัน และการเล่นแบบร่วมมือ รายละเอียดเป็น ดังนี้

1.1) การเล่นคนเดียว พบว่า เด็กส่วนใหญ่เล่นบ่อย คิดเป็นร้อยละ 33.1 รองลงมาคือ บ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.1

1.2) การเล่นคู่ขนาน พบว่า เด็กส่วนใหญ่เล่นบ่อย คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาคือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.2

1.3) การเล่นร่วมกัน พบว่า เด็กส่วนใหญ่เล่นเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33

1.4) การเล่นแบบร่วมมือ พบว่า เด็กส่วนใหญ่เล่นเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.5

2) การเล่นในมิติเชิงร่างกาย ประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และการเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อเล็ก รายละเอียดเป็น ดังนี้

2.1) ความถี่ของการเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ที่พบมากที่สุด คือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.4

2.2) ความถี่ของการเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อเล็กที่พบมากที่สุด คือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.5

3) การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา ประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่ การเล่นตามหน้าที่ การเล่นสร้าง การเล่นสมมติ การเล่นเชิงสัญลักษณ์ และการเล่นเกมที่มีกติกา รายละเอียดเป็น ดังนี้

3.1) ความถี่ของการเล่นตามหน้าที่ที่พบมากที่สุดคือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.6

3.2) ความถี่ของการเล่นสร้างที่พบมากที่สุดคือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.9

3.3) ความถี่ของการเล่นสมมติที่พบมากที่สุดคือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.9

3.4) ความถี่ของการเล่นเชิงสัญลักษณ์ที่พบมากที่สุดคือ เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.7

3.5) ความถี่ของการเล่นเกมที่มีกติกาที่พบมากที่สุดคือ บ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาคือเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 27

ตารางที่ 14 ความถี่ในการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

รายการ	เป็นประจำ		บ่อยครั้ง		บ่อย		นาน ๆ ครั้ง		แทบจะไม่/ไม่เคยเลย	
	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม										
1.1 การ เล่นคนเดียว	37	20.4	40	22.1	60	33.1	36	19.9	8	4.4
1.2 การ เล่นคู่ขนาน	16	15.7	16	15.7	42	41.2	26	25.5	2	2.0
1.3 การ เล่นร่วมกัน	112	40.6	91	33.0	57	20.7	16	5.8	-	-
1.4 การ เล่นแบบ ร่วมมือ	123	43.0	90	31.5	55	19.2	18	6.3	-	-
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย										
2.1 การ เล่นโดยใช้ กล้ามเนื้อ มัดใหญ่	160	51.1	95	30.4	44	14.1	13	4.2	1	0.3
2.2 การ เล่นโดยใช้ กล้ามเนื้อ มัดเล็ก	148	46.4	91	28.5	62	19.4	18	5.6	-	-
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา										
3.1 การ เล่นตาม หน้าที่	145	45.9	100	31.6	56	17.7	15	4.7	-	-
3.2 การ เล่นสร้าง	186	57.4	84	25.9	45	13.9	9	2.8	-	-
3.3 การ เล่นสมมติ	117	36.9	98	30.9	68	21.5	34	10.7	-	-

ตารางที่ 14 (ต่อ) ความถี่ในการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

รายการ	เป็นประจำ		บ่อยครั้ง		บ่อย		นาน ๆ ครั้ง		แทบจะไม่/ไม่เคยเลย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)		(คน)		(คน)	
	(n=329)		(n=329)		(n=329)		(n=329)		(n=329)	
3.4 การ										
เล่นเชิง	124	45.6	70	25.7	55	20.2	20	7.4	3	1.1
สัญลักษณ์										
3.5 การ										
เล่นเกมที่มี	80	27.0	91	30.7	75	25.3	49	16.6	1	0.3
กติกา										

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ข้อ ได้แก่ การวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครอง ในภาพรวม การวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครอง จำแนกตามสังกัด และการวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครอง ในรายละเอียด แต่ละด้าน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครอง ในภาพรวม

ผลการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน โดยด้านการสนับสนุนการเล่นมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.32$) สูงกว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.88$) (ตารางที่ 15)

เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้

1) การจัดสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองปฏิบัติในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.24$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดพื้นที่ ($\bar{X} = 3.83$) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ($\bar{X} = 3.74$) และการจัดเวลา ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

2) การสนับสนุนการเล่น ผู้ปกครองปฏิบัติในระดับมาก 3 องค์ประกอบ และมากที่สุด 1 องค์ประกอบ โดยการให้การเสริมแรงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.36$) และการเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกโดยภาพรวม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การจัดสภาพแวดล้อม	3.88	1.02	มาก
1.1 การจัดเวลา	3.69	1.09	มาก
1.2 การจัดพื้นที่	3.83	1.08	มาก
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	3.74	1.11	มาก
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	4.24	0.79	มาก
2. การสนับสนุนการเล่น	4.32	0.76	มาก
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	4.35	0.76	มาก
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	4.01	0.92	มาก
2.3 การให้การเสริมแรง	4.57	0.63	มากที่สุด
2.4 การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง	4.36	0.72	มาก
รวม	4.10	0.89	มาก

3.2 การวิเคราะห์บทบาทของผู้ปกครอง จำแนกตามสังกัด

ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล จำแนกตามสังกัด ได้แก่ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่าผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนทุกสังกัดส่งเสริมการเล่นแก่เด็กอยู่ในระดับมาก โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ($\bar{X} = 4.12$) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.02$) และสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามสังกัด

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)											
	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน			สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษา เอกชน			สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา			สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
1. การจัด สภาพแวดล้อม	3.76	1.08	มาก	3.79	1.06	มาก	3.91	0.96	มาก	4.04	0.94	มาก
1.1 การจัด เวลา	3.63	1.20	มาก	3.62	1.08	มาก	3.66	1.06	มาก	3.87	1.04	มาก
1.2 การจัด พื้นที่	3.64	1.12	มาก	3.81	1.14	มาก	3.87	0.99	มาก	3.97	1.02	มาก
1.3 การ จัดเตรียม อุปกรณ์การ เล่น	3.60	1.14	มาก	3.55	1.19	มาก	3.86	1.02	มาก	3.98	1.03	มาก
1.4 การสร้าง บรรยากาศที่ ปลอดภัย	4.19	0.87	มาก	4.17	0.83	มาก	4.26	0.77	มาก	4.35	0.66	มาก
2. การ สนับสนุนการ เล่น	4.24	0.82	มาก	4.26	0.80	มาก	4.33	0.71	มาก	4.46	0.66	มาก
2.1 การเป็น ผู้สนับสนุน ความสนใจของ เด็ก	4.29	0.81	มาก	4.27	0.83	มาก	4.35	0.72	มาก	4.51	0.64	มากที่สุด
2.2 การมี ปฏิสัมพันธ์	3.95	0.95	มาก	3.91	0.99	มาก	4.03	0.86	มาก	4.16	0.85	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามสังกัด

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)											
	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา กรุงเทพมหานคร			สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน			สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษา เอกชน			สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา		
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
2.3 การให้การ เสริมแรง	4.43	0.72	มาก	4.51	0.66	มากที่สุด	4.58	0.59	มากที่สุด	4.75	0.49	มากที่สุด
2.4 การเป็นตัว แบบของ ผู้ปกครอง	4.29	0.79	มาก	4.34	0.73	มาก	4.37	0.69	มาก	4.44	0.65	มาก
รวม	4.00	0.95	มาก	4.02	0.93	มาก	4.12	0.84	มาก	4.25	0.80	มาก

3.3 การวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครอง ในรายละเอียดแต่ละด้าน

ผู้วิจัยวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ดังนี้

3.3.1 การจัดสภาพแวดล้อม ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็นรอง ประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย รองลงมาคือ การจัดพื้นที่ การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น และการจัดเวลา ตามลำดับ (ตาราง 17) รายละเอียดเป็น ดังนี้

1) การจัดเวลา ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การจัดให้มีเวลาเล่นมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ การจำกัดเวลาในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 3.59$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดเวลาให้เด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาทีต่อครั้ง ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การกำหนดเวลาในการใช้สื่อ สูงสุดไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน ($\bar{X} = 3.50$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

1.1) การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (7 คน) และกลุ่มที่ 2 (11 คน) ไม่ได้จัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เล่นอย่างชัดเจน เมื่อเด็กทำกิจวัตรประจำวัน เช่น

รับประทานอาหาร อาบน้ำ ทำการบ้าน เวลานอกเหนือจากนั้นเป็นเวลาเล่นจนถึงเวลาเข้านอน และผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (5 คน) จัดตารางกิจวัตรประจำวันและเวลาการเล่นให้เด็กจัดทำขึ้นเพื่อเด็กเรียนรู้เวลาด้วยตนเอง

ผู้ปกครองให้เด็กได้เล่นประมาณ 2 - 3 ชั่วโมงในวันธรรมดา และประมาณ 5 - 6 ชั่วโมงในวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยการเล่นแต่ละครั้งเด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาที (24 คน)

1.2) การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 ให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แต่มีการจำกัดเวลา (8 คน) โดยเด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกวัน วันธรรมดาได้ใช้ไม่เกิน 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง วันหยุดสุดสัปดาห์ได้ใช้ไม่เกิน 2 ชั่วโมง ผู้ปกครองคิดเห็นว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์กับเด็กโดยผู้ใหญ่ควรกำกับการเล่นและจำกัดเวลา หากปล่อยให้ใช้สื่อนานเกินไป เด็กจะไม่สนใจความเป็นจริง ควบคุมตัวเองไม่ได้ เบลอ พูดไม่รู้เรื่อง ใจร้อน หงุดหงิดง่าย และจะไม่ยอมทำอย่างอื่นเพราะติดอยู่กับสื่อ

ผู้ปกครองกลุ่มที่ 2 เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกวัน โดยไม่จำกัดเวลา (7 คน) เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน ไม่มีเวลาเล่นกับเด็ก โดยผู้ปกครองคิดเห็นว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้โลกกว้าง เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว เด็กจดจำคำศัพท์ได้ดี

2) การจัดพื้นที่ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การจัดหาพื้นที่ปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.54$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดมุมของเล่นในบ้าน ให้สะดวกต่อการหยิบเล่นของเด็ก ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การจัดให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างน้อย 20-30 นาทีต่อวัน ($\bar{X} = 3.50$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

2.1) การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (10 คน) และกลุ่มที่ 2 (9 คน) จัดให้เด็กได้เล่นทั้งในและนอกบ้าน โดยในบ้านมีมุมของเล่นที่เด็กสามารถหยิบของออกมาเล่นได้เอง ส่วนนอกบ้าน ผู้ปกครองมีหลักเกณฑ์ในการเลือกสถานที่จากความปลอดภัย ความสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก พื้นที่โปร่ง มีธรรมชาติ หรือเป็นสถานที่ที่จัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เช่น ลานโล่ง สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น

2.2) การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (8 คน) และกลุ่มที่ 2 (7 คน) จัดให้เด็กได้ออกไปเล่นนอกบ้าน เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่นในหมู่บ้าน พยายามให้เด็กได้ออกกำลังกาย ได้วิ่งเล่น ชี้อักษรยาน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์โควิด 19 ทำ

ให้ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (4 คน) และกลุ่มที่ 2 (5 คน) ไม่ให้เด็กออกไปเล่นข้างนอก แต่พยายามให้เด็กได้เล่นกลางแจ้งบริเวณหน้าบ้านหรือรอบ ๆ บ้าน

3) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การจัดหาของเล่นปลายเปิดมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาคือ การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่ ($\bar{X} = 3.67$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดเตรียมของเล่นจินตนาการที่เล่นได้หลากหลายเหมาะกับวัย ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การจัดหาของเล่นที่สามารถใช้กับของเล่นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเล่นใหม่และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.50$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

3.1) การจัดหาของเล่นปลายเปิด พบว่า ผู้ปกครองมีการจัดหาอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลาย มีทั้งของเล่นที่มีวิธีเล่นหลากหลาย ไม่ตายตัว ไม่กำหนดวิธีเล่น เช่น ของเล่นจำลองของเล่นไม้ พลาสติก (ผลไม้ เครื่องครัว) เลโก้ ตัวต่อ บ่อทราย บ่อน้ำ หินกรวด ใบไม้ แป้งโดว์ สี และของเล่นที่มีวิธีการเล่นแน่นอน เช่น โดมิโน จิกซอว์ ปืน ดาบ รถ (24 คน)

3.2) การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่ พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (5 คน) และกลุ่มที่ 2 (8 คน) เลือกของเล่นตามความสนใจของเด็ก ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (7 คน) และกลุ่มที่ 2 (4 คน) เลือกของเล่นตามพัฒนาการ โดยมีการหาของเล่นที่มีพื้นผิวสัมผัสที่ต่างจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยมาให้เล่น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รอบ ๆ ตัว เลือกของเล่นที่เหมาะสมกับวัย มีความปลอดภัย มีความทนทาน ผิวสัมผัสดี ราคาสมเหตุสมผล

4) การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การให้อิสระกับเด็กในการเล่นมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ การปฏิบัติของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.21$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระโดยไม่กำหนดหรือขึ้นากการเล่น ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็ก การใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนในการตอบสนองต่อเด็ก และ การเตรียมพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ($\bar{X} = 4.21$) เท่ากัน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

4.1) การปฏิบัติของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (10 คน) และกลุ่มที่ 2 (6 คน) ใช้วิธีการพูดคุย สอน หาทางแก้ปัญหาในการทำให้เด็กรู้สึกสบายใจในการเล่น โดยการสนับสนุน ตั้งคำถาม ให้เด็กได้ลองคิดด้วยตัวเองก่อน

4.2) การให้อิสระกับเด็กในการเล่น พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (10 คน) และกลุ่มที่ 2 (11 คน) ให้อิสระกับเด็กในการเลือกเล่นเองตามที่เด็กสนใจ โดยผู้ปกครองจะคอยระมัดระวัง

ความปลอดภัย เช่น ให้เด็กสามารถเลือกเล่นอิสระได้ในมุมของเล่นที่บ้าน ที่มีการจัดพื้นที่ไว้ให้สะดวกในการหยิบเล่นได้เอง

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การจัดสภาพแวดล้อม			
1.1 การจัดเวลา	3.69	1.09	มาก
1) การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น	3.79	1.07	มาก
การจัดให้เด็กได้เล่นตามตารางกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้	3.53	1.08	มาก
การจัดเวลาให้เด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาทีต่อครั้ง	4.04	1.06	มาก
2) การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.59	1.12	มาก
การกำหนดเวลาในการใช้สื่อ สูงสุดไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน	3.50	1.21	มาก
การใช้สื่อร่วมกับเด็ก มีการพูดคุยโต้ตอบ ระหว่างกัน ขณะใช้สื่อ	3.68	1.02	มาก
1.2 การจัดพื้นที่	3.83	1.08	มาก
1) การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย	4.12	0.99	มาก
การจัดมุมของเล่นในบ้าน ให้สะดวกต่อการหยิบเล่นของเด็ก	4.31	0.89	มาก
หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีสิ่งรบกวนมากเกินไป เช่น พื้นที่ที่มีเสียงรบกวน	3.92	1.09	มาก
2) การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	3.54	1.17	มาก
การจัดพื้นที่ให้เด็กสามารถหึ่งสิ่งที่เล่นค้างไว้ และกลับมาเล่นใหม่ได้	3.57	1.18	มาก
การจัดให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อย 20-30 นาทีต่อวัน	3.50	1.15	มาก
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	3.74	1.11	มาก
1) การจัดหาของเล่นปลายเปิด	3.81	1.05	มาก
การจัดเตรียมของเล่นจินตนาการที่เล่นได้หลากหลายเหมาะกับวัย	4.06	0.95	มาก
การจัดหาของเล่นที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะและความสนใจใหม่ ๆ	3.55	1.15	มาก
2) การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่	3.67	1.17	มาก
การจัดหาของเล่นที่สามารถใช้กับของเล่นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเล่นใหม่และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	3.50	1.15	มาก
การจัดหาเครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้านที่เด็กคุ้นเคยให้เด็กเล่น	3.84	1.19	มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูล ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	4.24	0.79	มาก
1) การปฏิบัติของผู้ปกครอง	4.21	0.78	มาก
มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็ก	4.21	0.83	มาก
การใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนในการตอบสนองต่อเด็ก	4.21	0.73	มาก
2) การให้อิสระกับเด็กในการเล่น	4.27	0.79	มาก
การเตรียมพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ	4.21	0.79	มาก
การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระโดยไม่กำหนดหรือชี้นำการเล่น	4.33	0.79	มาก
รวม	3.88	1.02	มาก

3.3.2 การสนับสนุนการเล่น ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การให้การเสริมแรง รองลงมามีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเป็นต้นแบบของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.36$) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก และการมีปฏิสัมพันธ์ ตามลำดับ (ตาราง 18) รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การจัดการเล่นในลักษณะที่เด็กสนใจมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ($\bar{X} = 4.33$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ ($\bar{X} = 4.51$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การสังเกตรูปแบบการเล่นของเด็ก ($\bar{X} = 4.20$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

1.1) การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองสังเกตในขณะที่เด็กกำลังเล่น โดยไม่เข้าไปก้าวก่ายการเล่นของเด็ก ยกเว้นเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น พุดไม่เพราะ หรือ เล่นรุนแรงจะเตือนทันที (24 คน)

1.2) การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ พบว่า ผู้ปกครองให้เด็กเลือกเล่นตามความสนใจ เพื่อเป็นการสำรวจความต้องการ ความสนใจของเด็ก และจัดเตรียมอุปกรณ์ให้อยู่ในพื้นที่ที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้สะดวก โดยผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนในสิ่งที่เด็กสนใจ (24 คน)

2) การมีปฏิสัมพันธ์ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็กมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ การขยายขอบเขตการเล่น ($\bar{X} = 3.84$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กกำหนดเป้าหมายในการเล่น ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การใช้คำถามปลายเปิดที่ท้าทายความสามารถของเด็ก ($\bar{X} = 3.76$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

2.1) การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารความต้องการ และความรู้สึกของตัวเองตลอด ส่วนใหญ่เด็กจะเล่าให้ผู้ปกครองฟังหลังกลับจากโรงเรียน หรือบางครั้งผู้ปกครองจะคอยตั้งคำถามเพื่อให้เด็กสื่อสารความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เช่น วันนี้ทำกิจกรรมอะไร กินอะไร อยากเล่นอะไร อยากได้ของเล่นอะไร รู้สึกอย่างไร (24 คน)

2.2) การขยายขอบเขตการเล่น พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (12 คน) และกลุ่มที่ 2 (7 คน) คอยช่วยเหลือ ตั้งคำถาม สอนวิธีการเล่นเมื่อเด็กต้องการ และพยายามกระตุ้นให้เด็กเล่นของเล่นเสริมพัฒนาการ แนะนำให้นำของเล่นหลาย ๆ ชนิดมาเล่นร่วมกัน หรือแนะนำวิธีการเล่นที่ถูกต้อง ตั้งคำถามและปล่อยเวลาให้เด็กได้แก้ปัญหาเอง

3) การให้การเสริมแรง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็กมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.55$) โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การชื่นชมเมื่อเด็กเล่นอย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดริเริ่มของตนเอง ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การให้ความช่วยเหลือในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กต้องการ ($\bar{X} = 4.50$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

3.1) การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (8 คน) และกลุ่มที่ 2 (8 คน) ให้กำลังใจ และชื่นชมเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวก เช่น เก่ง เยี่ยม สวย ในขณะที่เด็กกำลังเล่น ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (4 คน) และกลุ่มที่ 2 (4 คน) ให้กำลังใจ และชื่นชมที่พฤติกรรมของเด็ก ชี้ให้เด็กเห็นความพยายาม ความตั้งใจของตัวเอง

3.2) การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (6 คน) และกลุ่มที่ 2 (4 คน) แสดงออกโดยการร่วมเล่นกับเด็ก โดยการเล่นแบบตั้งใจ ได้ตอบไปกับบทบาทที่ได้รับ ทำให้เด็กรู้ว่าผู้ปกครองสนใจเรื่องเดียวกันกับเด็กอยู่ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (2 คน) และกลุ่มที่ 2 (3 คน) แสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ โดยการกอด หอมแก้ม บอกรัก

4) การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ทางความคิดมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ ทางพฤติกรรม ($\bar{X} = 4.21$) โดยเมื่อพิจารณาใน

ประเด็นย่อย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในแบบที่เป็นตัวเอง ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การมีความสุขสนุกสนาน และมีจินตนาการในการเล่นร่วมกับเด็ก ($\bar{X} = 4.13$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

4.1) ทางพฤติกรรม พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (9 คน) และกลุ่มที่ 2 (8 คน) เล่นกับเด็กโดยให้เด็กเป็นผู้นำการเล่น เล่นเป็นเพื่อนกับเด็ก เช่น การเล่นเกมทบทวนบทเรียน พ่อค้าแม่ค้า เซฟ ครูนักเรียน คุณหมอคนไข้ เล่นบอร์ดเกม โดมิโน จิกซอร์ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มที่ 1 (3 คน) และกลุ่มที่ 2 (3 คน) เล่นในลักษณะที่ผู้ปกครองเป็นผู้นำในการเล่น สอน แนะนำวิธีการเล่น

4.2) ทางความคิด พบว่า ผู้ปกครองคิดเห็นว่าบุตรหลานมีพฤติกรรมการเล่น ตรงตามพัฒนาการ เหมาะสมกับวัย แต่มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน (24 คน)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูลด้านการสนับสนุนการเล่น

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2. การสนับสนุนการเล่น			
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	4.35	0.76	มาก
1) การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก	4.33	0.76	มาก
การสังเกตรูปแบบการเล่นของเด็ก	4.20	0.81	มาก
การรับฟังสิ่งที่เด็กต้องการสื่อสาร	4.45	0.71	มาก
2) การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ	4.37	0.76	มาก
การให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ	4.51	0.70	มากที่สุด
การให้ความร่วมมือในการเล่นร่วมกับเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจ	4.23	0.82	มาก
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	4.01	0.92	มาก
1) การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก	4.18	0.87	มาก
การเปิดโอกาสให้เด็กกำหนดเป้าหมายในการเล่น	4.20	0.88	มาก
การเล่นร่วมกับเด็กตามบทบาทที่เด็กมอบให้	4.16	0.85	มาก
2) การขยายขอบเขตการเล่น	3.84	0.97	มาก
การใช้คำถามปลายเปิดที่ท้าทายความสามารถของเด็ก	3.76	0.96	มาก
การสำรวจ คำนวณสิ่งต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก	3.91	0.98	มาก

ตารางที่ 18 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกตามข้อมูล ด้านการสนับสนุนการเล่น

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
2.3 การให้การเสริมแรง	4.57	0.63	มากที่สุด
1) การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก	4.59	0.62	มากที่สุด
การชื่นชมเมื่อเด็กเล่นอย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดริเริ่มของตนเอง	4.60	0.61	มากที่สุด
การให้กำลังใจต่อความพยายามในการเล่นซึ่งท้าทายความสามารถของเด็ก	4.57	0.63	มากที่สุด
2) การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ	4.55	0.64	มากที่สุด
การสร้างควมไว้วางใจ ให้เด็กเกิดความมั่นใจในการพูดคุยกับพ่อแม่ เมื่อเกิดปัญหา	4.59	0.63	มากที่สุด
การให้ความช่วยเหลือในการทำควมเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กต้องการ	4.50	0.64	มากที่สุด
2.4 การเป็นตัวอย่างของผู้ปกครอง	4.36	0.72	มาก
1) ทางพฤติกรรม	4.21	0.78	มาก
มีความยึดหยุ่น พร้อมจะเข้าใจสถานการณ์ที่ต่างไปจากความคุ้นเคยของตนเอง	4.28	0.76	มาก
การมีความสุขสนุกสนาน และมีจินตนาการในการเล่นร่วมกับเด็ก	4.13	0.80	มาก
2) ทางความคิด	4.52	0.66	มากที่สุด
การมีมุมมองเชิงบวกต่อความคิดเด็ก	4.43	0.67	มาก
การส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในแบบที่เป็นตัวเอง	4.60	0.64	มากที่สุด
รวม	4.32	0.76	มาก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดเป็นดังนี้

4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 55.6 ส่วนผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 44.4 สะท้อนปัญหาที่พบในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล (ตารางที่ 19) ดังนี้

ปัญหาที่ผู้ปกครองพบมากที่สุด คือ ไม่มีเวลาให้กับเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน คิดเป็นร้อยละ 97.9 รองลงมาคือ เด็กติดหน้าจอหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 56.8 และที่บ้านไม่มีพื้นที่ให้เด็กเล่น คิดเป็นร้อยละ 49.3 ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่พบเป็นอันดับท้าย คือ เด็กต้องเรียนพิเศษเสริม ทำให้ไม่มีเวลาเล่น และอื่น ๆ ได้แก่ เด็กไม่เก็บของเล่นหลังเล่นเสร็จ เด็กไม่เชื่อฟัง ภาวะอารมณ์ของเด็ก และทัศนคติของคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 5.5 เท่ากัน

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
ปัญหาที่พบในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล		
ไม่พบ	183	55.6
พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	146	44.4
เล่นกับเด็กไม่เป็น / ไม่ทราบว่าเด็กต้องการเล่นอย่างไร	33	22.6
ไม่พร้อมทางการเงิน ทำให้ไม่สามารถจัดหาของเล่นที่เหมาะสมกับเด็ก	39	26.7
ไม่มีเวลาให้กับเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน	143	97.9
ไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็ก	23	15.8
สถานที่เล่นไม่ปลอดภัย	41	28.1
ที่บ้านไม่มีพื้นที่ให้เด็กเล่น	72	49.3
เด็กติดหน้าจอ หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป	83	56.8
เด็กต้องเรียนพิเศษเสริม ทำให้ไม่มีเวลาเล่น	8	5.5
อื่น ๆ เช่น เด็กไม่เก็บของเล่นหลังเล่นเสร็จ		
เด็กไม่เชื่อฟัง	8	5.5
ภาวะอารมณ์ของเด็ก		
ทัศนคติของคนในครอบครัว		

4.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (24 คน) ดังนี้ การส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลผู้ปกครองควรต้องส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เกิดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (3 คน) ผู้ปกครองต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็ก (2 คน) และเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน (4 คน) จึงจะส่งเสริมให้เด็กพร้อมจะเรียนรู้ อย่างมีความสุข ร่าเริง สนุกสนาน ควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้กับทุกสิ่งรอบตัว ได้เล่นอย่างอิสระ (12 คน) ส่งเสริมการออกกำลังกาย (1 คน) และทักษะการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการเล่น

(2 คน) เด็กวัยอนุบาลเป็นช่วงวัยที่กำลังหัดเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมผู้ปกครอง หยิบจับสิ่งของ
เอง ใส่ปากโดยไม่ทันระวัง ผู้ปกครองควรดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งเรื่องโภชนาการ (1 คน) การแสดง
พฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี (3 คน) แนะนำ ว่ากล่าว ตักเตือน ในการกระทำที่ไม่
ปลอดภัย หรืออาจเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น (2 คน)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน โดยจำแนกตามสังกัด จำนวน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำหรับผู้ให้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง ประกอบความเรียง วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลมาสรุปเนื้อหา แยกคำตอบเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลออกมาในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นแม่ของเด็ก มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพอยู่ด้วยกัน ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวน้อยกว่า 30,000 บาท มีบุตรจำนวน 1 คน โดยบุตรเป็นเพศหญิง ผู้ปกครองกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่น 1 - 2 ชั่วโมง ในวันธรรมดา และมากกว่า 2 ชั่วโมง ในวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเด็กมักเล่นกับทุกคนในครอบครัว ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการเล่นของเด็กมีความสำคัญมากที่สุด

1.2 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน พบว่า เป็นเพศหญิง 23 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 13 คน ปริญญาโท 5 คน ปริญญาเอก 1 คน และสำเร็จการศึกษา

ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 5 คน ในวันธรรมดา ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กตั้งแต่ตื่นนอน พาไปส่งโรงเรียน รับกลับบ้านและพาเข้านอน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กทั้งวัน

2. ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า เด็กเล่นทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเล่นในมิติเชิงสังคม พบการเล่นร่วมกันมากที่สุด โดยความถี่ในการเล่นแต่ละประเภท พบว่า ส่วนใหญ่เล่นคนเดียวและเล่นคู่ขนานบ่อย และเล่นร่วมกันและเล่นแบบร่วมมือเป็นประจำ 2) การเล่นในมิติเชิงร่างกาย พบการเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงที่สุด โดยความถี่ในการเล่นแต่ละประเภท พบว่า ส่วนใหญ่เล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่เป็นประจำ และ 3) การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา พบการเล่นสร้างสูงที่สุด โดยความถี่ในการเล่นแต่ละประเภท พบว่า ส่วนใหญ่เล่นตามหน้าที่ เล่นสร้าง เล่นสมมติ และเล่นเชิงสัญลักษณ์เป็นประจำ ส่วนการเล่นเกมที่มิกติกาอยู่มีความถี่บ่อยครั้ง

3. บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การสนับสนุนการเล่น รองลงมาคือ การจัดสภาพแวดล้อม รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองทั้ง 4 ประเด็น มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย รองลงมาคือ การจัดพื้นที่ การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น และการจัดเวลา เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบรองเป็น ดังนี้

1) การจัดเวลา ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดเวลาให้เด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาทีต่อครั้ง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การกำหนดเวลาในการใช้สื่อ สูงสุดไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้จัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เล่นอย่างชัดเจน เด็กได้เล่นในเวลานอกเหนือจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยในวันธรรมดา เด็กได้เล่นประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง และวันหยุดสุดสัปดาห์ได้เล่นประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง ในแต่ละครั้งเด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาที ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยการจำกัดเวลา เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกวัน ในวันธรรมดาได้ใช้ไม่เกิน 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ส่วนในวันหยุดสุดสัปดาห์ได้ใช้ไม่เกิน 2 ชั่วโมง

2) การจัดพื้นที่ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดมุมของเล่นในบ้าน ให้สะดวกต่อการหยิบเล่นของเด็ก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การจัดให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อย 20-30 นาทีต่อวัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จัดให้เด็กได้เล่นทั้งในและนอกบ้าน ในบ้านจัดมุมของเล่นที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้ด้วยตนเอง ส่วนนอกบ้าน ผู้ปกครองเลือกสถานที่จากความปลอดภัย ความสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก พื้นที่โปร่ง มีธรรมชาติ หรือเป็นสถานที่ที่จัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เช่น ลานโล่ง สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้เด็กได้ออกไปเล่นนอกบ้าน เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่นในหมู่บ้าน พยายามให้เด็กได้ออกกำลังกาย ได้วิ่งเล่น ชี้อกรยาน โดยสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ผู้ปกครองจำนวน 9 คน ไม่ให้เด็กออกไปเล่นข้างนอก แต่พยายามให้ได้เล่นกลางแจ้งบริเวณหน้าบ้านหรือรอบ ๆ บ้าน

3) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การจัดเตรียมของเล่นจินตนาการที่เล่นได้หลากหลายเหมาะกับวัย ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การจัดหาของเล่นที่สามารถใช้กับของเล่นอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเล่นใหม่และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองมีการจัดหาอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลาย มีทั้งของเล่นที่มีวิธีเล่นหลากหลาย ไม่ตายตัว ไม่กำหนดวิธีเล่น และของเล่นที่มีวิธีการเล่นแน่นอน ส่วนการจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่ ผู้ปกครองเลือกของเล่นตามความสนใจ และตามพัฒนาการของเด็ก โดยเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับวัย มีความปลอดภัย มีความทนทาน ผิวสัมผัสดี ราคาเหมาะสม

4) การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระโดยไม่กำหนดหรือขึ้นากการเล่น ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็ก การใช้ น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนในการตอบสนองต่อเด็ก และ การเตรียมพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองใช้วิธีการพูดคุย สอน หาทางแก้ปัญหาในการทำให้เด็กรู้สึกสบายใจในการเล่น โดยการสนับสนุน ตั้งคำถาม ให้เด็กได้ลองคิดด้วยตัวเองก่อน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้อิสระกับเด็กในการเลือกเล่นเองตามที่เด็กสนใจ โดยผู้ปกครองจะคอยระมัดระวังความปลอดภัย

3.2 ด้านการสนับสนุนการเล่น

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การให้การเสริมแรง รองลงมาที่ผู้ปกครองปฏิบัติในระดับมาก คือ การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก และการมีปฏิสัมพันธ์ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบรองเป็น ดังนี้

1) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การสังเกตรูปแบบการเล่นของเด็ก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองคอยมอง สังเกต ในขณะที่เด็กกำลังเล่น พยายามไม่เข้าไปก้าวก่ายการเล่นของเด็ก แต่หากที่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น พุดไม่เพราะ หรือ เล่นรุนแรงก็จะเตือนทันที ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ เพื่อเป็นการสำรวจความต้องการความสนใจของเด็ก และเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กสามารถหยิบเล่นได้สะดวก โดยผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนในสิ่งที่สนใจ

2) การมีปฏิสัมพันธ์ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กกำหนดเป้าหมายในการเล่น ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การใช้คำถามปลายเปิดที่ทำทลายความสามารถของเด็ก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารความต้องการ และความรู้สึกของตัวเองตลอด ส่วนใหญ่เด็กจะเล่าให้ฟังหลังกลับจากโรงเรียน หรือ บางครั้งผู้ปกครองจะคอยตั้งคำถามเพื่อให้เด็กสื่อสารความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ผู้ปกครองคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ตั้งคำถาม สอนวิธีการเล่น และพยายามกระตุ้นให้เล่นของเล่นเสริมพัฒนาการ แนะนำให้นำของเล่นหลาย ๆ ชนิดมาเล่นร่วมกัน หรือแนะนำวิธีการเล่นที่ถูกต้อง ตั้งคำถามและปล่อยเวลาให้เด็กได้แก้ปัญหาเอง

3) การให้การเสริมแรง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การชื่นชมเมื่อเด็กเล่นอย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดริเริ่มของตนเอง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การให้ความช่วยเหลือในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กต้องการ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองให้กำลังใจ และชื่นชมเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวก เช่น เก่ง เยี่ยม สวย ในขณะที่เด็กกำลังเล่น หรือ ให้กำลังใจ และชื่นชมที่พฤติกรรมของเด็ก ชี้ให้เด็กเห็นความพยายาม ความตั้งใจของตัวเอง ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจโดยการร่วมเล่นกับเด็ก เล่นแบบตั้งใจ โต้ตอบไปกับบทบาทที่ได้รับ ทำให้เด็กรับรู้ว่าคุณปกครองสนใจเรื่องเดียวกับเด็กอยู่ หรือ การกอด หอมแก้ม บอกรัก

4) การเป็นตัวแบบของผู้ปกครอง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ การส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในแบบที่เป็นตัวเอง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การมีความสนุกสนาน และมีจินตนาการในการเล่นร่วมกับเด็ก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองเล่นกับเด็กโดยให้เด็กเป็นผู้นำการเล่น เล่นเป็นเพื่อนกับเด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าบุตรหลานมีพฤติกรรมการเล่นตรงตามพัฒนาการ เหมาะสมกับวัย แต่มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติการเล่นของเด็กวัยอนุบาลใน 3 มิติ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติเชิงร่างกาย การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา อยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลใน 2 ด้านใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลอย่างดี ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี เติบโตเต็มศักยภาพ ส่งเสริมความรักความผูกพัน ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยพบประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้ปกครองจัดโอกาสให้เด็กวัยอนุบาลได้เล่นอิสระ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า เด็กวัย 3-6 ปี มีการเล่นทั้ง 3 มิติ เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีศักยภาพในการหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก สอดคล้องกับ พิชฌามย์เนตร ถุภษณ์นันต์ (2550) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการหาข้อมูลในการเล่นเชิงบุตรหลานมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็กอยู่ในระดับมาก โดยมีเวลาให้เด็กได้เล่นทั้งวันธรรมดาและวันเสาร์อาทิตย์ ทำให้เด็กได้รับโอกาสในการเล่นอิสระ

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบการเล่นคนเดียวและการเล่นคู่ขนานในหมวดการเล่นในมิติเชิงสังคมบ่งชี้ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีลูกคนเดียว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้ผู้ปกครองไม่กล้าให้เด็กออกไปเล่นนอกบ้าน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์พบว่า มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคมและการกักตัวอยู่ที่บ้าน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม นอกจากนี้ พบบทบาทของผู้ปกครองในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.54$) โดยเด็กมีโอกาสนในการเล่นกลางแจ้งน้อยลงกว่าเดิมมาก สอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลที่พบว่า เด็กเล่นแบบร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 10.6 ในสถานการณ์นี้ ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นร่วมกัน สอดคล้องกับ Wisner (2021) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การเล่นข้างนอกปลอดภัย โดยการเลือกสถานที่ เว้นระยะห่าง ลดการปฏิสัมพันธ์กับคนหมู่มาก และลดระยะเวลาในการปฏิสัมพันธ์ และสอดคล้องกับ Harvard Health (2021) ที่ส่งเสริมการชวนเพื่อนมาเล่นที่บ้าน

หรือ การพาเด็กไปเล่นกับเพื่อนในวัยใกล้เคียง กัน นอกบ้านอาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในสถานการณ์นี้ แต่ผู้ปกครองควรต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการอยู่ห่างกัน เช่น การขี่จักรยาน เล่นสกีโต้คลื่น

2. ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น สอดคล้องกับ Johnson, Christie, and Yawkey (1999) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กว่า ผู้ใหญ่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม สังเกตขณะที่เด็กเล่น เพื่อการเข้าช่วยเหลือหรือเสริมมุมมอง และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็กอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมและความสนใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเล่น

ข้อมูลจากแบบสอบถามสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงและกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็ก โดยแสดงความคิดเห็นว่า ทำให้เด็กได้เรียนรู้ ปลอดภัยด้วยตัวเอง เป็นการทดลองการใช้ชีวิตของเด็ก เช่น การเล่นบทบาทสมมติ โดยสมมติเป็นเรื่องราว ได้ทดลอง ได้ประสบการณ์ ผ่านการเล่น สร้างความผูกพันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ทำให้เห็นลักษณะนิสัย บุคลิกและการสื่อสารของเด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โลกภายนอก ตามที่ Brown and Vaughan (2009) ระบุไว้ว่า การเล่นมีความสำคัญในการพัฒนาสมองของเด็ก ทั้งการสร้างจินตนาการ สุขภาวะ ช่วยสร้างความผูกพันในครอบครัว ช่วยสร้างความประทับใจให้เป็นความทรงจำของชีวิต ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตของเด็กในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้เล่น

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังสอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาลทั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น ดังนี้

2.1 การจัดสภาพแวดล้อม ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในด้านการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.24$) การจัดพื้นที่ ($\bar{X} = 3.83$) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ($\bar{X} = 3.74$) และการจัดเวลา ($\bar{X} = 3.69$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครอง มีการจัดให้เด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 30-40 นาทีต่อครั้งในแต่ละวัน โดยจัดให้เด็กได้เล่นทั้งในและนอกบ้าน มีการจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดหาอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลาย ทั้งของเล่นตามพัฒนาการ และตามความสนใจของเด็ก เมื่อเกิดปัญหาในการเล่น ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะคอยชี้แนะ หาวิธีแก้ปัญหาพร้อมกับเด็ก และให้อิสระกับเด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ โดยผู้ปกครองจะมีบทบาทในการระมัดระวัง

ความปลอดภัย ซึ่งการปฏิบัติของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก ดังที่ Myers (2019) กล่าวว่า ผู้ปกครองสามารถช่วยให้เวลาในการเล่นเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยได้โดย การจัดหาพื้นที่ในการเล่น จัดหาอุปกรณ์การเล่น และ ส่งเสริมความสมดุลในการเล่น

2.2 การสนับสนุนการเล่น ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในด้านการสนับสนุนการเล่น โดยการให้การเสริมแรงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาที่ผู้ปกครองปฏิบัติในระดับมาก คือ การเป็นตัวแบบของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.36$) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ($\bar{X} = 4.35$) และการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.01$) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองคอยมอง สังเกต ในขณะที่เด็กกำลังเล่น พยายามไม่เข้าไปก้าวก่ายการเล่นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ได้สำรวจความต้องการความสนใจของตัวเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารความต้องการ ความรู้สึกของตัวเอง แต่จะคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ คอยให้กำลังใจ ชื่นชมเด็ก ด้วยถ้อยคำเชิงบวก ชี้ให้เด็กเห็นความพยายาม ความตั้งใจของตัวเอง โดยผู้ปกครองพร้อมจะ让孩子เป็นผู้นำการเล่น และเอื้อให้เด็กได้เล่นตามความสนใจที่แตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน ซึ่งการปฏิบัติของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวทางของผู้ใหญ่ในการมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นร่วมกับเด็กอย่างมีคุณภาพ ของ Pearce and Mendizza (2003) และ Drake (2014) ที่กล่าวถึง การใส่ใจความต้องการและความสนใจของเด็ก การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ เตรียมสนับสนุนความคิดความสนใจของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การมีทัศนคติเชิงบวกและเคารพในตัวตนของเด็ก สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ และเป็นผู้ช่วยในการขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กับเด็ก และสอดคล้องกับ ญัตตินัย ลัมวัฒนาพันธ์ (2563) ที่กล่าวว่า เด็กต้องการที่จะมีความรู้สึกลั่นแฉกผ่านพื้นที่การเล่นตามจินตนาการ ผู้ใหญ่จึงควรเป็น นักสังเกตการณ์การเล่น และไม่ควรสอดแทรกหรือเข้าไปจัดการกับการเล่นของเด็ก

3. ผู้ปกครองมีบทบาทในด้านการสนับสนุนการเล่นมากกว่าการจัดสภาพแวดล้อม

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองให้เด็กได้เล่นมากกว่า 2 ชั่วโมง ในวันหยุดสุดสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 74.1 และเห็นความสำคัญของการเล่นในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7 ส่งผลให้ผู้ปกครองส่งเสริมด้านการสนับสนุนการเล่น ($\bar{X} = 4.32$) สูงกว่าการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.88$) อันเนื่องมาจากผู้ปกครองกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จึงมีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลในการอบรมเลี้ยงดู และมีเวลาให้กับลูก จะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองปฏิบัติให้การเสริมแรง โดยการชื่นชมในขณะที่เด็กเล่นในระดับมากที่สุด ผู้ปกครองเป็นตัวแบบที่ดี สนับสนุนความสนใจของเด็ก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ ที่พบว่า ผู้ปกครองคอยสังเกต และให้เด็กได้เลือกเล่นในสิ่งที่เด็กสนใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสาร ให้กำลังใจและชื่นชมเด็กอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำเชิงบวกหรือการชื่นชมที่พฤติกรรม ซึ่งให้เด็กเห็นถึงความพยายาม ความตั้งใจของตนเอง แสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ และมีการเล่นร่วมไปกับเด็ก สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2562) ที่กล่าวว่า การใส่ใจ การสังเกต ความเข้าใจ และการอยู่กับเด็ก และพร้อมจะเล่นไปกับเด็ก เพราะสิ่งที่ลูกต้องการจากพ่อแม่ นั้น เริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยกิจกรรมธรรมดาที่ต้องเติมความรักความเข้าใจ ความเอาใจใส่ และความสม่ำเสมอ สะสมไปเรื่อย ๆ ทุกวัน และสอดคล้องกับบทบาทผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552) ได้แก่ การเสริมสร้างกำลังใจ การทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็ก การอธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับเด็ก รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการเล่นของลูก โดยผู้ปกครองเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่มีความปลอดภัยในการเล่นเท่านั้น เป็นเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการสนับสนุนการเล่นมากกว่าการจัดสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2540) และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการเล่นของเด็ก ควรจะพิจารณาถึงความปลอดภัยทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและอารมณ์ เพราะความไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญ เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้น

4. ผู้ปกครองไม่ได้จัดตารางเวลาในการเล่นให้แก่เด็ก และไม่ควบคุมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดเวลาในการเล่นให้กับเด็กน้อยที่สุด โดยผู้วิจัยได้จำแนกการจัดเวลาไว้ 2 ประเด็น คือ การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น และการจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบทบาทผู้ปกครองในเรื่องดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับปัญหาที่ผู้ปกครองพบมากที่สุดในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน คิดเป็นร้อยละ 97.9 และปัญหาเด็กติดหน้าจอ หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 56.8 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองไม่ได้จัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เล่นอย่างชัดเจน เวลาที่เหลือจากการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กและผู้ปกครองถึงจะเป็นเวลาที่เด็กได้เล่น นอกจากนี้เวลาของเด็กยังหายไปกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละวันอย่างน้อย 1-2 ชั่วโมงต่อวัน เนื่องจากผู้ปกครองอาจไม่ตระหนักว่า การจัดตารางเวลาในการเล่นของเด็กเป็นหน้าที่ของตนและยังมองว่า เวลาที่นอกเหนือจากการทำกิจวัตรประจำวันคือเวลาเล่นสำหรับเด็ก จึงไม่มีการควบคุมหรือดูแลการเล่นของเด็ก ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จึงปล่อยให้เด็กเล่นกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอิสระแทนการ

เล่นนอกบ้าน ซึ่งผลจากการสำรวจเวลาในการเล่น พบว่า ผู้ปกครองมีเวลาให้กับเด็กน้อยลง การทำงาน การใช้เทคโนโลยี ความเครียดและความกังวลต่าง ๆ ส่งผลให้เวลาเล่นร่วมกันในครอบครัว อย่างมีคุณภาพลดลง จนทำให้เด็ก ๆ คิดว่าการเล่นไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับพ่อแม่ สอดคล้องกับ Real play coalition (2018) ที่กล่าวว่า เด็กทุกวันนี้ใช้เวลาในการเล่นน้อยลงเพราะเด็กมีสิ่งที่ต้องทำ หลายอย่าง ทั้งการเรียนที่มากขึ้นในห้องเรียน และการเล่นกับเทคโนโลยี (สมาร์ทโฟน, แท็บเล็ต, สื่อออนไลน์)

นอกจากนี้ ผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โรงเรียนปิดภาคเรียนยาวนานขึ้นส่งผลให้ เด็กต้องอยู่บ้านทุกวัน ในขณะที่ผู้ปกครองก็ต้องทำงานจากที่บ้าน ทำให้หลายครอบครัวให้เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ มือถือ หรือ แท็บเล็ต มากขึ้น เพราะมองว่าทำให้เด็กอยู่นิ่งเป็นเวลานาน ๆ ได้ ผู้ปกครองมีเวลาทำงานมากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (2563) พบข้อมูลจากสถาบันจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ว่า เด็กและเยาวชนไทยติดหน้าจอมือถือหรือจอใส่สัปดาห์ละ 35 ชั่วโมง มากกว่าสถิติโลกที่ระบุไว้ว่า ไม่ควรเกินสัปดาห์ละ 16 ชั่วโมง ผู้วิจัยคิดเห็นว่า สถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เวลาอยู่ร่วมกันของเด็กและผู้ปกครองมีมากขึ้น เหมาะแก่การสนับสนุนและจัดเวลาให้เด็กได้มีการเล่นอิสระกับสิ่งของต่างๆภายในบ้าน โดยมีผู้ปกครองคอยสังเกตการเล่นของเด็ก สอดคล้องกับ Kern (2020) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็ก ๆ ต้องอยู่บ้านจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ควรใช้โอกาสนี้ในการสร้างทักษะชีวิตให้เด็ก ๆ เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้การกำกับตนเอง ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กเล็ก การเล่นคือการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเล่นอิสระ (free play) ด้วยของเล่นปลายเปิด เช่น บล็อก ผ้า กล้องกระดาษแข็ง หรือสิ่งของภายในบ้าน เด็กได้ใช้ความสงสัยใคร่รู้และความสุขจากการได้นำนันทนาการ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองจัดการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัว

5. ผู้ปกครองไม่ถนัดในการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อขยายขอบเขตในการเล่นให้แก่เด็ก

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการขยายขอบเขตการเล่นของเด็กน้อย และเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อย พบว่า ผู้ปกครองมีการใช้คำถามปลายเปิดที่ท้าทายความสามารถของเด็กน้อย ($\bar{X} = 3.76$) สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ที่พบว่า ผู้ปกครองมักใช้วิธีการสอน ในลักษณะของการบอกคำตอบ หรือให้เหตุผลเพื่อการช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ แต่จะไม่ค่อยตั้งคำถามให้เด็กได้คิดต่อ หรือตอบอย่างอิสระ คำตอบของผู้ปกครองมักจะเป็นคำตอบที่คิดมาแล้วและให้เด็กเลือกตอบ ทำให้การส่งเสริมการพัฒนาทางความคิดเด็ก ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเองก่อนตอบน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูลิพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ (2537) พบว่า คำถามปลายเปิดเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กตอบคำถามอย่างอิสระ กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด การสังเกตจินตนาการ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นอย่างดี ช่วยขยายขอบเขตการเล่นของเด็ก

ได้ ทำให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมกับการเล่นของเด็กตามความต้องการและความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ นกนเตร ธรรมบวร (2544) ที่กล่าวว่า คำถามปลายเปิดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และช่วยพัฒนาความคิดให้กับเด็ก หากเด็กได้รับการกระตุ้นและมีการเตรียมความพร้อมด้วยการใช้คำถามอย่างถูกวิธี จะส่งผลให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา สามารถดึงเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง พ่อแม่จึงควรส่งเสริมให้เด็กเป็นคนคิดอย่างมีเหตุผลด้วยการใช้คำถามปลายเปิดในการกระตุ้นให้เด็กสนใจสิ่งต่าง ๆ และเกิดความเชื่อมโยงความคิด ช่วยส่งเสริมและท้าทาย ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

1.1.1 การจัดเวลา ผู้ปกครองควรจัดเวลาให้เด็กได้เล่นตามตารางกิจวัตรประจำวัน การได้ทำตามกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีวินัย ควบคุมตนเองได้

1.1.2 การจัดพื้นที่ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกบ้านมีผลต่อการเล่นของเด็ก ควรจัดมุมในบ้านที่สงบ สะอาด สะดวกต่อการหยิบเล่นของเด็ก ส่วนนอกบ้าน ควรเลือกสถานที่ที่ปลอดภัย สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

1.1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ผู้ปกครองควรจัดเตรียมของเล่นที่มีความหลากหลาย และมีความท้าทายสำหรับเด็กในแต่ละช่วงอายุ

1.1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระโดยไม่ก่กกับการเล่นของเด็ก และ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตา ใช้ท่าทาง น้ำเสียงที่สุภาพอ่อนโยนเพื่อช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย

1.2 ด้านการสนับสนุนการเล่น

1.2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ผู้ปกครองควรสังเกตการเล่นของเด็กอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน เพื่อการจัดการเล่นที่สอดคล้องกับความสามารถและเป็นไปตามความสนใจของเด็ก

1.2.2 การมีปฏิสัมพันธ์ ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ตั้งคำถามปลายเปิด ที่เด็กสามารถตอบได้หลากหลาย เพื่อให้เด็กได้อธิบายสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่รีบตัดสินเด็ก

1.2.3 การให้การเสริมแรง ผู้ปกครองควรให้การเสริมแรงทางบวกกับเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยการให้กำลังใจ ชื่นชม และแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ เลือกใช้คำพูด และน้ำเสียงที่เหมาะสม

1.2.4 การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เข้าใจพัฒนาการ พร้อมเข้าใจและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกในแบบที่เป็นตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งถัดไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการส่งเสริมการเล่นของผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองต้องทำงานจากที่บ้าน

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นการสนับสนุนการเล่นและการเรียนรู้ของผู้ปกครองเมื่อเด็กต้องเรียนออนไลน์

2.3 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจที่แท้จริงของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). คู่มือผู้ปกครองใส่ใจวัยเรียน. สืบค้นจาก http://rajanukul.go.th/main/_admin/images/downloadlist/D0000047.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). บทบาทของพ่อแม่ ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็กในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย. เอกสารการประชุมของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร.
- กิ่งแก้ว ปาจริย. (2551). เด็กเล่นไม่เป็น. ใน สายฤดี วรกิจโกศาทร, บัญญัติ ยงย่วน, และ สาวิตรี ทยานศิลป์ (บ.ก.). 10 ปี ทศวรรษเพื่อเด็กและภูมิปัญญาของครอบครัว. การประชุมวิชาการเรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในทศวรรษหน้า, (น. 40-42). นครปฐม, ประเทศไทย.
- เข็มพร วิรุณราพันธ์. (2561, 20 มีนาคม). เรียนรู้ด้วยการเล่น. สืบค้นจาก <https://www.citizenthaipbs.net/node/22741>
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. (2558). การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย: ลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเด็กในช่วงปฐมวัย (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นจาก <http://ird.stou.ac.th/dbresearch/fDetail.php?flD=149>
- ชุดิภาญจน์ มานะญาณกิจ, ทัพพานันต์ ต้นสกุล และเพลงไพร รัตนอาจารย์. (2558). พฤติกรรมการจัดการเล่นในธรรมชาติให้กับลูกวัยอนุบาลของพ่อแม่ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/56168>
- ชุลีพร พิศุทธิ์สุภฤทธิ. (2537). การศึกษาความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารอัดสำเนา).
- ชุลีวัลย์ รักษาภักดี. (2557). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาครอบครัวในการจัดกิจกรรมเสริมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46470>
- ณัฐธนี สุขปรีดี. (2554). การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าเรียน (3-5 ปี) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55271>

- ณัฐธินัย ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2563, 13 สิงหาคม). เด็กจะเล่นอย่างไรให้สนุกและคลายความเศร้าในใจได้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นนักสังเกตการณ์. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/family/productive-play/>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์ แอนด์ดี.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิติธร ปิลวาสน์. (2556). เล่นปนเรียน. สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th/เล่นปนเรียน/#article105>
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- นิชาชล รัตนมณี และ ประสพชัย พสุนนท์. (2562). อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 13(3), 181-188.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2562, 12 มีนาคม). อ่าน เล่น ทำงาน: เพื่อคำว่า ‘ความสำเร็จ’ เราทำอะไรกันอยู่. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/2019/04/09/ef-and-education-18/>
- พิชญ์เนตร ฤกษ์อนันต์. (2550). การสำรวจเกณฑ์การเลือกของเล่น และแหล่งข้อมูลการเลือกของเล่นของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2560). ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนไปอย่างไรในกว่า 20 ปีที่ผ่านมา. ประชากรและการพัฒนา, 37(4), 1-2.
- เพลงไพร รัตนวงศ์. (2557). การนำเสนอแนวทางสำหรับครูในการจัดการเล่นนอกห้องเรียนสำหรับเด็กวัยอนุบาล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46010>
- วรรณิ เตชะรัตนประเสริฐ. (2558). เลี้ยงลูกด้วยหัวใจ. กรุงเทพมหานคร: ริช.
- วีณา ประชากุล. (2547). ของเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Chi_Ed/Chonticha_C.pdf
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2540). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: แสงศิลป์การพิมพ์.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และ บุษบง ตันติวงศ์. (2559). การประเมินอย่างไคร่ครวญต่อเด็กปฐมวัย แนวคิดและการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2561). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000116/6-yut/information/2562/state%20edu%20bma%202561.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3-5 ปี: แนวสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง. กรุงเทพมหานคร: แพลน พอร์ คิดส์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2562). สิ่งเล็ก ๆ ที่สร้างลูก. สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1nTnuV-0u52DVEBJC4YXBqcAtNExSAF5S/view>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2563). จัปตาทิศทางสุขภาพคนไทย ปี 2563. สืบค้นจาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/files/90/จัปตา%2010%20พฤติกรรมสุขภาพคนไทย%20ปี%2063.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ข้อมูลนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_student_area.php?Area_CODE=1001&Edu_year=2561
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2560. สืบค้นจาก http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_show=5
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2559). รายชื่อโรงเรียนเอกชน. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/a/opec.go.th/opec/list-name-school>
- สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ. (2560). การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม. กรุงเทพมหานคร: พลัสเพรส.
- สุกัญญา สอนสี. (2558). พฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมการเล่นในบุตรวัยก่อนเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สืบค้นจาก <http://gs.nsruc.ac.th/files/6/17%20สุกัญญา%20%20สอนสี.pdf>
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.

ภาษาอังกฤษ

- Bowman, B. T. (2018, November 15). Free play and structured play are both key to childhood development. Retrieved from <http://theseason.gc.com/community-free-play-and-structured-play-are-both-key-to-childhood-development>

- Brisbane, H. E. (1994). *The development child: Understanding children and parenting*. (6 ed.). New York: Glencoe.
- Brown, S., & Vaughan, C. (2009). *Play: How it shapes the brain, opens the imagination, and invigorates the soul*. New York: Penguin Group.
- Community Health & the Built Environment Project Team. (2011). *Promoting unstructured free play in your community: A resource manual*. Edmonton, AB: *Community Health and the Built Environment Project*. School of Public Health, University of Alberta.
- Drake, J. (2014). *Planning for children's play and learning*. London: Routledge.
- Ellis, M. J. (1973). *Why people play*. New Jersey: Prentice Hall.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Fein, G. G., & Fryer, M. G. (1995). Maternal contributions to early symbolic play competence. *Developmental Review*, 15, 367-381.
- Frost, J. L., Wortham, S. C., & Reifel, S. (2012). *Play and children development*. New Jersey: Pearson Education.
- Ginsburg, K. R., & the Committee on Communications and the Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent- child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191. doi:10.1542/peds.2006-2697
- Harvard Health. (2021). Coronavirus outbreak and kids. Retrieved from <https://www.health.harvard.edu/diseases-and-conditions/coronavirus-outbreak-and-kids>
- Hennigar, M. (2013). *Teaching young children: An introduction*. Boston: Pearson.
- Hunter, J., Graves, C., & Bodensteiner, A. (2017, July 12). Adult perspectives on structured vs. unstructured play in early childhood environmental education. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1158456.pdf>
- Hurwitz, S. C. (2003). To be successful: Let them play. *Child Education*, 79(1), 101–102.
- Ihmeideh, F. (2019). Getting parents involved in children's play: Qatari parents' perceptions of and engagement with their children's play. *Education*, 47(1), 47-63. doi:10.1080/03004279.2017.1399152

- Isenberg, J. P., & Jalongo, M. R. (1997). *Creative expression and play in early childhood*. London: Pearson.
- Jensen, H., Pyle, A., Zosh, J. M., Ebrahim, H. B., Scherman, A. Z., Reunamo, J., & Hamre, B. K. (2019). *Play facilitation: The science behind the art of engaging young children*. Billund: White paper.
- Johnson, J. M., Christie, J. A., & Yawkey, T. D. (1999). *Play and early childhood development*. New York: Longman.
- Kern, S. (2020). Why Learning at Home Should Be More Self-Directed and Less Structured. Retrieved from <https://www.edutopia.org/article/why-learning-home-should-more-self-directed-and-less-structured>
- Krasnor, L. R., & Pepler, D. J. (1980). The study of children's play: Some suggested future directions. *New Directions for Child Development*, 9(1), 85-95.
doi:10.1002/cd.23219800908
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B. (1964). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals, Handbook II: Affective domain. New York: David McKay.
- Laforett, D. R., & Mendez, J. L. (2017). Children's engagement in play at home: A parent's role in supporting play opportunities during early childhood. *Early Child Development and Care*, 187(5-6), 910-923.
- Lindqvist, G. (1995). *The aesthetics of play: A didactic study of play and culture in preschools*. Uppsala: Uppsala University.
- Lloyd, B., & Howe, N. (2003). Solitary play and convergent and divergent thinking skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18, 22-41.
- Marilyn, F., & Ingrid, P. (2009). *Play and learning in early childhood settings*. Berlin: Springer.
- Mitchell, B. S., & Mason, E. D. (1948). *The theory of play*. New York: A. S. Barnes.
- Myers, R. (2019). *The well-balanced family: Reduce screen time and increase family fun, fitness and connectedness*. New Jersey: Book Baby.
- Newfoundland labor education and early learning. (2016). Full-day kindergarten play-based learning: Promoting a common understanding. Retrieved from

- https://www.ed.gov.nl.ca/edu/pdf/FDK_Common_Understandings_%20Document_Eng_2016.pdf
- Parten, M. (1932). Social participation among preschool children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27(3), 243–269.
- Pearce, J. C., & Mendizza, M. (2003). *Magical parent - magical child, the optimum learning relationship*. California: In-Joy.
- Piaget, J. (1962). *Play dreams and imitation in childhood*. New York: Norton.
- Play England. (2016). *Quality in play*. London: Play England.
- Real play coalition. (2018). Value of play report. Retrieved from https://www.realplaycoalition.com/wp-content/uploads/2018/11/The-Real-Play-Coalition_Value-of-Play-Report.pdf
- Rock, A. (2019). Important Types of Play in Your Child's Development. Retrieved from <https://www.verywellfamily.com/types-of-play-2764587>
- Runcan, P. L., Petracovski, S., & Borca, C. (2012). The importance of play in the parent-child interaction. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46(1), 795–799.
- Santrock, J. W. (2007). *Child development*. New York: McGraw-Hill.
- Sutton, S. B. (1972). *The folk games of children*. Texas: University of Texas.
- The lego foundation. (2019). *What we mean by: Playful parenting in the early years*. Billund: White paper.
- The Raising Children Network. (n.d.). Play with children. Retrieved from <https://raisingchildren.net.au/preschoolers/play-learning>
- Tovey, C. (2007). *Environments for outdoor play*. Trowbridge: Cromwell.
- United Nations High Commissioner for Human Rights [UNHCHR]. (1989). Convention on the Rights of the child. Retrieved from www.unhcr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm.
- Whitebread, D. (2012). *Development psychology and early childhood education*. London: Sage.
- Wisner, W. (2021). Is It Safe for Children to Be Playing Outside During COVID-19? Retrieved from <https://www.verywellfamily.com/is-it-safe-for-kids-to-play-outside-during-covid-19-5091660>

Zosh, J. M., Hopkins, E. J., Jensen, H., Liu, C., Neale, D., Hirsh-Pasek, K., Whitebread, D.
(2017). *Learning through play: A review of the evidence*. Billund: White paper.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา
2. ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนแผนกอนุบาล
โรงเรียนเกษมพิทยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตา ลีโทชลิต อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม
เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับคำถามใน แบบสอบถาม (ข้อ)
ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล				
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม		46.2	6	1-6
1.1) การเฝ้าดู		7.7	1	1
1.2) การเล่นคนเดียว		7.7	1	2
1.3) การเป็นผู้ชม		7.7	1	3
1.4) การเล่นคู่ขนาน		7.7	1	4
1.5) การเล่นร่วมกัน		7.7	1	5
1.6) การเล่นแบบร่วมมือ		7.7	1	6
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย		15.4	2	7-8
2.1) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่		7.7	1	7
2.2) การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก		7.7	1	8
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา		38.5	5	9-13
3.1) การเล่นตามหน้าที่		7.7	1	9
3.2) การเล่นสร้าง		7.7	1	10
3.3) การเล่นสมมติ		7.7	1	11
3.4) การเล่นเชิงสัญลักษณ์		7.7	1	12
3.5) การเล่นเกมที่มีกติกา		7.7	1	13

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ในว่าคำถามมีความเหมาะสม
 0 = ไม่แน่ว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
 -1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมสำหรับการปรับแก้รายข้อในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม			
1.1 เด็กสำรวจวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ (การเฝ้าดู)	3	1	เพิ่มคำเป็น เล่นสำรวจ หรือสำรวจของเล่น
1.2 เด็กเล่นเองตามลำพัง แม้มืออื่นหรือเด็กคนอื่นอยู่ใกล้ๆ (การเล่นคนเดียว)	3	1	
1.3 เด็กมองเพื่อนหรือเด็กคนอื่นเล่น โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเล่น (การเป็นผู้ชม)	3	1	
1.4 เด็กเล่นของเล่นคล้ายๆ กันกับเด็กคนอื่นในบริเวณใกล้ๆ กัน แต่ไม่มีการแบ่งของเล่นกัน (การเล่นคู่ขนาน)	3	1	
1.5 เด็กออกไปเล่นกับเพื่อนบ้าน หรือเล่นร่วมกับคนอื่น เช่น การเล่นร่วมกันที่สนามเด็กเล่น แต่มีจุดสนใจของตนเอง (การเล่นร่วมกัน)	2	0.67	หากเด็กไม่ได้ออกไปนอกบ้านไม่มีเพื่อนบ้านแต่มีพี่น้องเล่นร่วมกันได้หรือไม่
1.6 เด็กเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน (การเล่นแบบร่วมมือ)	3	1	อธิบายเพิ่ม

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
2. การเล่นในมิติเชิงร่างกาย			
2.1 เด็กเล่นเครื่องเล่นสนาม หรือเล่นเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การเดินตามจังหวะ ตามเสียงเพลง การทรงตัว วิ่ง กระโดด (การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่)	3	1	เพิ่มบริบทการปีนป่าย
2.2 เด็กเล่นของเล่นชิ้นเล็ก เช่น ต่อบล็อก ร้อยลูกปัด ที่ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์มือตาขณะเล่น (การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	3	1	เพิ่มการระบายสี
3. การเล่นในมิติเชิงสติปัญญา			
3.1 เด็กเล่นของเล่นตามวิธีการเล่นหรือการใช้งาน เช่น นารถของเล่นมาไถไปมาบนพื้น (การเล่นตามหน้าที่)	3	1	
3.2 เด็กเล่นสร้าง ต่อบล็อก หรือสร้างเป็นสิ่งที่ก่อสร้างตามจินตนาการ (การเล่นสร้าง)	3	1	
3.3 เด็กเล่นเลียนแบบ หรือทำตามสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน (การเล่นสมมติ)	2	0.67	ควรอธิบายเพิ่มเติมให้ชัดเจน
3.4 เด็กเล่นบทบาทสมมติโดยใช้จินตนาการ เช่น สมมติตนเองเป็นแม่ป้อนข้าวให้ตุ๊กตาเป็นลูก (การเล่นเชิงสัญลักษณ์)	3	1	
3.5 เด็กเล่นเกมที่มีกติกา หรือคำสั่งง่ายๆ เช่น เกมจับคู่ เกมโดมิโน หรือการเล่นกีฬา (การเล่นเกมที่มิกติกา)	3	1	

โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับคำถามใน แบบสอบถาม (ข้อ)
1. การจัดสภาพแวดล้อม		50	16	1-16
1.1 การจัดเวลา		12.5	4	1-4
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น		6.25	2	1-2
1.1.2 การจัดจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์		6.25	2	3-4
1.2 การจัดพื้นที่		12.5	4	5-8
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย		6.25	2	5-6
1.2.2 การจัดสิ่งแวดลอมให้เอื้อต่อการเรียนรู้		6.25	2	7-8
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น		12.5	4	9-12
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด		6.25	2	9-10
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่		6.25	2	11-12
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย		12.5	4	13-16
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง		6.25	2	13-14
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น		6.25	2	15-16
2. การสนับสนุนการเล่น		50	16	17-32
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก		12.5	4	17-20
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก		6.25	2	17-18
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ		6.25	2	19-20
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์		12.5	4	21-24
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก		6.25	2	21-22
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น		6.25	2	23-24
2.3 การให้การเสริมแรง		12.5	4	25-28
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก		6.25	2	25-26
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ		6.25	2	27-28
2.4 การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง		12.5	4	29-32
2.4.1 ทางพฤติกรรม		6.25	2	29-30
2.4.2 ทางความคิด		6.25	2	31-32

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ในว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมสำหรับการปรับแก้รายข้อในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเล่นของเด็ก			
1.1 การจัดเวลา การกำหนดช่วงเวลาในแต่ละวันให้เด็กมีเวลาว่างเพียงพอสำหรับการเล่น			
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น			
1) ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นเป็นเวลาตามตารางกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้	3	1	
2) ท่านใช้เวลาเด็กได้เล่นต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 45 นาทีต่อครั้งทุกวัน	2	0.67	ปรับคำ
1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
3) ท่านให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน	1	0.33	อาจสร้างความเข้าใจผิดว่าเล่นได้ต่อเนื่อง 1 ชั่วโมง
4) ท่านใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับเด็ก โดยมีการพูดคุย ได้ตอบ ระหว่างกันขณะใช้นั้น	2	0.67	ใช้สื่อร่วมกับเด็กไม่ใช่การจำกัดเวลา หากปรับเป็น

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
			การจำกัดการใช้สื่อจะ เหมาะสมกว่า
1.2 การจัดพื้นที่ การเตรียมสถานที่ที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการเล่นของเด็กตาม พัฒนาการ			
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย			
5) ท่านจัดมุมของเล่นในบ้านให้เด็กสามารถ เข้าถึงได้ด้วยตนเอง	2	0.67	ปรับคำจากเข้าถึง เป็น สามารถเล่นได้ด้วยตนเอง และ เปลี่ยนคำว่ามุมเป็น พื้นที่
6) ท่านหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีสิ่งเร้าที่มากเกินไป เช่น พื้นที่ที่มีเสียงดัง มีแสงรบกวน หรือมีสิ่ง เคลื่อนไหวช้า ๆ ที่ดึงดูดความสนใจ หรือรบกวน สมาธิของเด็ก	3	1	
1.2.2 การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้			
7) ท่านให้เด็กวางสิ่งที่ยังเล่นค้างไว้ เพื่อกลับมา เล่นใหม่ ในครั้งต่อไปเช่น ตัวต่อที่ยังต่อไม่เสร็จ	2	0.67	เพิ่มบริบทต้องมีพื้นที่จัดวาง ที่เป็นสัดส่วน
8) ท่านพาเด็กไปออกกำลังกายหรือเล่นกลางแจ้ง ทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที	3	1	ปรับคำ
1.3 จัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น การจัดหาของที่หลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการ ความ สนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน			
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด			
9) ท่านจัดเตรียมของเล่นปลายเปิดที่เหมาะสมกับ วัย เช่น ไม้บล็อก ตัวต่อ แป้งโดว์ ฯลฯ	3	1	
10) ท่านจัดหาวัสดุประเภทต่างๆ ให้เด็กได้เล่น เช่น ดินเหนียว เศษผ้า กระดาษลูกฟูก ทราย แป้งเปียก	3	1	
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่			

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
11) ท่านจัดหาของเล่นที่ต่างไปจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคย เช่น ของเล่นที่มีกลไก กังหัน รถไขลาน เครื่องเล่นลอยน้ำ	3	1	
12) ท่านจัดหาอุปกรณ์ที่เด็กคุ้นเคยในการเล่นสมมติ เช่น กระดาษ เต้า หม้อ จานชามช้อนส้อม อุปกรณ์เครื่องครัว	2	0.67	ควรขยายความ ปรับความเข้าใจว่าไม่ใช่ของเล่นพลาสติก
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย การปฏิบัติของผู้ปกครองเพื่อสร้างความรู้สึก เจตคติที่ดี บรรยากาศที่เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยต่อการเล่น			
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง			
13) ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็กขณะเล่น	3	1	
14) ท่านใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนในการพูดคุยขณะเล่นร่วมกับเด็ก	3	1	
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น			
15) ท่านให้เด็กแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่นด้วยตนเอง โดยไม่รีบเข้าไปช่วยเหลือ	3	1	เพิ่มบริบท ไม่รีบเข้าไปช่วยเหลือ ถ้าเห็นว่าปลอดภัย
16) ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระด้วยตนเอง โดยไม่กำหนดหรือชี้นำการเล่น	3	1	
2. การสนับสนุนการเล่น หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มการเล่นตามพัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก			
2.1 การเป็นผู้สังเกตใส่ใจความต้องการและความสนใจของเด็ก การปฏิบัติของผู้ปกครองในการในการสังเกตเด็กขณะเล่นแบบไม่มีส่วนร่วม			
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก			
17) ท่านตั้งใจสังเกตเด็กในขณะเล่น เช่น รู้ว่าเด็กชอบเล่นอะไร เริ่มการเล่นอย่างไร ใช้เวลาในการเล่นมากน้อยเพียงใด	3	1	

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
18) ท่านรับฟังสิ่งที่เด็กต้องการสื่อสารขณะที่เด็กเล่น เช่น เวลาที่เด็กอธิบายรูปที่วาด หรือบล็อกที่สร้าง	3	1	
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ			
19) ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจของตนเอง	3	1	
20) ท่านให้ความร่วมมือในการร่วมเล่นกับเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจ เช่น การเตรียมของเล่น วัสดุในการวาดภาพ การสร้าง การปั้น มีการตั้งคำถามระหว่างที่เด็กเล่น	3	1	
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมระหว่างเด็กและผู้ปกครองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุดต่อการส่งเสริมการเล่นของเด็ก			
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก			
21) ท่านให้เด็กกำหนดเป้าหมายในการเล่นด้วยตนเอง	3	1	ควรขยายความ
22) ท่านเล่นร่วมกับเด็กตามบทบาทที่เด็กมอบให้	3	1	
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น			
23) ท่านใช้คำถามปลายเปิดที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่เด็กสนใจหรือกำลังเล่น เช่น ถ้าเด็กกำลังเล่นรถอยู่บริเวณทางลาด ท่านอาจถามเด็กว่า ถ้าให้รถเล่นลงมาจะเป็นอย่างไร	3	1	
24) ท่านร่วมสำรวจ ค้นคว้า ทดลองสิ่งต่าง ๆ ไปด้วยกับเด็ก	3	1	
2.3 การให้การเสริมแรง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการพูด จูงใจให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเล่นที่เหมาะสม			
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก			

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
25) ท่านกล่าวคำชื่นชมเมื่อเด็กเล่นอย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดริเริ่มของตนเอง เช่น แม่ประทับใจมาก ที่ลูกมีความพยายามและตั้งใจระบายสีจนเสร็จ	3	1	เดิมคำให้หนุ่มวลขึ้น
26) ท่านพูดให้กำลังใจกับสิ่งที่เด็กพยายามทำอย่างตั้งใจ เช่น แม่เชื่อว่าลูกทำได้	3	1	เดิมคำให้หนุ่มวลขึ้น
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ			
27) ท่านแสดงท่าทางที่ทำให้ได้รู้สึกสบายใจ เช่น ยิ้ม กอด ลูบศีรษะ เมื่อเล่นร่วมกับเด็กหรือเด็กเกิดปัญหาขณะเล่น	3	1	
28) ท่านช่วยอธิบายสิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กเกิดความสงสัย	3	1	
2.4 การเป็นต้นแบบของผู้ปกครอง การปฏิบัติของผู้ปกครองอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างให้เด็ก			
2.4.1 ทางพฤติกรรม			
29) ท่านยืดหยุ่นทางความคิด พร้อมปรับเปลี่ยนการตอบสนองในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย เช่น หากของเล่นที่มีไม่ครบ ไม่สามารถเล่นแบบเดิมได้ ท่านชวนเด็กปรับเปลี่ยนวิธีการเล่น	3	1	
30) ท่านเพลิดเพลินไปกับการเล่นร่วมกับเด็ก	3	1	
2.4.2 ทางความคิด			
31) ท่านมองมุมบวกในทุกความคิดเห็นของเด็ก เช่น ไม่มีอคติ รับฟังใส่ใจ พุดคุย และตอบคำถามในสิ่งที่เด็กสนใจ	3	1	
32) ท่านส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในแบบที่ตัวเองเป็น เช่น การให้เด็กได้พูด ได้เล่น ในสิ่งที่เด็กต้องการ	3	1	

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์
เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แบบสัมภาษณ์	
		น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การจัดสภาพแวดล้อม		50	8
1.1 การจัดเวลา		12.5	2
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น		6.25	1
1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์		6.25	1
1.2 การจัดพื้นที่		12.5	2
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย		6.25	1
1.2.2 การจัดสิ่งแวดลอมให้เอื้อต่อการเรียนรู้		6.25	1
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น		12.5	2
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด		6.25	1
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่		6.25	1
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย		12.5	2
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง		6.25	1
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น		6.25	1
2. การสนับสนุนการเล่น		50	8
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก		12.5	2
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก		6.25	1
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ		6.25	1
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์		12.5	2
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก		6.25	1
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น		6.25	1
2.3 การให้การเสริมแรง		12.5	2
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก		6.25	1
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ		6.25	1
2.4 การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง		12.5	2
2.4.1 ทางพฤติกรรม		6.25	1
2.4.2 ทางความคิด		6.25	1

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ในว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมสำหรับการปรับแก้รายข้อในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเล่นของเด็ก			
1.1 การจัดเวลา การกำหนดช่วงเวลาในแต่ละวันให้เด็กมีเวลารว่างเพียงพอสำหรับการเล่น			
1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น			
ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไร ในแต่ละครั้ง ให้เด็กเล่นประมาณกี่ชั่วโมง มีช่วงเวลากำหนด หรือมีการจัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เล่นหรือไม่ อย่างไร	3	1	ปรับค่าจาก ประมาณกี่ชั่วโมง เป็นนานเพียงใดใน 1 วัน
1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
ท่านให้เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ อย่างไร ยกตัวอย่าง ในแต่ละวันท่านให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประมาณกี่ชั่วโมง ในแต่ละสัปดาห์ ท่านให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประมาณกี่วัน เหตุใดจึงให้เด็กใช้หรือไม่ใช้สื่อประเภนี้	2	0.67	ปรับค่า จากในแต่ละสัปดาห์ เป็น ใน 1 สัปดาห์ และขณะสัมภาษณ์ควรยกตัวอย่างสื่อ

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
			อิเล็กทรอนิกส์ NAEYC กำหนด 2 เงื่อนไข คือ ไม่เกิน 60 นาทีต่อวัน และ 60 นาทีนั้นต้องไม่ ต่อเนื่องกัน
1.2 การจัดพื้นที่ การเตรียมสถานที่ที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการเล่นของเด็กตาม พัฒนาการ			
1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย			
ท่านให้เด็กได้เล่นที่ไหนบ้าง มีหลักเกณฑ์ในการ เลือกสถานที่ให้เด็กเล่นอย่างไร ที่บ้านมีสำหรับเด็กในการเล่นหรือไม่ อย่างไร	3	1	เพิ่มคำที่เข้าใจง่ายขึ้น
1.2.2 การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้			
ท่านจัดให้เด็กได้เล่นกลางแจ้งหรือไม่ อย่างไร	2	0.67	สร้างสิ่งแวดล้อมไม่ จำเป็นต้องอยู่กลางแจ้ง อย่างเดียว ปรับคำ จากกลางแจ้ง เป็น นอกบ้าน
1.3 จัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น การจัดหาของที่หลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการ ความ สนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน			
1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด			
ที่บ้านมีของเล่นลักษณะใดบ้าง	3	1	ปรับคำจาก ลักษณะใด เป็น แบบใด

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
			ควรมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้ สื่อถึงการจัดหาของเล่น ปลายเปิด
1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่			
ท่านคัดเลือก / จัดหาของเล่นแบบใดให้เด็กได้ เล่น เหตุใดจึงเลือกของเล่นนั้น ๆ	3	1	
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย การปฏิบัติของผู้ปกครองเพื่อสร้างความรู้สึกรัก เจตคติที่ดี บรรยากาศที่ได้รู้สึกมั่นคงปลอดภัยต่อการเล่น			
1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง			
ท่านปฏิบัติอย่างไรให้เด็กรู้สึกสบายใจในการเล่น ยกตัวอย่างการปฏิบัติ	3	1	ปรับคำจาก ปฏิบัติ เป็น ทำ
1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น			
ท่านให้อิสระกับเด็กในการเล่นมากน้อยเพียงใด เพราะอะไร ยกตัวอย่าง	3	1	เพิ่มคำ ให้อธิบาย
2. การสนับสนุนการเล่น หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มการ เล่นตามพัฒนาการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก			
2.1 การเป็นผู้สังเกตใส่ใจความต้องการและความสนใจของเด็ก การปฏิบัติของผู้ปกครอง ในการในการสังเกตเด็กขณะเล่นแบบไม่มีส่วนร่วม			
2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก			
ท่านทำอย่างไรในขณะที่เด็กกำลังเล่น ท่านสังเกต การเล่นของเด็กหรือไม่ อย่างไร	3	1	
2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ			
ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นเองตามความสนใจหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด	3	1	
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมระหว่างเด็กและผู้ปกครองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ เหมาะสมที่สุดต่อการส่งเสริมการเล่นของเด็ก			
2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก			

รายการ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
ท่านให้เวลากับเด็กในการสื่อสารความต้องการ และความรู้สึกของตนเองอย่างไร	3	1	ปรับภาษา
2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น			
ท่านชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ หรือให้ความ ร่วมมือในการเล่นกับเด็กอย่างไร	3	1	
2.3 การให้การเสริมแรง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการพูด จูงใจให้เด็กเกิดพฤติกรรมการเล่นอย่างเหมาะสม			
2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก			
ท่านให้กำลังใจหรือกล่าวชมเด็กในขณะที่เล่น หรือไม่อย่างไร ยกตัวอย่างคำพูดที่มักใช้กับเด็ก	3	1	
2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความ เข้าใจ			
ขณะเล่นกับเด็ก พฤติกรรมใดที่ท่านมักแสดงออก ที่ทำให้เด็กรับรู้ว่าคุณสนใจ หรือใส่ใจเด็ก	3	1	
2.4 การเป็นต้นแบบของผู้ปกครอง การปฏิบัติของผู้ปกครองที่เหมาะสมเพื่อเป็น แบบอย่างให้เด็ก			
2.4.1 ทางพฤติกรรม			
ท่านเป็นแบบอย่างด้านพฤติกรรมการเล่นอย่างไร ยกตัวอย่าง	3	1	ปรับภาษา
2.4.2 ทางความคิด			
ท่านคิดว่าบุตรหลานของท่านมีพฤติกรรมการเล่น อย่างไร	3	1	

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลและวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กอายุ 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของบุตรหลาน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยแนวปฏิบัติของผู้ปกครอง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด

3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้ในการวิจัยตามระเบียบการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และไม่ส่งผลต่อผู้ให้ข้อมูลใด ๆ ทั้งสิ้น

4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน ทุกข้อ เพราะคำตอบของท่านมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ทั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นความลับ ในการเสนอผลการวิจัยจะไม่มีการระบุชื่อบุคคลที่ให้คำตอบ

5. สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อพบข้อสงสัย ติดต่อผู้วิจัย นางสาวแพร นากชื่น เบอร์โทรศัพท์ 081-306-0203 หรือ prae.nakchuen@gmail.com

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

แพร นากชื่น

ผู้วิจัย

นิยามศัพท์

การเล่น หมายถึง การเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล เกิดจากแรงจูงใจภายใน ผ่านการจัดกระทำกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผ่านประสาทสัมผัส เป็นกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย มีสมาธิ จดจ่อกับสิ่งที่ทำ และเกิดการพัฒนากาย จิต สังคม และปัญญา ประกอบด้วยการเล่นใน 3 มิติ ได้แก่ มิติเชิงร่างกาย มิติเชิงสังคม มิติเชิงสติปัญญา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หรือเติมคำตอบลงในช่องว่าง

1. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
2. อายุ ☐ 21-30 ปี ☐ 31-40 ปี
☐ 41-50 ปี ☐ 50 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพครอบครัว ☐ อยู่ด้วยกัน ☐ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี สาขา.....
☐ ปริญญาโท สาขา.....
☐ ปริญญาเอก สาขา.....
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
5. อาชีพ ☐ ข้าราชการ ☐ รัฐวิสาหกิจ ☐ พนักงานเอกชน
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ แม่บ้าน ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
6. รายได้ของ ☐ น้อยกว่า 30,000 บาท ☐ 30,001 - 40,000 บาท
ครอบครัวต่อเดือน ☐ 40,001 - 50,000 บาท ☐ มากกว่า 50,000 บาท

7. ความสัมพันธ์กับเด็ก ☐ พ่อ ☐ แม่ ☐ ปู่ย่า/ ตายาย
☐ ลุง ป้า น้า อา ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. จำนวนบุตร.....คน (หากท่านเป็นญาติ กรุณาตอบจำนวนพี่น้องของบุตรหลาน)

9. ข้อมูลของบุตรหลาน

- คนที่ 1 อายุ.....เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
 คนที่ 2 อายุ.....เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
 คนที่ 3 อายุ.....เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
 คนที่ 4 อายุ.....เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย

10. ท่านกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันธรรมดา (วันจันทร์ - วันศุกร์)

- ☐ ต่ำกว่า 30 นาที ☐ 30 - 45 นาที
☐ 1 ชั่วโมง ☐ 1 - 2 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 2 ชั่วโมง ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. ท่านกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไรในวันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์ - วันอาทิตย์)

- ☐ ต่ำกว่า 30 นาที ☐ 30 - 45 นาที
☐ 1 ชั่วโมง ☐ 1 - 2 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 2 ชั่วโมง ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. เด็กมักเล่นกับใครมากที่สุด

- ☐ เล่นคนเดียว ☐ เล่นกับพ่อ ☐ เล่นกับแม่
☐ เล่นกับปู่ย่า/ ตายาย ☐ เล่นกับลุง ป้า น้า อา
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

13. ท่านคิดว่า การเล่น ของเด็กมีความสำคัญในระดับใด

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของบุตรหลาน

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับพฤติกรรมการเล่นของบุตรหลานของท่าน

1. เด็กสำรวจของเล่น โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การหยิบ จับ มอง

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
☐ เป็นประจำ	☐ บ่อยครั้ง	☐ บ่อย
☐ นานๆครั้ง	☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย	

2. เด็กเล่นเองตามลำพัง แม้มีผู้อื่นหรือเด็กคนอื่นอยู่ใกล้ๆ

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
☐ เป็นประจำ	☐ บ่อยครั้ง	☐ บ่อย
☐ นานๆครั้ง	☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย	

3. เด็กมองเพื่อนหรือเด็กคนอื่นเล่น โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเล่น

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
☐ เป็นประจำ	☐ บ่อยครั้ง	☐ บ่อย
☐ นานๆครั้ง	☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย	

4. เด็กเล่นของเล่นคล้ายๆ กันกับเด็กคนอื่นในบริเวณใกล้ ๆ กัน แต่ไม่มีการแบ่งของเล่นกัน

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
☐ เป็นประจำ	☐ บ่อยครั้ง	☐ บ่อย
☐ นานๆครั้ง	☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย	

5. เด็กเล่นร่วมกับคนอื่น ได้แก่ พี่น้อง เพื่อนบ้าน แต่มีจุดสนใจของตนเอง เช่น การเล่นร่วมกันที่สนามเด็กเล่น

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
☐ เป็นประจำ	☐ บ่อยครั้ง	☐ บ่อย
☐ นานๆครั้ง	☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย	

6. เด็กเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน เช่น เล่นเป็นหมอ – คนไข้ เล่นเป็นครู – นักเรียน

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

7. เด็กเล่นเครื่องเล่นสนาม หรือเล่นเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การเดินตามจิ้งหะ ตามเสียงเพลง การทรงตัว วิ่ง กระโดด ปีนป่าย

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

8. เด็กเล่นของเล่นชิ้นเล็ก เช่น ตอไม้บล็อก ร้อยลูกปัด ระบายสี ที่ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์มือตาขณะเล่น

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

9. เด็กเล่นของเล่นตามวิธีการเล่นหรือการใช้งาน เช่น นารถของเล่นมาไถไปมาบนพื้น

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

10. เด็กเล่นสร้าง ต่อ รื้อ หรือสร้างเป็นสิ่งที่ก่อสร้างตามจินตนาการ

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

11. เด็กเล่นเลียนแบบ หรือทำตามสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ทำท่ายกแก้วของเล่นขึ้นดื่มน้ำ หรือถือไม้กวาดทำท่ากวาดบ้าน

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

12. เด็กเล่นบทบาทสมมติโดยใช้จินตนาการ เช่น สมมติตนเองเป็นแม่ป้อนข้าวให้ตุ๊กตาเป็นลูก

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

13. เด็กเล่นเกมที่มีกติกา หรือคำสั่งง่ายๆ เช่น เกมจับคู่ เกมโดมิโน หรือการเล่นกีฬา

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ เด็กเล่นในลักษณะนี้มากน้อยเพียงไร
- ☐ เป็นประจำ ☐ บ่อยครั้ง ☐ บ่อย
- ☐ นานๆครั้ง ☐ แทบจะไม่/ ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาคำถามแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็นระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้ปกครองปฏิบัติในข้อรายการนั้นทุกครั้ง
- 4 หมายถึง ผู้ปกครองปฏิบัติในข้อรายการนั้นบ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง ผู้ปกครองปฏิบัติในข้อรายการนั้นค่อนข้างบ่อย
- 2 หมายถึง ผู้ปกครองปฏิบัติในข้อรายการนั้นบางครั้ง
- 1 หมายถึง ผู้ปกครองไม่ได้ปฏิบัติในข้อรายการนั้นเลยหรือแทบจะไม่ได้ปฏิบัติ

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่น สำหรับเด็กวัยอนุบาล	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
0) ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นตามตารางกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้	✓				

คำอธิบายประกอบ

ท่านตอบระดับการปฏิบัติ 5 หมายถึง ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นตามตารางกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้ทุกครั้ง

บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่น สำหรับเด็กวัยอนุบาล	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1) ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นเป็นเวลาตามตารางกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้					
2) ท่านให้เวลาเด็กได้เล่นต่อเนื่องระหว่าง 30 – 40 นาทีต่อครั้งทุกวัน					
3) ท่านให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรทัศน์ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน อย่างจำกัด ทั้งวันรวมกันไม่เกิน 1 ชั่วโมง					
4) ท่านจำกัดการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับเด็ก โดยมีการพูดคุยโต้ตอบ ระหว่างกันขณะใช้สื่อนั้น					

บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่น สำหรับเด็กวัยอนุบาล	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
5) ท่านจัดพื้นที่เล่นในบ้านให้เด็กสามารถเล่นด้วยตนเอง					
6) ท่านหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีสิ่งเร้าที่มากเกินไป เช่น พื้นที่ที่มีเสียงดัง มีแสงรบกวน หรือมีสิ่งเคลื่อนไหวช้า ๆ ที่ดึงดูดความสนใจ หรือรบกวนสมาธิของเด็ก					
7) ท่านกำหนดพื้นที่จัดวางที่เป็นสัดส่วนสำหรับเด็กวางสิ่งที่ยังเล่นค้างไว้ เพื่อกลับมาเล่นใหม่ ในครั้งต่อไป เช่น ตัวต่อที่ยังต่อไม่เสร็จ					
8) ท่านพาเด็กไปออกกำลังกายหรือเล่นกลางแจ้งทุกวัน ประมาณวันละ 20 - 30 นาที					
9) ท่านจัดเตรียมของเล่นปลายเปิดที่เหมาะสมกับวัย เช่น ไม้บล็อก ตัวต่อ แป้งโดว์ ฯลฯ					
10) ท่านจัดหาวัสดุประเภทต่างๆ ให้เด็กได้เล่น เช่น ดินเหนียว เศษผ้า กระดาษลูกฟูก หวาย แป้งเปียก					
11) ท่านจัดหาของเล่นที่ต่างไปจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคย เช่น ของเล่นที่มีกลไก กังหัน รถไถลาน เครื่องเล่นลอยน้ำ					
12) ท่านจัดหาเครื่องครัวของจริงขนาดเล็ก ที่เด็กคุ้นเคยในการเล่นสมมติ เช่น กระทะ เต้า หม้อ จานชาม ช้อนส้อม					
13) ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับสายตาและสบตาเด็กขณะเล่น					
14) ท่านใช้น้ำเสียงชัดเจน สุภาพ อ่อนโยนในการพูดคุยขณะเล่นร่วมกับเด็ก					
15) ท่านให้เด็กแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่นด้วยตนเอง โดยไม่รีบเข้าไปช่วยเหลือ ถ้าท่านเห็นว่าปลอดภัย					
16) ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระด้วยตนเอง โดยไม่กำหนดหรือชี้นำการเล่น					
17) ท่านตั้งใจสังเกตเด็กในขณะที่เล่น เช่น รู้ว่าเด็กชอบเล่นอะไร เริ่มการเล่นอย่างไร ใช้เวลาในการเล่นนานน้อยเพียงใด					
18) ท่านรับฟังสิ่งที่เด็กต้องการสื่อสารขณะที่เด็กเล่น เช่น เวลาที่เด็กอธิบายรูปที่วาด หรือบล็อกที่สร้าง					

บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่น สำหรับเด็กวัยอนุบาล	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
19) ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจของตนเอง					
20) ท่านให้ความร่วมมือในการร่วมเล่นกับเด็กในสิ่งที่เด็กสนใจ เช่น การเตรียมของเล่น วัสดุในการวาดภาพ การสร้าง การปั้น มีการตั้งคำถามระหว่างที่เด็กเล่น					
21) ท่านให้เด็กกำหนดเป้าหมายในการเล่นด้วยตนเองว่าเด็กต้องการเล่นอะไร ทำอะไร เล่นอย่างไร					
22) ท่านเล่นร่วมกับเด็กตามบทบาทที่เด็กมอบให้					
23) ท่านใช้คำถามปลายเปิดที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่เด็กสนใจหรือกำลังเล่น เช่น ถ้าเด็กกำลังเล่นรถอยู่บริเวณทางลาด ท่านอาจถามเด็กว่า ถ้าให้รถเล่นลงมาจะเป็นอย่างไร					
24) ท่านร่วมสำรวจ ค้นคว้า ทดลองสิ่งต่าง ๆ ไปด้วยกับเด็ก					
25) ท่านกล่าวคำชื่นชมเมื่อเด็กเล่นอย่างตั้งใจ หรือสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากความคิดริเริ่มของตนเอง เช่น แม่ประทับใจมาก ที่ลูกมีความพยายามและตั้งใจจะบายนเสร็จค่ะ					
26) ท่านพูดให้กำลังใจกับสิ่งที่เด็กพยายามทำอย่างตั้งใจ เช่น แม่เชื่อว่าลูกทำได้ค่ะ					
27) ท่านแสดงท่าทางที่ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจ เช่น ยิ้ม กอด ลูบ ศรีษะ เมื่อเล่นร่วมกับเด็กหรือเด็กเกิดปัญหาขณะเล่น					
28) ท่านช่วยอธิบายสิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กเกิดความสงสัย					
29) ท่านยืดหยุ่นทางความคิด พร้อมปรับเปลี่ยนการตอบสนองในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย เช่น หากของเล่นที่มีไม่ครบ ไม่สามารถเล่นแบบเดิมได้ ท่านชวนเด็กปรับเปลี่ยนวิธีการเล่น					
30) ท่านเพลิดเพลินไปกับการเล่นร่วมกับเด็ก					
31) ท่านมองมุมบวกในทุกความคิดเห็นของเด็ก เช่น ไม่มีอคติ ระวัง ใส่ใจ พุดคุย และตอบคำถามในสิ่งที่เด็กสนใจ					

บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่น สำหรับเด็กวัยอนุบาล	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
32) ท่านส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในแบบที่ตัวเองเป็น เช่น การให้เด็กได้พูด ได้เล่น ในสิ่งที่เด็กต้องการ					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล
ในกรุงเทพมหานคร

1. ท่านพบปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

- ☐ ไม่พบ
- ☐ พบ ปัญหาที่พบ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ เล่นกับเด็กไม่เป็น / ไม่ทราบว่าเด็กต้องการเล่นอย่างไร
 - ☐ ไม่พร้อมทางการเงิน ทำให้ไม่สามารถจัดหาของเล่นที่เหมาะสมกับเด็ก
 - ☐ ไม่มีเวลาให้กับเด็ก เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน
 - ☐ ไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็ก
 - ☐ สถานที่เล่นไม่ปลอดภัย
 - ☐ ที่บ้านไม่มีพื้นที่ให้เด็กเล่น
 - ☐ เด็กติดหน้าจอ หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป
 - ☐ เด็กต้องเรียนพิเศษเสริม ทำให้ไม่มีเวลาเล่น
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลและวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ปกครองที่ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 2 ประเด็นใน ทุกสังกัด สังกัดละ 3 คน รวม 12 คน และ ผู้ปกครองที่ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดจากแบบสอบถามทั้ง 2 ประเด็นใน ทุกสังกัด สังกัดละ 3 คน รวม 12 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน
2. ลักษณะของการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยกำหนดกรอบคำถามไว้อย่างแน่นอน
3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

1. ชื่อ-สกุล
2. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน.....
ท่านจบคณะหรือสาขาวิชาใด.....
3. อาชีพ.....
4. ช่วงเวลาที่ท่านอยู่กับเด็ก โดยประมาณ.....ชั่วโมง/วัน
5. วันที่สัมภาษณ์.....
6. เวลาที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

คำถามนำ

ท่านคิดว่าการเล่นมีความสำคัญต่อเด็กมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
ท่านคิดว่าอะไรเป็นอุปสรรคที่ทำให้เด็กไม่ได้เล่น

1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

1.1 การจัดเวลา

1.1.1 การจัดให้เด็กมีเวลาเล่น

ท่านจัดเวลาให้เด็กได้เล่นอย่างไร ในแต่ละครั้ง ให้เด็กเล่นนานเพียงใดใน 1 วัน
มีช่วงเวลากำหนด หรือมีการจัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เล่นหรือไม่ อย่างไร

1.1.2 การจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ท่านให้เด็กได้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ อย่างไร ยกตัวอย่าง ในแต่ละวันท่านให้เด็กใช้
สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไร ในหนึ่งสัปดาห์ท่านให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประมาณกี่วัน เหตุใด
จึงให้เด็กใช้หรือไม่ใช้สื่อประเภทนี้

1.2 การจัดพื้นที่

1.2.1 การจัดหาพื้นที่ปลอดภัย

ท่านให้เด็กได้เล่นที่ไหนบ้าง มีหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการเลือกสถานที่ให้เด็กเล่น
อย่างไร ที่บ้านมีที่สำหรับเด็กในการเล่นหรือไม่ อย่างไร

1.2.2 การจัดสิ่งแวดลอมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ท่านจัดให้เด็กได้เล่นนอกบ้านหรือไม่ อย่างไร

1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น

1.3.1 การจัดหาของเล่นปลายเปิด

ที่บ้านมีของเล่นแบบใดบ้าง มีของเล่นที่มีวิธีเล่นหลากหลาย ไม่ตายตัว ไม่กำหนดวิธีเล่น
เช่น ตัวต่อ ก้อนหิน ท่อนไม้ บ่อทราย บ่อน้ำ หรือไม่ อย่างไร

1.3.2 การจัดหาสิ่งของรอบตัวที่เด็กคุ้นเคย หรือแปลกใหม่

ท่านคัดเลือก / จัดหาของเล่นแบบใดให้เด็กได้เล่น เหตุใดจึงเลือกของเล่นนั้น ๆ

1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย

1.4.1 การปฏิบัติของผู้ปกครอง

ท่านทำอะไรให้เด็กรู้สึกสบายใจในการเล่น ยกตัวอย่างการปฏิบัติ

1.4.2 การให้อิสระกับเด็กในการเล่น

ท่านให้อิสระกับเด็กในการเล่นอย่างไรมากน้อยเพียงใด เพราะอะไร ยกตัวอย่าง

2.ด้านการสนับสนุนการเล่น

2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก

2.1.1 การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก

ท่านทำอะไรในขณะที่เด็กกำลังเล่น ท่านสังเกตการเล่นของเด็กหรือไม่ อย่างไร

2.1.2 การจัดการเล่นตามลักษณะที่เด็กสนใจ

ท่านให้เด็กได้เลือกเล่นเองตามความสนใจหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

2.2 การมีปฏิสัมพันธ์

2.2.1 การยอมรับและเคารพในความคิดของเด็ก

ท่านรอเวลาให้เด็กได้มีโอกาสสื่อสารความต้องการและความรู้สึกของตนเองหรือไม่ อย่างไร

2.2.2 การขยายขอบเขตการเล่น

ท่านชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ หรือให้ความร่วมมือในการเล่นกับเด็กอย่างไร

2.3 การให้การเสริมแรง

2.3.1 การให้กำลังใจ และชื่นชมผลงานของเด็ก

ท่านให้กำลังใจหรือกล่าวชมเด็กในขณะที่เล่น หรือไม่อย่างไร ยกตัวอย่างคำพูดที่มักใช้กับเด็ก

2.3.2 การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ

ขณะเล่นกับเด็ก พฤติกรรมใดที่ท่านมักแสดงออก ที่ทำให้เด็กรับรู้ว่าคุณสนใจ หรือใส่ใจเด็ก

2.4 การเป็นตัวอย่างของผู้ปกครอง

2.4.1 ทางพฤติกรรม

ท่านเล่นกับเด็กอย่างไร ยกตัวอย่าง

2.4.2 ทางความคิด

ท่านคิดว่าบุตรหลานของท่านมีพฤติกรรมการเล่นอย่างไร

ตารางที่ 20 รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

สังกัด	ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ระดับชั้น			รวม (คน)
			อนุบาล	อนุบาล	อนุบาล	
			1	2	3	
สำนักงาน กรุงเทพมหานคร	เล็ก	โรงเรียนมหรณพาราม ใน พระราชูปถัมภ์ฯ	6	16	-	22
	กลาง	โรงเรียนวัดเสมียนนารี	10	13	-	23
	ใหญ่	โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐา ราม	15	12	-	27
สำนักงาน	เล็ก	โรงเรียนวัดสังข์กระจาย	6	10	8	24
คณะกรรมการ	กลาง	โรงเรียนโฆสิตสโมสร	9	8	13	30
การศึกษาขั้น พื้นฐาน	ใหญ่	โรงเรียนวัดอมรินทราราม	5	21	14	40
สำนักงาน	เล็ก	โรงเรียนศึกษาภิกษิกศึกษา	11	12	11	34
คณะกรรมการ	กลาง	โรงเรียนราชินีบน	8	10	9	27
ส่งเสริม การศึกษาเอกชน	ใหญ่	โรงเรียนวรมงคล	9	6	10	25
สำนักงาน	เล็ก	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย	10	9	5	24
คณะกรรมการ		ราชภัฏจันทรเกษม				
การอุดมศึกษา	กลาง	โรงเรียนอนุบาลคหกรรม ศาสตร์เกษตร ภาควิชา คหกรรมศาสตร์ คณะ เกษตร ม.เกษตรศาสตร์	11	6	8	25
	ใหญ่	โรงเรียนสาธิตลอออุทิศ	12	8	8	28
รวม			112	131	86	329

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	น.ส.แพร นากขึ้น
วัน เดือน ปี เกิด	27 เมษายน 2531
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

